

DE

časopis slovenskih delavcev

št. 50

Glavni urednik
Marjan Horvat

Odgovorni urednik
Ciril Brajer

Telefon: 313-942

Naročnina in prodaja:
321-255

Telefaks: 311-956

Naslov: ČZP Enotnost,
Dalmatinova 4, Ljubljana

Ljubljana, 26. oktobra 1995 • letnik 54

BOLJ ZA VIŠJO ČLANARINO KOT PROTI NJEJ!!

Dve številki pred to smo dokazovali že samo po sebi razumljivo dejstvo – da čas in razmere terjajo številčen, enoten in učinkovit sindikat. Tak pa je lahko le, če je tudi finančno močan. Sindikat s prazno blagajno bo kaj klavrn branik pred oblastniško in lastniško samovoljo.

Tako ne govori le zdrav razum, ampak je takšna tudi izražena volja članstva, kjer in kolikor so ga seveda blagovolili povprašati. To potrjujejo tudi naši sogovorniki v tej številki.

Funkcionarjem potemtakem ostane le še uresničitev nedvoumne volje članstva, ki se še kako dobro zaveda, kaj je v njihovem pravem interesu!

DE, sreda 14⁰⁰

Zakon naj uredi upravljanje sindikalnega premoženja

V državni zbor je prispel predlog zakona o skupnem upravljanju lastnine bivše Zveze sindikatov Slovenije. Vložili so ga poslanci Socialdemokratske stranke Slovenije: Ivo Hvalica, Jože Pučnik in Drago Šifjar. V oceno stanja so med drugim zapisali, da Svobodni sindikati, enako kot drugi sindikati, nastali iz bivšega monopolnega sindikata, protipravno uporabljajo prisvojeno premoženje in so v primerjavi z novimi sindikati zato privilegirani. Do dogovora o materialnopravnem nasledstvu bivše ZSS, da ni prišlo prav po krivdi Svobodnih sindikatov.

V predlogu zakona, ki ima deset kratkih členov, pa med drugim piše, naj bi skupno premoženje upravljali vsi sindikati, ki imajo status reprezentativnosti na državni ravni. Upravljali naj bi nepremičnine in premičnine bivše ZSS, finančna sredstva v državi in tujini in tudi sorazmerni delež lastnine Zveze sindikatov Jugoslavije, po stanju 7. aprila 1990.

Vsi reprezentativni sindikati naj bi za upravljanje tega premoženja ustanovili poseben kapitalski sklad, ki bi financiral delo vseh teh sindikatov. Sklad naj bi imel skupščino, v kateri bi vsi sindikati imeli po dve mesti; imel bi tudi upravni in nadzorni odbor.

Vsi uporabniki lastnine bivše ZSS in ZSJ naj bi to lastnino prijavili Agenciji Republike Slovenije za plačilni promet, v 30 dneh po uveljavitvi zakona. Ustanovno skupščino kapitalskega sklada naj bi sklicalo ministrstvo za pravosodje.

Dušan Semolič je na seji Sveta ZSSS predlog tega zakona označil za poizkus vmešavanja politike v zadeve, ki jih vsi sindikati v Evropi urejajo s medsebojnimi dogovori. Ko so ga o tem poučili, je od podobnega predloga odstopil predsednik Hrvaške Franjo Tudjman. Predlog poslanec SDSS je očitno usmerjen proti normalizaciji odnosov med sindikalnimi centralami, o kateri je možno govoriti tudi zaradi njihovega letošnjega dela na dogovoru o delitvi in upravljanju s sindikalnim premoženjem, je zaključil Semolič.

F. K.

ČASOPIS ZA DELAVCE

Bogdan Godnič v intervjuju na 5. strani DE

Če je Delavska enotnost časopis Svobodnih sindikatov, potlej bi morali ti sindikati tudi poskrbeti za svoje glasilo.

Prepričan sem, da bi moral Delavsko enotnost prejemati vsak član organizacije.

ČE NAS JE 400.000, POTLEJ BI MORALA BITI NAKLADA ČASOPISA PAČ 400.000!

Ob tolikšni nakladi bi bila cena izvoda zanemarljiva, zato je neumno govoriti, da je časopis drag. Zdaj ga dobivajo le sindikalni funkcionarji in direktorji, šele potem bi pomenil pravo povezavo s članstvom...

DAMOKLOV MEČ NAD POKOJNINAMI

Jedro problema je več kot 200.000 delovnih mest, ki smo jih izgubili v zadnjih šestih letih.

stran 2

OPERACIJA USPELA, BOLNIKI OKREVAJO

O zdravljenju štirih težkih gospodarskih bolnikov.

stran 20

OBVESTILO BRALCEM

Ta številka DE je za nekaj strani bogatejša – v nadomestilo za prihodnji teden, ko časopis zaradi dveh dela prostih dni ne bo izšel. Naslednja številka torej izide 9. novembra.

Uredništvo

NE RAČUNAMO (VEČ) NA VAS

milijarde tolarjev za obisk papeža. Toliko, kot znašajo proračunska sredstva za odpravljanje brezposelnosti 124.000 čakajočih na delo.

Tisti, ki jim je toliko do ljudi, so zahtevali, naj država v proračunu nameni 2,5 milijarde tolarjev za odpravljanje brezposelnosti 124.000 čakajočih na delo. (v Panorami)

DELAVCI UPAJO, DA BO DRŽAVO SREČALA PAMET

Toda očitno prej dozori nezakonito posejana koruza na njivah Kmetijskega kombinata Ptuj kot vladne buče, ki z inertnostjo naravnost podpihujejo nezakonita ravnanja kmetov. (na 7. strani)

VLADA PODPIRA DIVJO DENACIONALIZACIJO

To potrjuje tudi komentar Iva Kuljaja v Ravbarkomandi na 23. strani.

Damoklov meč nad pokojninami

Piše: Marija Frančičkin

Kot Damoklov meč visi nad upokojenci, še posebej pa nad tistimi delavci, ki se bodo v naslednjem desetletju upokojevali, grožnja, da se bo sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja enostavno sesul, če ga ne bomo spremenili oziroma krepko zarezali v zdajšnje pravice.

Na to še posebej opozarjajo izvedenci Mednarodnega denarnega sklada, ko napovedujejo, da se bo že leta 2010 zbirna prispevna stopnja od sedanjih 31 odstotkov povzpela na 43 odstotkov povprečne bruto plače, če bomo ohranili tak sistem, kot ga imamo. Modro pa molčijo o nepotrebnih navklji, ki jo sedanji sistem vsebuje.

Srč težav se prvič kaže v vse manjših razmerjih med aktivnim prebivalstvom, tistimi, ki plačujejo pokojninske prispevke, in upokojenci, ki prejemaajo pokojnine. Slabša se zlasti zaposlenost na področju gospodarstva. Tako smo v zadnjih šestih letih izgubili prek 200.000 delovnih mest.

Mnogi, ki so izgubili delo, niso šli med brezposelne, ampak jih je država z ugodnimi dokupi let in predčasnim upokojevanjem poslala v pokoj in si tako na kratek rok zagotovila socialni mir. Če bi vsi prezgodaj upokojeni prešli med brezposelne, bi bila denimo brezposelnost v letu 1992 kar za 40 odstotkov večja od dejanske.

Nič čudnega torej, da se je prispevna stopnja za pokojnine v zadnjih letih vrtooglavo povečala in je danes najvišja v Evropi.

Drugič, država je mižala na eno oko, če ne kar na obe, ko je šlo za zlorabe pokojninskega sistema, in celo neposredno sodelovala pri njih, ko je na pleča vseh zavarovancev obesila celo kopico privilegijev za različne izbrane skupine, kamor sodijo tudi poslanci.

Tako vlada danes znotraj pokojninskega sistema visoka solidarnost, saj imamo zavarovane vse kategorije aktivnih zavarovancev, od delavcev do kmetov, obrtnikov, odvetnikov, svobodnih umetnikov. Zanimarila pa je pobiranje davkov, ni obdavčila sive ekonomije, s številnimi odloki je celo dovolila podjetjem odlog plačila prispevkov za pokojninsko zavarovanje. In tu je še dolg države ZPIZ-u, približno 20 milijard tolarjev, medtem ko naj bi za leto predvidena izguba pokojninskega zavoda dosegla 12,3 milijarde tolarjev.

Pred kakšno koli reformo pokojninskega sistema – napovedujejo jo za leto 1988 – bi morali zato najprej naliti čistega vina, kaj ne sodi v pokojninski sistem.

Razni dodatki (varstveni dodatek k pokojnini, dodatek za pomoč in postrežbo, kmečke pokojnine) bi bili namreč enako dragi, če bi zanje skrbelo socialno skrbstvo, ne pa pokojninski zavod. Naslednji korak pa naj bi bil družbeni dogovor: skupaj dogovorjena izhodišča, kakšen del pokojnin naj pokriva obvezno zavarovanje, kakšen del pa naj bi prepustili prihodnjemu razvoju zasebnih, dodatnih zavarovanj.

Torej, najprej odpraviti kopico nepravilnosti, ki jih kot nepotrebno navlako vleče za sabo pokojninski sistem, šele potem postopoma začeti pokojninsko reformo, ki nikakor ne bi smela ogroziti socialne varnosti sedanjih upokojencev, še posebej pa ne tistih generacij delavcev, ki se bodo v bližnji prihodnosti upokojevale po novem.

DE časopis slovenskih delavcev

Stvar je jasna. To je moj časopis. Zato ga naročam na naslov:

Priimek in ime:.....

Naziv podjetja ali ustanove:.....

Naslov:.....

Podpis naročnika:

Ime ne vsebuje nujno pomena, lahko ga pa
DE št. 49, 19. 10. 1995

Delavska enotnost naj ostane delavska

Zgolj pomanjkanje časa je vzrok, da se nisem prej odzval na predlog Martina Ivančiča za spremembo imena. O tem je že dovolj povedal Ciril Brajer. Bolj gre za Ivaničeva sociološka zapazanja, češ da klasičnega delavskega razreda ni več že zaradi same tehnologije. To paž zasluži temeljit odgovor.

Res je klasičnega fizičnega dela vse manj, čeprav so delavci marsikje vedno bolj obremenjeni. Toda gre za produkcijski odnos, ko so tudi intelektualci potisnjeni na raven delovne živine. Stopnja izkoriščenosti delovne sile namreč z rastjo kvalifikacijske strukture in razvitostjo proizvodnih sil in produkcijskega načina vedno bolj raste. Pri naši organiziranosti in mentaliteti ter pri »strazijskem« obnašanju naših kvazimenedžerjev, ki šarijo z družbeno lastnino praviloma, kot jim je drago, je sicer dostikrat tudi obratno, vendar čeprav Marxova, ta trditve neizpodbijna, pa če pride v Slovenijo še tisoč Sachsov. Druga stvar je občutek razredne pripadnosti pri »belih« ovratnikih. Toda to ni več intelektualistična, temveč hlapčevska drža.

Demontaža samoupravljanja ni samo dejansko potrdila stanja, kakršno naj bi v resnici bilo, temveč tudi oropala zaposlene mnogih statusnih in tudi materialnih pravic. Če se kdo odreka svojih soupravljaljskih pravic, ni to samo v njegovem lastnem, kar je konec koncev njegova stvar, marveč tudi v imenu prihodnjih generacij, do česar nima pravice. Če DE tega ne bi hotela zaznati ali če nekateri njeni zunanji ali notranji sodelavci tako mislijo, se je vprašati, kaj je narobe z njimi in ne s časopisom.

Res pa se v časopisu (kar je načeloma popolnoma prav, če bi tudi lastniki kapitala ravnali enako), pojavljajo včasih tudi ljudje, ki v DE res na noben način ne sodijo. To dostikrat ni izraz informativne širine, temveč bolj poskus vsiliti občutek lažne všečnosti. DE je bila in naj ostane sindikalno glasilo, katerega osnovni cilj naj bi bila prav delavska enotnost in solidarnost. Strinjani se, naj bo nestranski (ne nadstranski časopis), kar pa nikakor ne pomeni če apolitičen. Zdi se, da se nekaterih novinarjev loteva ista bolezen kot nekaterih sindikalistov v svobodnih sindikatih, ki na vse kriplje zagovarjajo nestranskarstvo, hkrati pa odločne sindikalne delavce odpravljajo zgolj zaradi njihovega članstva v ZLSD. To je predvsem medvedja usluga delavcem, ki jih bodo zastopale nestranskarke copate v še kako napetih pogajanjih s kvazidelodajalci.

Predvsem pa mislim, da se mora časopis odločno postaviti na stran zavencev za vračilo nacionalizirane premoženja, saj imajo upravičenci še kako močno medijsko podporo na RTV in tudi v osrednjih časopisih. Sposobnost sprožiti in izpeljati referendum o »Šketovih« dopolnilih ZDEN je velik test, na katerem bo zgodovinsko zmagoval ali pa bilo poraženo slovensko delavsko gibanje in celotna levica. Tudi vse leve stranke, predvsem pa ZLSD, se morajo zavedati, da je od referendumu odvisen ne samo izid volitev, pač pa tudi usoda stranke za dolgo časa!

Tugomer Kušan

Za prvimi je praznina!

Dne 5. 10. 1995 ob 19.00 uri je Goriška knjižnica F. Bevka v Ul. Gradnikove b. organizirala, v sodelovanju z Društvom piscev zgodovine NOR, predstavitev knjig Silvo Grgiča »Zločini okupatorjevih sodelavcev« popuhtarino imenovano »Rdeče bučke«, in knjigo Staneta Potočarja »Zvestoba«. V nekaj besedah se je prisotnim predstavil avtor knjige Silvo Grgič, prava kraška grča, ki je sposobna kljubovati tudi takšnim neugodnim vetrovom, kot danes pihajo (od kod se ve) ter priti z dokumentirano in argumentirano resnico pred javnost. Žal zaradi slabega zdravstvenega stanja ni mogel svojega dela predstaviti Stane Potočar – Lazar, drugi komandant slavne IX. korpusa NOV. Društvo Piscev zgodovine NOB je zbranim predstavil predsednik društva Franc Črnugelj – Zorko, avtor knjige »Na zahodnih mejah

1944«. Čeprav je Belokranjec, je v težkih časih za Primorce na vodilnih položajih v raznih enotah IX. korpusa, skupaj s Primorci, »grizel« strmine beneških pžlanin in tolkel po največjih sovražnikih Primorcev – fašistih. Društvo šteje okrog 150 članov in so veseli vsakega aktivnega ali podpornega člana. Žal je moral povedati, da si elementi sedanjega trenutka zelo prizadevajo, da resnica ne bi prišla na javnost. Med temi elementi so tudi posamezniki, katerih starši so bili prvoborci, njihovi nasledniki pa s svojih visokih položajev ovirajo dostop do podatkov, kar pa nasprotna stran z lahkoto doseže. Morda so te besede krute, vendar resnične v veliko primerih: »Sinovi so izdali svoje očete!«

Še nekaj je, kar pade v oči. Na tej predstavitvi je bila pretežno starejša populacija. Ljudje, ki so to doživeli. Ljudje, ki v teh knjigah iščejo potrditve tistega, kar so doživeli. Za njimi ostaja praznina. Ted knjige pa bi moral brati mladi rod. Zakaj?! Zato, da bi v preteklosti videl prihodnost. Zato, da ne bi nasedal liderjem in »medijskim zvezdam« današnjega dne. Zato, da bi spoznal, kaj so počeli 16-, 17-, 20-, 25-letniki med vojno. Kajti danes se ukvarjajo predvsem z disko glasbo v tujem jeziku. Takrat so mladi ljudje poslušali pesmi angleških brenov, nemških šarcev, čeških zbrojev itd. To so bile pesmi boja na življenje in smrt. Tež smrti so botrovali tudi slovenski »Kajni«, ki so v službi okupatorjev pobijali sovornike, ki so se borili tudi za uporabo slovenskega jezika, ki ga danes zanemarjamo in se na vsakem koraku kitimo s tujim jezikom. Zato sem tudi izbral naslov »Za prvimi je praznina«.

Ivo Leban, Ozeljan 57/A, Šempas

Volilni sistem in okrogla miza o tem

Najprej me moti, da so pri tem sodelovale samo politične stranke v državnem zboru, ni pa bilo nobenega predstavnik državnega sveta. Vse se je vrtilo okrog sistemov, od katerih ni nobeden idealen, zato pa so bili najbolj sprejemljivi tisti, ki dajo svoji stranki največ možnosti. To dokazuje, kaj je za vsako stranko najbolj pomembno, ne glede na to, kaj bi bilo najbolj koristno za celotno družbo. Nihče pa sploh omenil ni, kaj je osnovni pogoj za politično stranko, zato naj nadaljujem o tem. Vsaka politična stranka MORA imeti celovit program za vodenje celotne družbe. Zakaj? Zato, ker se samo tako lahko predstavi celotni plan za povezavo in medsebojno delovanje različnih organiziranih interesov. Nemočje je naprimer zahtevati za kateri koli interes kaj, kar ne bi bilo usklajeno z drugimi interesi. Osnova za to so uzakonjeni medsebojni odnosi, delitev družbenega proizvoda, razvoj in solidarnost, zato se vse razvija od celote. Najprej moramo predvideti, kakšen bo skupni družbeni proizvod, in šele od tega lahko pride do njegove delitve. Ne pa da vsi najprej izsilijo svoje potrebe, skupni zbir pa daleč presega ustvarjeno. Še večja napaka pa je, če pride v parlament samo nekaj organiziranih interesov in se jim s tem daje možnost, da zase na račun drugih interesov izsilijo znatno večji delež, kot bi jim pripadal z ustvarjenim in skupnim družbenim interesom. Razumljivo pa je, da mora stranka za izdelavo takega programa imeti veliko znanja in izkušnje, kako delujejo posamezni organizirani interesi. Vse to je lahko uspešno samo, če imajo zbranih kar največ letnih podatkov iz vsakdanjega dogajanja v svojih kompjuterjih, ker samo iz tega se iz mnogih kombinacij lahko predlaga najboljše predvidevanje in tudi dokazujejo napačne zahteve. Za tako delo pa so nujno potrebni visoko kvalificirani kadri. Povprečje je tu samo v nesrečo, ker jih neznanje sili v demagoško pretiravanje, v upanju, da si bodo s temi lažmi pridobili vsaj toliko volivcev, da bodo prišli v parlament. Naj to primerjam s šahom. hitro se lahko naučimo pravil za igranje šaha, samo zmaga vedno samo tisti, ki najboljše predvideva, in samo v tem se lahko dokazujejo mojstri, teh pa je v vsakem vrhu zelo malo. In ker je politika vedno samo predvidevanje za skupno življenje, so njeni temelji v organiziranih interesih, ker samo ti to lahko realizirajo. Zato bi morali biti ti enakovredni in enakopravni pri dogovarjanju in odločanju o ustavi, zakonodaji, proračuni in še čem. Pri tem pa naj bi deloval državni svet. Toda kot vidimo, se njegovo mnenje upošteva samo takrat, kadar soglašajo s sprejetimi sklepi parlamenta.

Pričakujem, da bodo organizirani interesi postali enakovredni in enakopravni političnim strankam in v ta namen zahtevali od svojih članov, naj ne glasujejo za tisto stranko, ki bi temu nasprotovala.

Stane Urbančič

Poziv državljanke in državljanom

Združena lista socialnih demokratov poziva državljanke in državljanje Re-

publike Slovenije, naj NE podpisujejo podpore zahtevi za razpis referendumu o odvzemu slovenskega državljanstva vsem tistim osebam, ki so ga pridobile po 40. členu zakona o državljanstvu. Takšna odločitev bi bila protustavna, saj po 155. členu Ustave Republike Slovenije ni možno sprejemati zakonov, ki bi za nazaj posegali v individualne pravice, pridobljene na osnovi zakona.

S podporo omenjeni zahtevi bi se odrekli načelom sodobne civilizacije – strpnosti, kulturi in dostojanstvu, ki narekujejo enakopraven odnos do naših državljanov, ki že vrsto let živijo in delajo z nami.

V Sloveniji ne potrebujemo etničnega čiščenja.

Janez Kocijančič,
politična direkcija Združene liste
socialnih demokratov

Izjava za javnost

Na posvetu so župani in občinski ter mestni svetniki Združene liste socialnih demokratov ugotovili, da se po dobrih desetih mesecih življenja nove lokalne samouprave jasno kažejo vse slabosti politično vsiljene reforme mimo volje ljudi. Kot utemeljena se danes kažejo vsa opozorila, ki so jih ob sprejemanju zakona o lokalni samoupravi v državnem zboru izrekli poslanci Združene liste in jih večina v parlamentu ni hotela upoštevati. Nejasna razmejitev pristojnosti med državo in občino danes krči prostor lokalne samouprave, pomanjkljivo urejeno financiranje občin pa že ogroža osnovno šolstvo, otroško varstvo, knjižnice in obnovo lokalnih cest. Poseganje države in neurejen status komunalnega gospodarstva pa lahko v bližnji bodočnosti v posameznih občinah že ogrozi preskrbo prebivalstva s pitno vodo, pobiranje in odlaganje komunalnih odpadkov in delovanje kanalizacijskih sistemov.

Zato je potrebno prenehati z nepremišljenimi in zgolj politično pogojenimi posegi na področje lokalne samouprave. Kljub novim občinskim mejam se mora ohraniti tehnološka enotnost sistemov za distribucijo pitne vode, za zbiranje in odlaganje komunalnih odpadkov in odvajanje odpadnih vod. Vlada in državni zbor pa morata čim prej sprožiti odpravo vseh nejasnosti in protislovij v zakonodaji, ki posega na področje lokalne samouprave in gospodarskih javnih služb. V nasprotnem primeru bo poseganje države na to področje vedno večje, prostor lokalne samouprave pa iz dneva v dan manjši.

Združena lista socialnih demokratov
Služba za odnose z javnostmi

9. Pohod po Levstikovi poti od Litije do Čateža na martinovo soboto, 11. novembra letos

Društvo Projekt Levstikova pot letos organizira že 9. močični pohod po Levstikovi poti, ki se ga vsako leto na drugo novembrsko soboto udeležuje več tisoč pohodnikov iz vse Slovenije. Pohod

je predvsem kulturna in športna prireditev, namenjena vsem, ki radi hodijo v naravi, in letošnje leto smo pripravili nekatere novosti, s katerimi želimo preko vašega medija seznaniti vse morebitne udeležence. Prosimo, če v okviru svojih možnosti objavite katero izmed informacij.

Štart na Valvasorjevem trgu že eno uro prej

Udeleženci se bodo lahko prijaviili že od 6. ure dalje (doslej le po 7. uri) in nič več pri železniški postaji v Litiji, temveč v starem mestnem jedru na Valvasorjevem trgu, ki bo ob tej priložnosti zaprt za ves promet. Posebej bodo urejena tudi parkirna mesta, kljub temu pa bo na območju Litije občasno prihajalo do prometnih zastojev.

Na pohodu tudi Milan Kučan in dr. Slavko Gaber

Letošnja osrednja prireditev bo razdeljena na dva dela. V prvem delu ob 13. uri bo osrednja tradicionalna prireditev, na kateri bo med drugim Jurčičev Krjavelj krstil novo vino. Gost prireditve bo dr. Slavko Gaber, slovenski šolski minister. V drugem delu ob 14. uri pa bo predsednik države Milan Kučan skupaj s šolskim ministrom, ki bosta oba tudi prehodila celotno Levstikovo pot, odprl in predal namenu dom Centra šolskih in obšolskih dejavnosti (ČSOD) Čebelica na Čatežu.

ČSOD je javni zavod, ki ga je v letu 1992 ustanovila slovenska vlada. Trenutno razpolaga s sedmimi domovi po vsej Sloveniji, kjer se odvijajo med šolskim letom naravoslovni tečnji v sklopu programa »Življenje v naravi« za osnovno- in srednješolce, med počitnicami pa različni programi za organiziranje otroške in mladinske skupine.

Domovi so v obnovenih strožnih ali obnovljenih nekdanjih osnovnih šolah in nudijo ves komfort in opremo, ki je potrebna za izvedbo naravoslovnih tednov po učnem načrtu. Za otroke in mladino so na razpolago tudi števila igrišča in priprave za dinamično kreacijo prostega časa.

Odprte doma Čebelica na Čatežu

Dom Čebelica na Čatežu je v obnovljeni nekdanji osnovni šoli. V njem je 51 postelj, poleg tega sta na voljo dve učilnici in trije učni kabinet. Ob domu so igrišča za igre z žogo in plezalna stena za športno plezanje. Na voljo so loki za lokostrelstvo in elementarne igre. Pozimi je možno smučanje v okolici, idealne pa so tudi možnosti za pohodništvo.

Dom Čebelica na Čatežu je pred tremi tedni kot zadnji pričel služiti svojemu namenu in odločiti smo se, da bo njegova otvoritev na isti dan kot tradicionalni pohod po Levstikovi poti. Slavnostna govornika bosta Milan Kučan in dr. Slavko Gaber, predsednik pa bo dom tudi uradno predal svojemu namenu.

Pohod v programu šolskih športnih prireditev

Letošnje leto je Sektor za šport pri Ministrstvu za šolstvo in šport vrstil pohod po Levstikovi poti v program šolskih športnih prireditev za osnovne in srednje šole. O tem so obveščene tudi šole, za podrobnejše informacije pa se morajo vodstva šol obrniti neposredno na organizatorja prireditve.

Društvo Projekt Levstikova pot

Želite svoje delo opravljati na prav poseben način?

Brez nepotrebne razburjanja, učinkovito in organizirano, v sproščnem vzdušju, kjer boste resnično nekaj naredili!

Vaša želja je PerfectOffice, nova integrirana družina programov, ki vsebuje vodilne programe v okolju Windows.

WordPerfect

Quattro Pro

Paradox

InfoCentral

GroupWise

Envoy

Presentations

LIKO PRIS
Partner Uspešnih

Verd 100a, 61360 VRHNIKA
tel.: 061.754.175, 061.755.355,
061.753.181; fax: 061.754.134

BOLJ ZA VIŠJO ČLANARINO KOT PROTI NJEJ

Pred dvema tednoma smo objavili predlog povišanja sindikalne članarine, kar naj bi Svobodni sindikati uveljavili v začetku prihodnjega leta. Tokrat pa objavljamo mnenja o predlogu, za katera smo vprašali po vseh delih organizacije. Mnenja še niso enotna, podpora je večja od nasprotovanj, pravega testiranja razpoloženja med članstvom pa še ni bilo. Tudi zato so pomembni podatki o organizacijah, ki so članarino že povečale, ne da bi to povzročilo osip članstva.

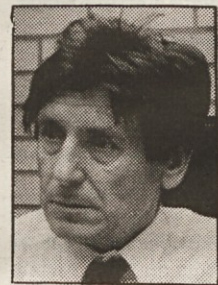
JOŽE ČERNOŠA –
OBMOČNA
ORGANIZACIJA ZSSS
POSAVJE

Le spodnjo mejo je treba določiti

Razmišljanja o povišanju so od sindikata do sindikata zelo različna. Predlog podpirajo zlasti kemiki in energetiki; na drugi strani pa so kovinarji, tekstilci in lesarji. Rešitev bi bila določitev spodnje meje - morebitna višja članarina v posameznih sindikatih naj bi bila odvisna od dogovorov z njihovim članstvom. Različna članarina po sindikatih ni problematična.

Možnosti financiranja sedanjega obsega dela in nalog naše območne organizacije smo s že pregledali. Imamo le še 14.300 članov in zato bomo število redno zaposlenih za tri osebe zmanjšali. Poravnali bomo dolgeve do nekaterih sindikatov dejavnosti; enako pričakujemo od sindikatov podjetij, ki dolgujejo nam.

Smo za vse načine zbiranja in razpolaganja s članarino, ki bi povečali red v naši organizaciji. V tem smislu podpiramo tudi vključevanje Delavske hranilnice.

MIRO PODBEVŠEK –
OBMOČNA
ORGANIZACIJA
LJUBLJANA Z
OKOLICO

Brez denarja bi le lajali v veter

Povišanje članarine je nujno, saj s sedanjo ne moremo pokrivati novih obveznosti. Mislim zlasti na stavke, ki jih bomo slejkoprej morali sami plačevati. Brez močnih skladov bo naše delo podobno lajanju v veter. Če smo se odločili za Evropo, moramo že zdaj upoštevati, da bo tam vse drugače.

Povprečna članarina v gospodarstvu bi po novem predlogu znašala okroglih 400 tolarjev. Imamo le še 53.000 članov, ki nam plačujejo članarino, pred petimi leti smo jih imeli več kot 76.000. Naši izračuni kažejo, da skoraj vsa članarina pride pravočasno na naš račun, izjeme so le tam, kjer se plače izplačujejo z zamikom.

Naši najnovejši podatki dokazujejo, da dajemo za nepovratne socialne pomoči osem odstotkov razpoložljivega denarja. Četrtnina pa gre za pravno pomoč, ki jo opravljajo naši in pogodbeni odvetniki in pravniki.

Dozdaj smo delovali na sedežu, ki je na Kopitarjevi ulici v Ljubljani, v bivši stavbi občine Ljubljana Šiška deluje naš Skei. Imamo pisarne v Kamniku, Litiji, Kočevju, Vrhniki in Logatcu. Po novem jo bomo imeli tudi v Ribnici. Na naš plačnem spisku je 21 delavcev, med njimi so štirje pravniki. Za vse to je potreben denar.

Kolikor sem o članarini spraševal ljudi, lahko rečem, da gre za dve vrsti. Na eni strani so tisti, ki prihajajo po pomoč in povišanje podpirajo; na drugi strani pa so bolj plačani, ki povišanju praviloma nasprotujejo. O povišanju se moramo kljub temu čimprej izreči. Če imajo drugi sindikati nižjo članarino, to pomeni le, da so bolj siromašni in ne morejo plačevati strokovnjakov. Sindikati brez stroke pa so obsojeni na životarjenje in odmrtnje.

Lahko rečem, da se članarina v številnih podjetjih še vedno uporablja tudi za nesindikalne namene, celo za vence in osmrtnice, ki bi jih morala plačevati podjetja. Nekateri poklicne sindikaliste imajo direktorji na svoji uzdi, marsikdo ne more samostojno delati, nekaterim pa delo dobesedno onemogočajo. Zaradi vsega tega sem tudi jaz prepričan, da resne probleme v podjetjih lahko rešujejo le zunanji sindikalisti. Sindikata v podjetjih torej ni smiselno ohraniti.

MARJAN FERČEC –
SINDIKAT LESARSTVA
IN
SINDIKAT GOZDARJEV

Če hočemo kaj pomeniti, je treba ugrizniti

Izvršni odbor sindikata lesarjev se s povišanjem strinja, kakšno bo mnenje republiškega odbora, ki se bo sestel 27. oktobra, pa še ne vem. Strinjali smo se, saj le povišanje omogoča oblikovanje nujno potrebnih skladov, solidarnostnega, stavkovnega in začetek neke vrste zavarovalništva. Dosedanja višine članarine namreč pomeni le nadaljevanje životarjenja in ohranjanje minimalnega programa.

Že omenjena seja bo prvi širši preizkus razpoloženja v vrstah sindikata, ki ima 20.000 članov. V letošnjem letu priteče do republiškega odbora le devet namesto 16 odstotkov teoretično izračunane mase članarine, ki naj bi jo vplačalo naše članstvo.

Predlogu povišanja članarine bomo dodali predloge njene delitve. Kljub temu, da naj bi 70 odstotkov denarja odšlo iz podjetij, bo sindikatom podjetij v absolutnem znesku ostalo tri odstotke več kot zdaj.

S povišano članarino bo sindikat lesarstva lahko financiral vse aktivnosti in naloge, ki so predvidene s predlogom povišanja članarine, pripravljenem v ZSSS. Po njem bi Zveza zagotavljala izvajanje povečanega obsega nalog, ki so povezane s kolektivnimi pogodbami in pravnim varstvom zaposlenih. Predlog o vplačevanju članarine prek Delavske hranilnice zagotavlja stoodstotno finančno disciplino in ga zato moramo podpreti. Če bo hranilnica obračala več denarja, bo tudi naše članstvo lahko dobilo več kreditov. Ponudba hranilnice je vabljava tudi za sindikate podjetij, ki dozdaj niso mogli kvalitetno gospodariti z razpoložljivim denarjem.

Tudi če se za povišanje članarine ne bi odločili vsi v ZSSS povezani sindikati, bi se lesarji zanjo lahko, tako kot so se že izrekli kemiki, kulturniki in energetiki.

Sindikata gozdarjev, ki ima 1.800 članov, se je odločil članarino povišati z začetkom novega leta. Računamo, da se bomo do takrat uskladili tudi z ZSSS. Odločitev so gozdarji sprejeli tudi zaradi velikega odpuščanja v zadnjih letih, ko je bilo ob delo kar 4.000 zaposlenih. S povišanjem članarine bodo gozdarji ohranili samostojni sindikat, dosedanja članarina bi namreč terjala združitve s kakšnim močnejšim sindikatom.

DORO HVALICA –
SINDIKAT KULTURE
SLOVENIJE

Naš preizkus je uspel

Sindikata kulture je članarino povišal že na začetku letošnjega leta. Sprejeli smo začasni pravilnik, računamo, da ga bomo do konca leta uskladili z ZSSS. Za začasnost smo se odločili tudi zato, ker smo ga hoteli preizkusiti.

V naše vrste je prišlo 150 novih članov, le štirje so izstopili.

Naši člani so vplačali 90 odstotkov teoretično izračunane povišane članarine. Trideset odstotkov denarja ostane sindikatom zavodov, 70 odstotkov pa se zbere na žiro račun pri glavnem odboru našega sindikata.

Zbrana članarina nam omogoča popolno samostojnost. Finančno smo povsem neodvisni, del denarja lahko celo akumuliramo. Za Zvezo prispevamo enak delež kot drugi njeni sindikati. Povišana članarina in povečan delež za glavni odbor, bi po naših izračunih morala podvojiti pritok na naš račun, prihaja pa kar 280 odstotkov več denarja. Iz tega sklepamo, da je prej denar nekje ostajal.

Za povišanje članarine smo se odločili tudi po navseh kolegov iz sindikatov drugih dežel. V naši svetovni konfederaciji kulturnikov so nam povedali, da je najnižja članarina enoodstotna. V številnih deželah člani plačujejo tudi od pogodbenega dela in avtorskih honorarjev.

Po uspešnem preizkusu smo v našem sindikatu čvrsto odločeni za ohranitev povišane članarine. Tako bomo ravnali, tudi če se ZSSS zanjo ne bo odločila. Če se bo Zveza odločila le za zbiranje denarja prek hranilnice, pa se bomo pridružili.

Čeprav je naš sindikat majhen, bomo oblikovali svoj stavkovni sklad. Brez denarja namreč ne bo mogoče stavkati. Občutimo pa, da bo treba, saj bomo sicer ostali brez nove kolektivne pogodbe in tarifne priloge.

MIŠO TRAMPUŽ –
SINDIKAT KMETIJSTVA
IN ŽIVILSKO TER
TOBAČNE INDUSTRIJE

Članstvo je treba prepričati

Moč sindikata je odvisna zlasti od razpoložljivega denarja. Brez denarja bo sindikat vedno bolj nemočen. Nova sklada sta v razmerah, ki se nam bližajo, nujna za preživetje.

Izvršni odbor našega sindikata je o predlogu že ravnjal, vendar se še ni dokončno izrekel. Nekateri člani so izrazili bojazen, da novi denar ne bo uporabljen za nove aktivnosti, ampak za šopirjenje administracije in povečanje naše birokracije. Nekateri so menili, da bi povišana članarina v sedanjih zaostrenih razmerah negativno vplivala na število članstva.

Ali nekateri sindikalisti vse to govorijo iz strahu za lastno eksistenco, ne vem. Vsaj za naš sindikat, sem

predsednik njegove statutarne komisije, pa vem, da se je finančna disciplina že bistveno izboljšala in da se na žiro račun republiškega odbora nabere toliko, kot mu pripada.

Osebnostem sem prepričan, da moramo članstvu dopovedati, da lahko igramo močan sindikat, le če bomo imeli dovolj denarja. Brez denarja je naša partnerska vloga v odnosih z delodajalci in vlado zelo vprašljiva. Našemu članstvu pa moramo dovolj dobro in prepričljivo obrazložiti, koliko kaj stane.

Za različno članarino po sindikatih nisem navdušen. Menim, da je takšna rešitev res zadnja možnost. Boljše bi bilo, da storimo čimveč in članstvo pridobimo za enotno povišanje.

EMIL KRUŠIČ –
SKEI GORENJE
GOSPODINJSKI
APARATI

Ni pravih argumentov

Ker smo prepričani, da se precejšen del članarine nekje izgubi, se s povišanjem ne strinjamo. Za povišanje nimamo pravih argumentov.

Pravite, da se nasprotniki povišanja članarine bojimo soočenja s članstvom. Delno se z vami strinjam, saj je predlog težko prepričljivo zagovarjati. Del našega članstva sindikat res potrebuje, drugi del pa živi brez večjih skrbi. Naš problem je, ker smo organizacija za oba dela, za oba bi morali tudi delati. Na žalost nam množica neogroženih ne daje priznanja za opravljeno delo. Naše koristnosti se običajno zavedo šele takrat, ko nas potrebujejo.

Smisel sindikalnega dela pa naj bi bil, da bi bili zaposleni dovolj zaščiteni že zaradi včlanjenosti v sindikat in pogodb, ki jih sindikat podpisuje, torej tudi brez pravnikov in odvetnikov, ki prihajajo do veljave praviloma šele na sodiščih. In tu se vidi naš začarani krog, ni pa jasno, kako naj se iz njega rešimo.

JERNEJ JERŠAN –
SINDIKAT GRADBENIH
DELAVCEV

Predlog je predolgo ležal v predalih

V našem sindikatu menimo, da so potrebe po denarju res velike, povišanje načelno podpiramo in mislimo, da se je zanj možno tudi dogovoriti. Dosedanje razprave so pokazale, da se nekatera območja bojijo centralizacije.

Načelno podpiramo tudi poslovanje prek hranilnice, zlasti zaradi povečanja discipline in boljšega gospodarjenja z denarjem. Pričakujemo, da bodo dopolnili svoj predlog in nam prikazali stroške morebitnega prehoda.

Denarja imamo zdaj le za sprotne potrebe. Čeprav imamo po uradni evidenci skoraj 40.000 članov, nam ne ostane skoraj nič. Na naš račun prihaja le članarina 60 odstotkov našega članstva. Vsi vemo, da se je gradbeništvo v zadnjih letih močno skrčilo, številni

delavci so na čakanju, mnogi so prijavljeni na zavodu za zaposlovanje, delovnopравни status številnih ni jasen. Zaradi tega že urejamo novo evidenco članstva. Škoda je le, da smo predlog predolgo imeli v predalih.

BRANKO MEDIK –
SKEI MARIBORSKA
LIVARNA

Ni pravi čas

Plače v industriji so izrazito nizke, zato čas za povišanje članarine ni primeren. Neizvajanje dogovora o plačni politiki je argument proti zviševanju. Številne gospodarske panoge, med njimi je tudi kovinska industrija, še nimajo svojih tarifnih prilog. Pravna država slabo varuje pravice zaposlenih.

Vse naštetu vpliva na razpoloženje delavcev, ki nam očitajo, da smo premalo odločni in premalo naredimo za njihovo varstvo. V podjetjih, ki še naprej odpuščajo delavce, je veliko zmede o tradicionalni solidarnosti med delavci, ki je eden od smislov slehernega sindikata.

V preteklih letih je bilo veliko trenutkov, ko bi Svobodni sindikati lahko povišali članarino brez hujših posledic. Zato s povišanjem počakajmo do takrat, ko bomo delavske interese bolje ščitili in članstvu to znali dokazati.

IVO MIGLIČ –
SINDIKAT DEJAVNOSTI
ENERGETIKE

Razmišljamo tudi o združevanju

Naš sindikat je letos spomladi poskušal povišati članarino. Razprave pred konferenco so pokazale, da za to ni prave pripravljenosti. Sindikalisti podjetij so nasprotovali tudi spreminjanju temeljnega delitvenega razmerja, torej povečanju deleža za predsedstvo sindikata in za Zvezo. Podprli niso niti zamisli o stavkovnem in solidarnostnem skladu.

V takšnem položaju je naša konferenca junija letos sprejela nov pravilnik o članarini in razpolaganju z njo, ki ohranja dosedanje višino in temeljno delitveno razmerje. Sindikatom podjetij pripada 45 odstotkov, preostalih 55 pa se zbira na posebnem prehodnem računu pri Delavski hranilnici. Dobro polovico tega denarja dobi naše predsedstvo, preostanek pa gre Zvezi in območjem.

Takšno ureditev smo sprejeli in je letos ne moremo spreminjati. Če bo v ZSSS prevladalo mnenje o povišanju, pa bomo še enkrat poizkusili. Povedati moram, da smo zaradi denarne stiske naš program že nekoliko skrčili.

Pripravljamo se na letno konferenco sindikata, na njej bomo skušali sprejeti tudi listino o našem razvoju. V zvezi s tem pa se pojavlja tudi razmišljanje o poveževanju in morebitnem združevanju z drugimi sindikati iz sestave ZSSS.

Franček Kavčič

»Kdo bo vodil ples« DE, 19. oktobra 1995

Zakaj je vse to potrebno in komu to koristi?

»Gre za Zvezo, ki jo sestavlja 19 sindikatov in SKEI.«

To ni res. Zvezo Svobodnih sindikatov sestavlja 20 sindikatov, ki so samostojni in enakopravni. Ti sindikati oblikujejo in sprejemajo stališče Zveze na način, ki je statutarno dogovorjen in ki zagotavlja, da v demokratičnem dialogu pridemo do večinskih odločitev. Večina in manjšina, kot normalna sopoltnika demokracije, se oblikujeta različno od problema do problema.

»Ni prav, da se drugi sindikati šlepajo na naš račun.«

Kdo se »šlepa« in kje? Če si sindikati skupaj ali pa posamično izbo-

rimo kaj dobrega za naše člane in so tega deležni vsi zaposleni, tudi člani drugih sindikatov v ZSSS - to ne more biti označeno kot nekaj negativnega. Če kakšnemu sindikatu uspe, da si izbori za svoje člane kakšno ugodnost - jo pa povzamejo še preostali sindikati - to ne more biti vredno obsodbe, saj se podobno dogaja povsod v Evropi. Ali bi nam lahko potem tudi nemški sindikalisti očitali, da se »šlepamo« na njihov račun?

»Na račun naše Zveze se šlepajo druge majhne sindikalne zveze, njeni sindikalisti pa ostajajo skriti v ozadju.«

Ne bo povsem držalo. Res je, da naš sindikalni pluralizem razdvaja delavce in s tem objektivno slabi pozicijo sindikatov - toda očitati Zvezi, da njen sindikat, ali sindikalni funkcionarji, zaradi nje ostajajo skriti v ozadju, ne drži. Vsak naš sindikat, vsak sindikalni funkcionar ima prav vse možnosti, da se uveljavi tako pri svojem članstvu kot v širši javnosti - tudi s pomočjo Zveze, pa tudi mimo nje - in prav je tako.

»Konferenca je bila naš poraz, dokazala je, da v Zvezi nimamo

prijateljev. Toliko grdega na naš račun še nismo slišali nikoli. Napadali so nas tudi zato, ker se ne strinjamo s povišanjem članarine.«

Da se članarina ne poviša, je bila odločitev večine in bi potekalem manjšina napadala večino - torej tudi druge sindikate, ne le SKEI. Toda razprava na konferenci ni šla v to smer. SKEI ima več prijateljev v Zvezi, kot mislijo nekateri, toda prav to prijateljstvo tudi zahteva aktivnost pri poročanju s seje in aktiven odnos pri pripravi seje.

»Zveza naj pleše, kot mi igramo.«

K sreči se to ne more zgoditi, četudi bi si kdo še tako močno želel. Zveza pleše po volji večine. Temu osnovnemu demokratičnemu pravilu se ne bomo odrekli, pa četudi so dirigenti, ki se ponujajo, še tako veliki.

In zakaj je vse to potrebno in komu to koristi? Zagotovo ne zaposlenim in zagotovo ni v prid krepitev enotnosti in solidarnosti v Zvezi svobodnih sindikatov.

Mag. Dušan Semolič,
predsednik ZSSS

Bogo Košnik, sekretar območnega odbora SKEI in sindikata turizma za Gorenjsko ter vodja pisarne ZSSS v Radovljici, o gorenjskem sindikalnem vsakdanu

ZMENIMO SE NAJPREJ, KAJ HOČEMO

Bogo Košnik je sindikalni delavec sedem let. Zdaj vodi pisarno ZSSS v Radovljici, hkrati pa je tudi sekretar območnih odborov SKEI in sindikata delavcev v turizmu za Gorenjsko. Pred tem pa je delal v Verigi Lesce, nazadnje kot direktor največjega tozda, Verigarne. Pozna torej obe plati medalje, tako sindikalno kot direktorsko in je kot tak zanimiv sogovornik. Kot drobno zanimivost naj omenimo, da Bogo Košnik ni edini bivši direktor na Gorenjskem, ki je zdaj sindikalist, vendar o tem kdaj drugič. Z njim smo se pogovarjali o sindikalnem vsakdanu na Gorenjskem. Žal moramo pogovor objaviti v malo skrajšani obliki, ker nam je proti koncu pogovora ponagajala smemalna tehnika.

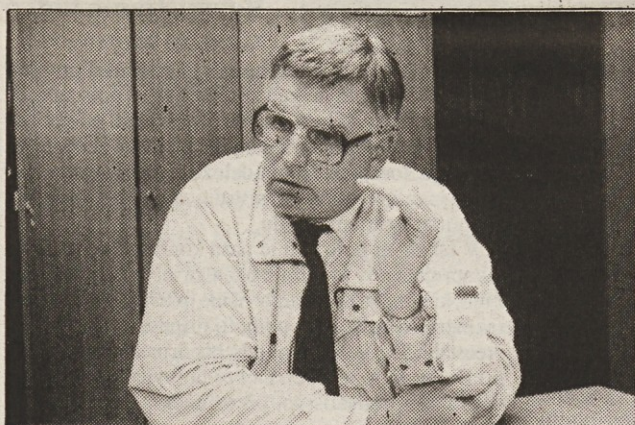
Članarina bi lahko bila višja, toda en odstotek je že bolj psihološka kot finančna ovira

DE: Kakšen je na splošno položaj na Gorenjskem?
Košnik: Gorenjska je malo drugačna od preostalih področij Slovenije. Težave so sicer podobne, vendar malo manjše. Bilo je manj stečajev. Podjetja izgubljajo naročila, zato se zmanjšujejo, posledice so pa presežni delavci. Sam se največ ukvarjam s kovinarji in gostinstvom. Področji sta precej zahtevni, zapleteni zaradi zunanjih dejavnikov, ki vplivajo na njuno poslovanje.

Problemi so tudi presežni delavci. V trdem prehajanju v tržni sistem nastaja vprašanje stroškov, te pa, kot veš, najraje obvladujejo na dva načina: z zmanjševanjem števila zaposlenih in dezinvestiranjem, se pravi odprodajo premoženja, ki ga trenutno ne potrebuješ. Če je dezinvestiranje narejeno strokovno, je v redu. Vendar je pogosto dejanje v obupu, ko vodstva podjetij ne vedo, kje naj težave zgrabijo za roge.

DE: Kako v železarni rešujejo vprašanje presežnih delavcev? Ali Center za prestrukturiranje kadrov še deluje?

Košnik: Ja, še deluje. Ima pa težave, ker finančne obveznosti do njega izpolnjuje le ministrstvo za delo, posamezna podjetja pa ne. Težave je doseglo podjetje SEIKO. To podjetje v sklopu železarn je bilo obrat za vzdrževanje, potem pa se je osamosvojilo, ker so mislili, da se bo razvilo ob pomoči zunanjih faktorjev. Menili so, da ga bodo odkupili Italijani, pa niso. Zdaj je v likvidaciji, večino delavcev (sto

Sindrom liderstva v sindikatih je in je škodljiv

delavcev) je šlo na CPK, sedemdeset pa jih je vzel Acroni, in to tiste, ki so specialisti za vzdrževanje njegovih naprav. Ni pa še jasno, ali jih bo vzel za nedoločen čas. Do presežkov pa bo počasi prišlo tudi v Acroniju, in sicer v režijskem delu. Presežke so tu najprej počistili v proizvodnji, podobno kot tudi povsod drugje. Zanimivo pa je, da so jih ponekod morali potem jemati nazaj, ker so bili pri čiščenju preveč vneti.

Moj osebni pogled je, da je treba najprej ohraniti delovno mesto. Manj je pomembna višina plače kot delovno mesto; le-to je za posameznika najpomembnejše.

DE: Kje na primer?

Košnik: Hja, veš, če to povem, potem ponavadi pride do zamere. No, Veriga je že bila tak primer. Moraš pa te stvari poznati, da boš razumel. Industrija na Gorenjskem je zastarela. Če na takem stroju dela nekdo že dvajset let, ga pozna do obisti; ga podloži s kakšnimi »plehki« in podobno. Če nikogar na tak stroj, ki je že muhast, ne priučiš in starejšega delavca odpustiš, novi delavec takega stroja ne bo pogal. To se jim je zgodilo v Verigi. Drugi val presežkov je pa v režiji, predvsem zaradi zniževanja stroškov in pa ker so izredno zmanjšali obseg proizvodnje. V Verigi so prišli že do razmerja ena proti ena med proizvodnimi in režijskimi delavci. Moram pa reči, da so se v Verigi zmanjševanja števila režijskih delavcev lotili dovolj elegantno, od 119 presežnih delavcev jih gre samo 22 na zavod za zaposlovanje.

DE: Kako pa na Gorenjskem rešujete probleme invalidov po podjetjih?

Košnik: Z invalidi delajo kot svinja z mehomo. Država jih ne mara, v podjetjih pa tudi ne, ker niso profitabilni delavci. Zdaj pa so pogruntali inovacijo...

Sindikati se z organiziranostjo, z oslovo senco, ubadajo že od prvega kongresa dalje. Mislim, da se preveč izživljamo na strukturi organiziranosti, premalo pa ukvarjamo z vsebino.

DE: Toda saj so invalidi med tistimi, ki jih ni mogoče odpustiti.

Košnik: Jok! To ti misliš, pa ni res. Zdaj invalidi lahko daš za nedoločen čas ven in mu daš 60 odstotkov plače. Nepošteno do invalidov je to: sam drugje dela zanesljivo ne bo dobil, nazaj ga vzel nikoli več ne boš. Za invalide bi morala poskrbeti tudi država, ne samo podjetja. V kovinski industriji, posebej pa v železarstvu lahkega delovnega mesta skorajda ni. Ne vem pa, zakaj niso bolj podprli nastanka in razvoja invalidskih podjetij, ki skoraj nikjer niso zažvela. Nekaj je poskušal na jesenicah Edo Kavčič, direktor železarniškega Centra za prestrukturiranje kadrov, nekaj poskušajo z invalidskim podjetjem na Ravnah, pa v Kropi...

DE: Kako v praksi tečejo pogajanja sindikata z vodstvi podjetij za izplačilo neizplačanega dela plač iz preteklih let?

Košnik: To je mučno delo. Ko sindikalist to omeni, mu direktor reče, da bo najbrž pokopal podjetje. Vendar smo se tudi že odločili, da bomo nekatera podjetja tožili. Pretiranega upiranja pa ni, ker povemo, da bomo tožili. Dve, tri podjetja bomo tožili, na primer Tovarno kos. V Acroniju se zdaj pogovarjamo. Ni pa to tako enostavno, ker ni bilo sproti reševano. Če obračunate obresti za tri leta nazaj, res lahko koga potopite. Prav blestečega podjetja ni v tej panogi. Moj osebni sindikalni pogled je, da je najprej treba ohraniti delovno mesto. Manj je pomembna plača kot pa zaposlenost. Mislim, da je to za posameznika najbolj pomembno. Najbolj hudo je, da je sorazmerno dosti mladih nezaposlenih.

DE: Bi se pogovorila malo še o sindikalni organiziranosti?

Košnik: Mi se ukvarjamo s to organiziranostjo, z "oslovo senco", že od prvega kongresa naprej in se ne znamo razporediti.

Mislim, da se preveč izživljamo na strukturi organiziranosti, premalo se ukvarjamo z vsebino. Namesto da bi določili, kaj naj sindikalni funkcionarji počnemo, kje so naše kompetence, kaj naj dejansko delamo, premetavamo organizacijska okenca sem in tja. Tudi to drobljenje je nesmisel. Dogovoriti bi se morali znotraj Zveze (to je moje čisto osebno gledanje) za dve sindikalni področji: gospodarstvo in negospodarstvo. Znotraj gospodarstva bi se morali združevati manjši sindikati. Zmeraj so močnejši tisti, ki jih je več. Operativni sindikalisti to vemo, samo naš glas je prešibak. Članarina bi se morala združevati, najbolje preko branžnih sindikatov. Nikakor pa ne bi smeli dopustiti, da lahko vsakdo s članarino šari po svoje. V večjih podjetjih je poraba članarine nekontrolirana in nenamenska.

DE: Ali so kakšni konkretni primeri o tem, recimo iz Železarn ali pa Verige?

Košnik: Teh dokazov je dosti. Troši se za izlete, za srečanja, kar je sicer dobro. Vendar zmanjka denarja denimo za osnovno literaturo, to občutite vi, ker se zmanjšuje število naročnikov za Delavsko enotnost. Nihče na primer ne skrbi za enotno računalniško mrežo, tako da bi lahko preko nje dobili informacije, da bi recimo jaz lahko dobil na svojem računalniku informacijo od Zveze oziroma panoge. Vsek posebej trošimo sindikalni denar, ni pa strokovnega pristopa.

DE: Vendar bi za to potrebovali centralizacijo sindikalnega denarja...

Košnik: To kajpak zahteva centralizacijo denarja, pa tudi stroke. Najprej bi pa moralo biti jasno, čigav je denar od sindikalne članarine: to je denar sindika-

Tudi na en odstotek plače povišana članarina bi bila prenizka za pokritje vseh potreb sindikatov, zato bi morali znati izkoristiti vse možnosti za oplemenitenje našega denarja. Zdravstvenemu zavodu smo na primer pridobili tristo tisoč članov, pa za to nismo dobili ničesar. Sindikat ni iz tega nič iztržil.

ta, ne posameznih članov. In potem se ve, kako se denar troši, za kakšne namene itd. Naši delavci bodo morali še pridobiti tisto pravo delavsko pripadnost, ki je v tem trenutku zelo malo. Ne zavedajo se še, da morajo držati skupaj, da je sindikat edina ustanova, ki lahko delavce zaščiti. Članstvo še zmeraj ne razume, da mora biti vrh sindikata organiziran v smislu stroke. Če ni stroke, ne bomo kos delodajalcem. Organizirajo se menedžerji, organizira se Gospodarska zbornica, pri sindikatih pa praktično ne naredimo koraka naprej. Če ne bo stroke, bo vsa sindikalna dejavnost zelo šibka. Stroko pa je treba plačati.

Sindikalno članarino je treba združevati, centralizirati za najpomembnejše naloge sindikatov, ne pa da vsak sindikalni lider po svoje odloča, kaj bo z zbranim denarjem. Tako se veliko sindikalnega denarja troši nenamensko, neracionalno.

DE: Govori se, da sindikalnega članstva niti približno ni toliko, kot navajajo v posameznih sindikatih...

Košnik: Pri kovinarjih smo ugotovili, da je tega članstva pol manj. Na Gorenjskem je 5.100 kovinarjev, članov sindikata, ki plačujejo članarino. Zato se mi zdi popoln nesmisel, da na Gorenjskem, ki je majhno območje, delujejo trije sindikati. Če odmislim Neodvisnost, o kateri se ne mislim pogovarjati, ker menim, da to ni sindikat, si zelo prizadevamo, da bi prišli skupaj s Svetom kranjskih sindikatov. Oni imajo stroko, mi imamo aktiviste. Vsi skupaj bi lahko pametno delovali, ker imamo podobna izhodišča, podobne cilje in podoben način dela.

Nesmiselno je, da na Gorenjskem delujejo trije sindikati. Zato se s Svetom kranjskih sindikatov dogovarjamo za skupno delovanje in v skupni organizacijski obliki.

DE: Kaj pa oni pravijo na to?

Košnik: Iščejo se, nekaj sestankov je že bilo. Vsi smo za, vendar do konkretnega dogovora še ni prišlo. Nihče noče sestopiti s »trona«.

DE: V sindikatih se precej govori o potrebi po povečanju članarine, bojšda pa se člani upirajo temu. Kaj vi menite o tem: ali je zdajšnja članarina dovolj velika ali pa bi jo bilo bolje povečati na 1 odstotek ali še na več?

Košnik: Z ozirom na plače bi bil en odstotek zadovoljiv, čeprav predstavlja psihološko mejo. Ljudje tudi premalo poznajo delovanje funkcionarjev in Zveze. Zato smo rekli, da bi morali prek Delavske enotnosti seznanjati članstvo, kaj se dejansko dogaja. Trenutno je med članstvom velika apatija. Pravijo, da sindikati ničesar ne storijo.

DE: Toda za vse naloge bi bil tudi en odstotek verjetno premalo...

Z invalidi delajo kakor svinja z mehomo. Država jih ne mara, v podjetjih pa tudi ne, ker niso profitabilni delavci. Zdaj so pogruntali, kako se znebiti invalidov, ne da bi jih uradno odpustili.

Košnik: V sindikatih bi morali znati izkoristiti vse možnosti za oplemenitenje našega denarja. Samo s sindikalno članarino ne bomo preživeli. Še vedno si ne morem odpustiti, da smo zamudili priložnost pri zdravstvenem zavarovanju. Zdravstvenemu zavodu smo pridobili 300 tisoč članov, za to pa nismo dobili ničesar. Sindikat ni iz tega ničesar iztržil.

DE: Kaj pa bi sindikat lahko iztržil?

Košnik: Če nekomu pridobiš 300 tisoč članov, potem bi moral dobiti provizijo ali pa tako kot sindikati v Evropi postati delničar v določenem podjetju ali v skladu. Naredili smo tudi strahotno napako, da smo vse sindikalno premoženje spustili iz rok. Sindikati v Avstriji so lastniki tistega, kar naj bi bila delavčeva last, in s tem tržijo. Mi tega ne znamo. Na Zvezi bi morali imeti koga, ki bi bil sposoben tržiti za sindikat, da bi pridobil tudi druga sredstva. Brez dodatnih virov sredstev bo zelo težko.

DE: Zdaj se članarina pobira avtomatično v podjetjih, odvaja jo računovodstvo. Kaj pa potem, ko bodo lastniki podjetij rekli, da je to strošek za podjetje: ali se ne bojuje, da člani članarino ne bodo odvajali sami?

Košnik: Bomo pa sindikalisti pobirali članarino sami. Moj oče je bil sindikalni zaupnik v Železarni Jeseni-

Naši delavci bodo še morali pridobiti pravo sindikalno pripadnost. Ne zavedajo se še, da morajo držati skupaj, da je sindikat edina ustanova, ki jih lahko zaščiti.

ce leta 1939. Delavec je prišel z denarjem k svojemu zaupniku, ta mu je dal znakico v sindikalno izkaznico. Lahko sta se osebno spoznala, lahko sta se pogovorila. Po mojem je zdaj komuniciranje med člani in zaupniki malce prešibko. Zaupniki so tudi čedalje bolj pod pritiskom. Če zaupnik dela na nörmo, izredno težko sindikalno deluje. To bodo morali naši funkcionarji spoznati. Gradimo vse na zaupnikih, le-ti pa delujejo v izredno težkih pogojih. Znamo poskrbeti za profesionalne sindikalne zaupnike, za amaterje pa ne naredimo skoraj nič. Ne znamo jih stimulirati: iz članarine jih bolj težko, delodajalec jih pa ne bo stimuliral. V statutu tudi nimamo zapisano, kako stimulirati amaterja, ki je pripravljen delovati, čeprav so že zelo redki. Izredno težko še dobimo sindikalne zaupnike.

DE: Še nekaj v zvezi članarino. Ali ste imeli kaj razprav o predlogu za povečanje?

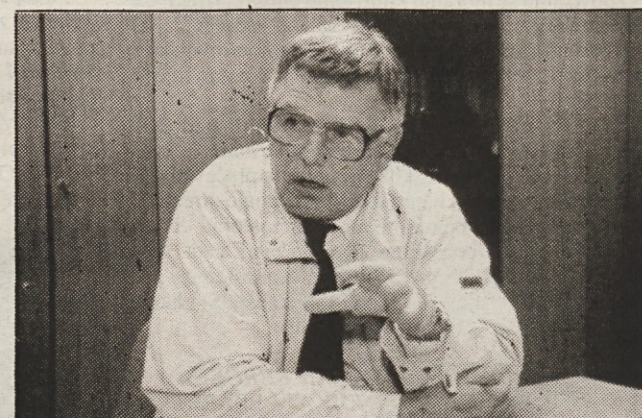
Košnik: Debatu smo imeli preko območnega odbora kovinarjev. Posebnega navdušenja ni. Moje osebno gledanje je tako: če posamezni panožni sindikati ugotovijo, da ne gre drugače, kakor povečati članarino na 1 odstotek, se bomo morali o tem rla nekem določenem nivoju dogovarjati. Nekdo mora reči, kako bo. Od prvega kongresa do zdaj smo potrebovali, da smo do neke mere uredili finančno disciplino, pa še to ne povsod. Še vedno nimamo stoođtostno pobrane članarine.

DE: Ali je to kaj povezano s tistimi "mrtnimi dušami", o katerih sva prej govorila, z neobstoječimi člani?

Košnik: Planiranje je s tem povezano, ker temelji na nerealni predpostavki o številčnosti članstva. Najbolj škodljivo za moje pojme pa je sindikalno liderstvo, ko lahko vsak predsednik sindikata ali območja po svoje določa, kam bo šla vsa članarina. Kakor hitro so bile v določenem sindikatu težave, so zadržali članarino. Zdaj tega ni več, ker smo na Gorenjskem pri tem skoraj v celoti naredili red. Nadzorni mehanizem je bil v sindikatih izredno slab. Čeprav imamo nadzorne odbore, to ni delovalo. Ves špetir okoli organiziranosti je samo zaradi tega, ker se na začetku nismo znali dogovoriti o finančah. Nič ne more funkcionirati, če osnovnega pogoja nisi izpolnil.

DE: Prej ste omenjali sindikat negospodarstva in sindikat gospodarskih dejavnosti. Ali menite, da bi morali biti sindikati znotraj teh dveh okvirov povsem enoviti?

Košnik: Lahko ostanejo po dejavnostih. Predvsem bi morali imeti skupno izhodišče. To mora ostati na Zvezi. Zveza mora biti. Panožni sindikati se morajo

Manjši sindikati bi se morali začeti združevati. Le združeni in strokovno podprti sindikati bodo dovolj močni partnerji vladi in delodajalcem

deliti na negospodarstvo in gospodarstvo, znotraj bodo sigurno še panoge posamezne. Za nastop proti vladi morajo biti skupaj. Predstavljam si kulturo in šolstvo skupaj. V gospodarskih sindikatih naj bi se združila turizem in trgovina. Bilo bi lažje delovati, manj stroškov bi bilo, pa tudi po vsebini delovanja sta trgovina in turizem povezana. Kovinarji in gradbeniki sodijo skupaj, bili bi bolj operativni. Povsod po svetu so sindikati spoznali, da je združevanje smiselno. Mali sindikati se združujejo, ker lažje nastopajo navzven. Več denarja pomeni predvsem večjo strokovnost, večjo moč. Denar povsod pomeni moč.

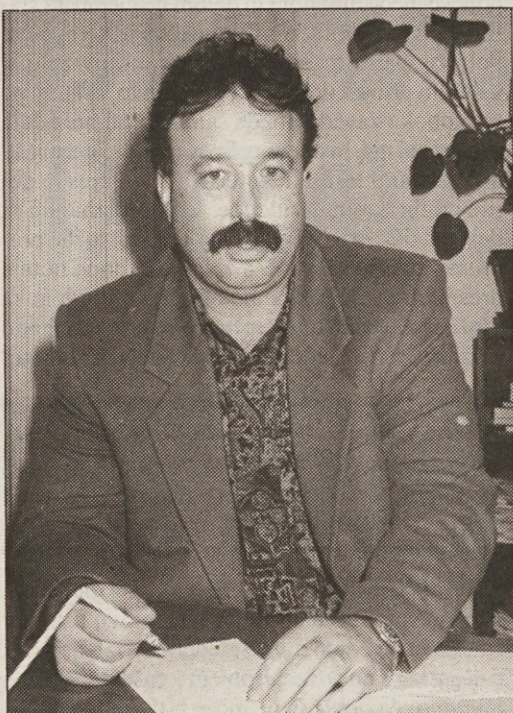
Na obisku pri Bogdanu Godniču v Vipavski dolini

Bogdan Godnič je včasih domoval v Sežani. V prijazno Vipavsko dolino se je spustil pred šestnajstimi leti. Naselil se je v Gočah. To je znana vas med Štanjelom in Vipavo, ki slovi predvsem po vinski trti. Tam so doma tudi dobri vinogradniki in uspešni kletarji. Med ljudmi, ki se spoznajo na žlahtno kapljico, zato ni takšnih, ki ne bi vedeli za ta kraj. Tam je raj za trto in skorajda obljubljen dežela za ljudi, ki imajo radi zemljo.

»Žal nam letos narava ni bila naklonjena,« pravi Bogdan Godnič. »Če ne bi bilo tistega uničujočega vetra, ki je dodobra oklestil naše vinograde, in če bi po mokrem avgustu slutili, da je pred nami indijansko poletje, bi bilo drugače. Trgali bi mesec kasneje ali še več in letina bi bila tako obilna in sladka kot še nikoli. Pa kaj, so stvari, ki niso v človeških rokah...«

Našega sogovornika kajpak nismo obiskali zato, da bi z njim kramljali o grozdu in njegovih najbolj žlahtnih proizvodih. Bogdan Godnič je predsednik Območne organizacije ZSSS Vipavske doline in smo se z njim pogovarjali predvsem o sindikatu in stvareh, ki delavce najbolj žalijo. Časi niso rožnati, socialne razlike se le poglabljajo, zato skorajda ni človeka brez žulja.

Bogdan Godnič, predsednik Območne organizacije ZSSS Vipavske doline

»ČE BOM KANDIDIRAL, BOM LE KOT NEPROFESIONALLEC«

Zakaj sem predsednika Bogdana zaman iskal kar dva dneva, saj mi je vselej, ko sem ga klical, odgovorila le njegova »telefonska tajnica«, sem zvedel šele v Ajdovščini. Zato pač, ker območna organizacija nima niti profesionalca, niti poklicne administratorke oziroma tajnice. Godnič je redno zaposlen v Gasilsko-reševalnem centru Ajdovščina, kjer dela včasih podnevi, pogosto pa v nočnih urah, ko drugi spijo. Malce slabe volje je bilo torej povsem neupravičeno. Človek, ki opravlja vsaj dva šihita, zares ne more »viseti na kljuki«, kot pravimo.

«Kljub temu, da smo majhni, imamo vse tisto, kar imajo veliki. Seveda premoremo pravnika. Delavcem je na voljo ob določenih dnevih, v primerih, ko se muči, ko ni časa za odlašanje, pa ob katerikoli uri. Drugače ne more biti. Pa vendar, čeprav imamo vse, kar imajo veliki, smo kljub majhnosti za združitev naših sil. Delavci potrebujejo čim močnejši sindikat, zato smo za skupno nadaljevanje naše poti.»

– Ste eden tistih, ki lahko poleg redne zaposlitve opravljate še delo predsednika območnega sindikata. Kako to zmorete, je veliko vam podobnih?

»Ne vem, res ne vem. Meni se zdi povsem samoumevno, da sem nepoklicni sindikalni funkcionar. To sem že več kot deset let, predsednik območne organizacije pa peto leto. Nič ni pretežko, če ima človek veselje do dela in seveda malo dobre volje. Brez tega pa ne gre...«

– Vipavska dolina ni majhna in je v njej kar nekaj znanih slovenskih podjetij. Se za veliko zaposlenimi skriva tudi veliko problemov?

»Vse je relativno. S problemi se spopadamo povsod po Sloveniji. Z majhnimi, zanemarljivimi, pa tudi s tistimi najbolj bolečimi, ko gre za biti ali ne biti. Pri nas z veseljem ugotavljamo, in s tem se tudi rad pohvalim, da imamo opravka le z dobrimi podjetji. Nihče se ne potaplja, v nobeno ladjo ne vdira voda. Nekaterih sicer ni več na površju, toda vsi, ki so preživeli hude čase, so zdaj trdno na svojih nogah. In to, kot sem rekel, velja za vse po vrsti: za Fructal, Splošno gradbeno podjetje Primorje, Tovarno pohišstva Lipa, Živilsko industrijo Mlinotest, Tekstilno industrijo Tekstino, vipavski Agroind, Iko in tudi za druga podjetja. Kovinarjev v Batujah in Ajdovščini, žal, ni več. Tisti, ki so ostali – ti so seveda v večini – pa kar uspešno krmarijo. Večjih problemov torej na našem območju ne poznamo. Nobeno podjetje ni zrelo za stečaj, kar pa sploh ne pomeni, da nam gre kot po maslu...«

– Torej so delavci zadovoljni tudi s plačami?

»No, s tem se pa res ne moremo pohvaliti. Povsod sicer spoštujejo

kollektivne pogodbe, toda upoštevanje in uresničevanje teh dogovorov še zdaleč ne pomeni, da so zaposleni plačani tako, kot bi morali biti. Skratka, naši delavci niso navdušeni nad svojimi plačami. Še posebno zato ne, ker morajo trdo garati leto dni, da zaslužijo približno toliko, kot dobijo poslanci v enem samem mesecu. Usta pa imamo vsi enako velika. In delavec potrebuje vse tisto, kar potrebuje poslanec. Ne, ljudje v tovarnah nikakor ne morejo biti vselej nasmejani, četudi relativno dobro zaslužijo. Za mnoge je še posebej hudo v tem letnem času, ko je treba misliti na zimo, kurjavo, toplo obleko, morebitno ozimnico. Skratka, podjetjem v Vipavski dolini ne gre za nohte, gre pa prenekaterim delavcem. Plače so majhne, za mnoge prav mizerne. In ob vsem tem morajo tudi največji reveži plačevati dohodnino. To ni normalno. Je navzkriž z razumom, pa tudi moralno...«

– Kako pa gre tistim, ki so ostali brez dela?

»Mnogim verjetno slabo, večina pa se, kot vem, kar znajde. To seveda ne govorim na pamet. Ko namreč iščemo ljudi za to ali ono delo, jih preprosto ne najdemo. Ponavljam, tega ne trdim zato, da bi zanikal problem brezposelnosti. Poznam pa več konkretnih primerov, ko so bile vse možnosti, da bi ljudje poprijeli za delo, pa tega niso hoteli. Mislim, da zato, ker znajo računati in jim seveda ni vseeno, če s trdim in rednim delom zaslužijo komaj za preživetje. Mnogi delajo na črno, kot pravimo. Delo tu, posel tam, pa je denarja več kot konec meseca v tovarni. Nekateri zaslužijo s svojo ekonomijo precej več, kot če bi bili redno zaposleni. Tako pač je in zdi se, da bo tako še nekaj časa. Zato sem

prepričan, da je takih, ki nimajo zares nikakršnih možnosti zaposlitve in zaslужka, v primerjavi s številom uradno brezposelnih dejansko malo.«

– Tudi pri vas »mrgoli« najrazličnejših sindikatov?

»Nasprotno. Vsi, ki so v organizaciji, so člani Zveze svobodnih sindikatov Slovenije. Teh je v Vipavski dolini 3200. In vsi plačujejo članarino. Predstavnikov drugih sindikatov pa pri nas zaenkrat ni. Vsaj za zdaj ne.«

– In kaj osebno menite o poplavi najrazličnejših sindikatov v naši majhni državi?

»Nič posebno dobrega. To, da delavec potrebuje sindikat, in to močan sindikat, je dejstvo, ki ga ni moč argumentirano zanikati. Ob tem pa je potrebno poudariti, da zaposlenim lahko koristi le močna organizacija. S tako, ki je brez moči, delavci nimajo kaj početi. Pot do učinkovitega sindikata, ki bo imel moč, teže in veljavo, pa je združevanje. Združeni bomo močnejši. Zato sem proti poplavi najrazličnejših sindikalnih organizacij, ki se borijo predvsem za svoj prav in svoje stolčke. Sem za združevanje moči in za sindikat, ki ga bodo resno jemali tako zaposleni kot njihovi delodajalci, vlada, gospodarska zbornica in vsi drugi.«

– Pravite, da delavci potrebujejo močno organizacijo. Moči brez denarja pa v tem primeru ni. Ste v Vipavski dolini za dvig sindikalne članarine ali tej nameri morda nasprotujete?

»Zdaj odvajamo za sindikalno članarino 0,6 odstotka od bruto osebnih dohodkov. Izjema so gostinske in turistične organizacije oziroma podjetja, ki plačujejo cel odstotek. Pri odvajanju članarine se nikjer ne zatika, saj vsi spoštujejo dogovor. Seveda smo za močnejšo sindikalno organizacijo. Povečanje članarine pa po-

gojujemo s tem, da je treba članom organizacije zelo natančno povedati, kje bo ta denar naložen in za kaj vse ga bomo trošili. Delavci hočejo imeti čiste račune in zahtevajo, naj jim natočimo čistega vina. Od svojega denarja želijo, razumljivo, tudi kaj imeti. Hočejo ga združevati na enem mestu, in to nikakor ne v sindikalni hranilnici, kjer imajo denar tudi drugi sindikati. Naj Tomšič ustanovi svojo hranilnico!«

«Če je Delavska enotnost časopis Svobodnih sindikatov, potlej bi morali ti sindikati tudi poskrbeti za svoje glasilo. Prepričan sem, da bi moral Delavsko enotnost prejeti vsak član organizacije. Če nas je 400.000, potlej bi morala biti naklada časopisa pač 400.000. Ob tolikšni nakladi bi bila cena izvoda zanemarljiva, zato je neumno govorjenje, da je časopis drag. Sedaj ga dobivajo le sindikalni funkcionarji in direktorji, to pa pomeni, da ne predstavlja prave povezave med članstvom.»

– Kako pa poteka združevanje sindikatov na Primorskem?

»Na konferenci ZSSS smo se dogovorili, da se sindikati severne Primorske združijo v eno samo regijo. Po tej zamisli naj bi bili v prihodnje pod eno streho področje Idrije, Posočje in Vipavska dolina. Kajpak to pobudo podpiram. Več nas je, bolj bomo delali. O tem ni dvoma. Do danes bi morale biti znane že podrobnosti o načrtovani združitvi, pa smo še vedno na začetku. Še nič konkretnega ni napravljeno. Načeloma je znano le to, da bo sedež organizacije v Novi Gorici, pisarni pa naj bi bili še v Tolimu in v Ajdovščini.

Toda, kot rečeno, v tem trenutku ni še nič dokončnega, zato tudi ne vemo, kdo bo prevzel to ali ono funkcijo. Zatika se, močno zatika. Pogovor o združevanju naj bi organizirala območna organizacija Posočja v Novi Gorici, vendar je zaenkrat vse ostalo le pri besedah...«

«Na konferenci ZSSS smo se dogovorili, da se sindikati severne Primorske združijo v eno samo regijo. Po tej zamisli naj bi bili v prihodnje pod eno streho področje Idrije, Posočje in Vipavska dolina. Kajpak to pobudo podpiram. Več nas je, bolj bomo delali. O tem ni dvoma. Do danes bi morale biti znane že podrobnosti o načrtovani združitvi, pa smo še vedno na začetku poti...»

– Ste kandidat za novo organizacijo?

»Sedaj, ko vidim, kako vse skupaj poteka, kako razmišljajo eni in drugi, moram odkrito povedati, da nisem kandidat. Bil sem, nisem pa več. Če pa bi se iz tega ali onega razloga premislil, tudi to se utegne pripetiti, potlej bom kandidiral izključno za neprofesionalca. Kaj drugega ne pride v poštev.«

– Ste drugače zadovoljni s kadrovske politiko sindikatov?

»Ne preveč. Tako sindikati nasploh kot tudi Zveza svobodnih sindikatov Slovenije ne potrebujejo politikov, temveč v prvi vrsti strokovnjake. V mislih imam pravnike, ekonomiste... In ti strokovnjaki naj bodo profesionalci v sindikatu. Skratka, prepričan sem, da potrebujemo predvsem stroko, ki bo kos menedžerjem, delodajalcem in drugim...«

– Premore vaš območni sindikat kakega strokovnjaka, denimo pravnika?

»Kljub temu, da smo majhni, imamo vse tisto, kar imajo veliki. Seveda premoremo pravnika. Delavcem je na voljo ob določenih dnevih, v primerih, ko se muči, ko ni časa za odlašanje, pa ob katerikoli uri. Drugače ne more biti. Pa vendar, čeprav imamo vse, kar imajo veliki, smo kljub majhnosti za združitev naših sil. Delavci potrebujejo čim močnejši sindikat, zato smo za skupno nadaljevanje poti.«

Kasneje, ko sva z Godničem v Mlinčku gasila žejo z belim vipavcem in si privezala dušo s Trisom, specialiteto lokala, sva rekla dve ali tri še o glasilu svobodnih sindikatov. Povedal mi je, da ga ježi, ker tako malo članov prebira ta časopis.

Andrej Ulaga

Rokovnik - priročnik 1996

Zajetnejši, bogatejši, uporabnejši

Za leto 1996 smo vam pripravili:

- rokovnik - priročnik (format A5) Sestavljajo ga koledarski del, zajeten blok za zapiske in knjižno darilo Cena 2.000 SIT
- rokovnik - priročnik (format A4) in knjižno darilo Cena 2.500 SIT
- namizni tedenski podložni koledar v različnih barvah Cena 1.200 SIT
- žepni planer Cena 500 SIT (V cenah ni vključen 5-odstotni prometni davek)

Vsa naročila in dodatne informacije dobite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4.

V prednaročilu, do 15. 11. 1995, so cene 20% nižje.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4 nepreklino naročamo.....(izvodov)

1. Rokovnik - priročnik A5
2. Rokovnik - priročnik A4
3. Namizni tedenski podložni koledar
4. Žepni planer

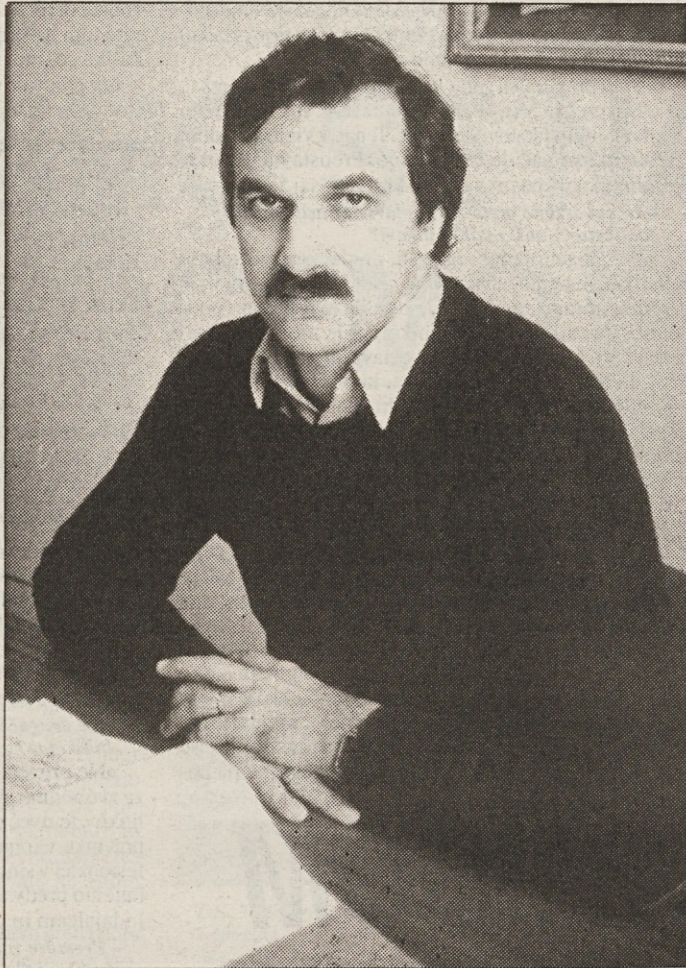
Naročeno pošljite na naslov.....

Ime in priimek podpisnika..... Račun bomo plačali v zakonitem roku, po prednaročniški ceni.

Naročeno dne..... Žig Podpis.....

Pogovor z Brankom Bambičem, predsednikom Svobodnega sindikata v Krki

Kakšni so slovenski sindikati? Kakšna je med njimi največja Zveza svobodnih sindikatov Slovenije? Koliko je bila njena prenova formalne in koliko vsebinske narave? Ali je za pravi sindikat dovolj, če se je sistemsko odlepil od oblasti in po novem dobil vlogo kolektivnega pogajalca? Kako uspešno so lahko metode delovanja tega sindikata, če nima ustrezne ekonomske moči? To je le nekaj vprašanj, o katerih smo se pogovarjali z Brankom Bambičem, predsednikom Svobodnega sindikata v Krki.

»Mislim, da ne bistveno. Pogajalska partnerja v podjetju, se pravi menedžment in sindikat, na odnose med kapitalom in delom ne gledava s stališča marksistične konfliktne teorije, temveč se bolj nagibamo k sodobnemu korporativizmu, v katerem prihaja do izraza partnerstvo. Pri tem pa se globoko zavedamo, da sam kapital brez dela ne pomeni nič. In obratno. Stvari utegnejo zaplesti novi zunanji lastniki, katerih prvi interes je delitev dobička in dividende. Pri tem izhajam iz dejstva, da vse te številne kapitalske družbe preprosto morajo od nečesa živeti. Če bodo hotele uresničiti svoje reklamne obljube in ljudem za vložene certifikate izplačevati dividende, bodo to lahko storile samo iz prihodka dobrih podjetij.

Danes si nobenega resnega sindikalnega boja ni mogoče predstavljati brez realne ekonomske moči sindikatov.

Ta pa bodo na drugi strani spet morala gledati na svoj razvoj. Seveda pa tega antagonizma tudi v sindikatu ne bomo mirno gledali. Če izhajamo iz tistega, kar sem povedal, potem v našem sindikatu mislimo, da dobiček ne more biti izključna last kapitala. In če je ta ustvarjen tudi in predvsem po zaslugi dela in znanja, bi bilo prav, da bi ti dve kategoriji tudi participirali pri njegovi delitvi. Da bi lahko uresničili naša hotenja, pa bo najbrž treba nove zunanje lastnike povabiti v Krko in jim ob kavici razložiti naše gledanje...«

BREZ EKONOMSKE MOČI NI USPEŠNIH SINDIKATOV

– Nam lahko na kratko orišete prenavo nekdanjega socialističnega sindikata v Krki?

»Prva stvar, ki smo jo opravili po demokratičnih volitvah leta 1990 v našem sindikatu, je bila utrditev njegove legitimnosti. Zaradi stalnih ugovorov novih oblastnikov, še zlasti pa novonastalega konkurenčnega sindikata, smo na novo preverili članstvo. To je bilo obdobje čiščenja in prečiščevanja našega članstva, po katerem se je za naš svoboden sindikat odločilo približno 85 odstotkov zaposlenih. To pa ne pomeni, da je preostalih 15 odstotkov odšlo h konkurenčnim sindikatom, saj je na dlani, da del zaposlenih ni vključen v noben sindikat. Nekaj takšnih je bilo tudi že v času enega sindikata in enostrankarskega političnega sistema, kar govori proti očitkom, da so morali biti v socializmu vsi zaposleni v sindikatu. V Krki se nihče ne more pritožiti, da je imel zaradi tega, ker je izkoristil nekdanjo ustavno možnost prostovoljnega včlanjevanja v sindikat in se vanj ni vključil, težave.«

Vedemo se kot petlini, ki delimo kure na svojih kupih gnoja!

– Torej lahko rečete, da se za Svobodni sindikat v Krki nikoli ni postavljalo vprašanje legitimnosti?

»Jasno in glasno lahko rečem, da v tem pogledu v Krki nikoli nismo imeli težav niti z vodstvom niti z državo, temveč predvsem s konkurenčnim sindikatom in njegovimi očitki, češ da smo bivši režimski sindikat. Vendar se nismo hoteli prepirati, niti ne iskati konfliktnih točk, temveč smo se vse skozi nagibali k sodelovanju. In tako so nekako tudi potihnili ugovori zoper našo legitimnost, ki za nas nikoli ni bila sporna.«

Naši sindikati, v prisposobi povedano, bolj ali manj nastopajo kot prostovoljna društva za zaščito malih živali.

– Vmes pa se je najbrž tudi v podjetju kaj dogajalo?

»Ja, vodstvo podjetja je v tem sistemskem vakuumu, ki ga je označevalo zavlačevanje s privatizacijo, vse bolj igralo vlogo predstavnika lastnika in skrbnega gospodarja, kar se je pri nas izkazalo kot dobro in uspešno, marsikje drugje pa so tudi zaradi tega propadala podjetja. Mi smo na drugi strani nastopali kot reprezentant in zaščitnik interesov dela in delavcev. In tako smo stopili v privatizacijo oziroma lastninjenje podjetja.«

– Se utegnejo te relacije po lastninjenju spremeniti?

– Ste prepričani, da je vaš sindikat za kaj takšnega dovolj močna in avtoritativna organizacija?

»Kar zadeva Krko, ne vidim večjih razlogov za negativen odgovor. Me pa močno skrbi položaj, moč in ugled sindikata nasploh. Jasno mi je, da bi z našimi stališči lažje prodrli, če bi tako kot mi razmišljali tudi drugod po Sloveniji. Da pa bi se to zgodilo, bo najbrž potrebno tudi znotraj sindikatov marsikaj postoriti in spremeniti.«

– Vaše stališče, da bi v Sloveniji tudi delo dobilo status udeleženca pri delitvi dobička, se mi zdi zelo zanimivo. A tudi rahlo utopično, če vemo, da v mnogih podjetjih še minimalnih plač ne morejo izplačati. Kot pa je splošno znano, se s temi minimalnimi plačami danes v Sloveniji ne da ne živeti ne umreti. Vlada pa se s sindikalnimi zahtevami po normalnih, človeka vrednih najnižjih plačah igra kot mačka z mišjo. Kje vidite razloge za takšno stanje?

»Nekaj razlogov je gotovo v splošnih gospodarskih okoliščinah, v katerih teče naša tranzicija. Veliko pa jih vidim tudi v samih sindikatih. Samo pogledjte to razdrobljenost in stalno novo drobljenje. Danes že vsak, ki ima malo časa in ki premore nekaj demagogije, ustanavlja svoj sindikat. Organiziranost se torej prilagaja liderskim ambicijam, namesto da bi bilo drugače. Vedemo se kot petlini, ki delimo kure na svojih kupih gnoja.

Tako ni čudno, da pristajamo na pogovore o potrebnosti splošne kolektivne pogodbe, ki naj bi jo nadomestili s panožnimi itd. Zraven pa mirno mižimo pred evropsko socialno listino, ki določa najnižjo plačo v višini 68 odstotkov povprečne plače. Oblast to lepo izkorišča za ohranjanje lažnega socialnega miru, ki ne vodi nikamor. Nihče pa se ob tem ne zaveda, da je ekonomija neusmiljena, na kar zelo jasno in alarmančno opozarjajo finančne razpoke v socialnem, zdravstvenem in pokojninskem sistemu, ki jim grozi razpad...«

– Kako bi se vi postavili po robu omenjeni sindikalni razdrobljenosti?

»Če hočemo zaustaviti ta nevarni tok, moramo poznati vzroke, ki ga poganjajo. Enega glavnih pa vidim v tem, da naši sindikati, v prisposobi povedano, bolj ali manj nastopajo kot prostovoljna društva za zaščito malih živali. Temu primerni pa so seveda tudi njihovi rezultati. Danes si nobenega resnega sindikalnega boja ni mogoče predstavljati brez realne ekonomske moči sindikatov. Naši sindikati pa, roko na srce, te moči nimajo. Članarina v višini 0,6 odstotka se v glavnem porabi za financiranje sindikalnega aparata. Če torej hočemo sindikate, ki bodo resnično pravi partner delodajalcem in vladi, jih moramo predvsem ekonomsko okrepiti. To pa nam lahko uspele v primeru, če bomo članarino povežali na 1 odstotek, denar pa združevali v sklade za natančno določene namene. Tako bi se sindikati na nek način kapitalsko povezovali, kar bi samo po sebi preprečilo sedanjo atomizacijo in neučinkovitost. V svetu se združujejo različne panoge v enotne sindikate, pri nas pa znotraj posameznih dejavnosti rastejo novi sindikati kot gobe po dežju. Tako ne bomo nikamor prišli.«

– Če sem prav razumel, vi torej nastajanje pravih sindikatov povežete s krepitvijo njihove ekonomske moči...

»To je edini izhod. Jutri bodo vsa podjetja olastinjena, šlo bo zares. Kapital bo prav gotovo pokazal zobe in na to se moramo že danes pripraviti. Mi sicer lahko vroče upamo, da bomo prepričali lastnike in oblast, da bodo plačali stavke kot skrajno obliko pritiskov, kadar bodo kršene kolektivne pogodbe, prepričani pa o temne moremo biti. To pa pomeni, da moramo začeti vleči prave poteze. Ne vem, kaj ZSSS čaka in menca s tem nujnim dvigom članarine. V naši panogi KNG smo to že storili. Če torej znotraj zveze hočemo biti "kompatibilni", s tem tudi drugi ne bi smeli čakati.

Zveza ne bo mogla več dolgo časa nastopati kot preživela oblika neke vrste (socialističnega) holdinga, ki jih je zvečina vzel hudič.

Hkrati pa bi zveza tudi sama morala vedeti, da je ekonomska krepitev in določena oblika kapitalske centralizacije temeljni vir njene bodoče legitimite. Kajti na dlani je, da dolgo ne bo mogla več nastopati tako kot sedaj, kot preživela oblika neke vrste (socialističnega) holdinga, ki jih je v podjetjih zvečina vzel hudič. Sedanje stanje pač ne more več dolgo trajati, saj poraja potencialno nevarnost, da bo zveza razpadla. Opazna »fevdalizacija« posameznih sindikatov je najbrž lepa ilustracija tega stanja, a hkrati tudi resen opomin vsem, da se s temi stvarmi ne bo več mogoče dolgo časa igrati. Skratka: novi časi, novi običaji, ki pa zahtevajo tudi nove ali vsaj drugačne akterje.«

Ivo Kuljaj

KNG povečal članarino že aprila

Zakaj smo povečali članarino z 0,6 odstotka na 1 odstotek od bruto plače?

Z novimi lastninskimi odnosi in novo zakonodajo smo pričeli deliti družbeno lastnino in s tem skupine udeležencev v proizvodnem procesu na lastnike kapitala in na delavce. Slednji so lahko mezdni delavci, nelastniki ali pa v začetku tudi solastniki, vendar z razmeroma majhnim deležem lastnine. S tako delitvijo so se začeli deliti tudi interesi. Interesi lastnikov kapitala so čim večji dobiček ob čim manjših stroških, interesi delavcev (tudi če so drobni lastniki) pa so čim večje plače, participacija pri dobičku in druge ugodnosti iz delovnega razmerja. Zaradi dolgoročne poslovne uspešnosti in zadovoljstva vseh v delovnem procesu bi moralo biti zadovoljevanje teh različnih interesov v ustreznem sorazmerju. Zal pa v praksi nemalokrat prihaja do nasprotij med interesi, in če so ta prevelika, tudi do sporov, protestov in stavk. V takem primeru pri usklajevanju in razreševanju nastalih spornih zadev nastopi v funkciji zaščite interesov delavcev sindikat. Tu pa se prične bistvo razlogov za povečanje ekonomske in s tem tudi akcijske moči sindikata.

Družbena lastnina se pospešeno spreminja v privatno, zato mora sindikat že sedaj sam nositi oprežni del stroškov svojega delovanja, med katere spadajo:

- pravno zastopanje posameznikov ali skupin delavcev – članov sindikata pri reševanju spornih zadev v zvezi z delovnimi razmerji pred sodišči oz. drugimi organi na vseh ravneh;
- nadomestila plače stavkajočim delavcem oz. kritje stroškov udeležbe pri izvedbi drugih oblik pritiskov, kadar niso posledica kršitve kolektivnih pogodb;

- nudenje solidarnostnih pomoči članom, ki se znajdejo v stiski;
- stroški v zvezi s kolektivnimi pogajanjmi;
- informiranje članstva o sindikalnih stališčih in pobudah ter doseganih rezultatih;
- izobraževanje članstva in še zlasti nosilcev odgovornih funkcij v sindikatih;

plače delavcev, ki delajo za potreba sindikata na višjih ravneh, in še cela vrsta drugih stroškov za realizacijo prej omenjenega. V prihodnje bo sindikat še bolj odvisen od lastnih prihodkov, katerih glavni vir je ravno članarina. Navsezadnje bomo lahko izvajali pritiske (protestne shode, stavke ipd.) in druge aktivnosti le v okviru razpoložljivih finančnih sredstev. S sprejemom zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju postaja vse manjša tudi pripravljenost delodajalcev, da bi plačevali profesionalce in stroške za delo sindikata v podjetjih, kjer bodo morali plačevati minimalne oz. dogovorjene stroške za delovanje svetov delavcev in njegovih profesionalnih članov, ki pa imajo druge naloge kot sindikat. Sindikat ostaja v primerjavi s sveti delavcev izključna pravica do:

- pogajanj o vsebini kolektivnih pogodb,
- urejanju zadev delovnopravne narave,
- pogajanj za plače ter
- do organiziranja in vodenja stavk in drugih oblik pritiskov.

Iz omenjenega lahko vsak razbere, da bo moč sindikata zelo odvisna od ekonomske moči, torej od števila članov in zbrane članarine, na kar nemalo vpliva prav višina članarine.

ZA NOVO

OTROCI JO POTREBUJEMO!

PRISPEVAJTE PO SVOJIH MOČEH!

Žiro račun: 50101-654-41037.

Hvala.

Objave o prispevkih preberite v reviji Otok in družina.

“Delavci v našem podjetju preživljamo danes enake krivice, kakor so jih nekateri slovenski kmetje v času denacionalizacije,” nam je ob obisku v Kmetijskem kombinatu Ptuj dejal eden od delavcev. O težavah delavcev tega kombinata smo se pogovarjali s predsednikom Sindikata delavcev v kmetijstvu in živilski industriji v podjetju Antonom Rojkom, z delavcem Jankom Peteršičem, direktorjem Vilijem Cerovičem in s sekretarjem območne organizacije ZSSS na Ptuj Borisom Frajnkovičem, ki je bil do letošnjega poletja zaposlen v Kmetijskem kombinatu Ptuj kot pravnik.

Kmetijski kombinat Ptuj je bil in je še vedno ena največjih kmetijskih organizacij na tem koncu Slovenije. Poleg primarne kmetijske proizvodnje, farme prašičev in tovarne krmil v sklopu podjetja še številne trgovine, kleti in servisne delavnice, zlasti za svoje potrebe pa se kombinat ukvarja tudi s kovinskopredelovalno in gradbeno dejavnostjo. Kombinatom zaposluje 668 delavcev, v hčerinskem podjetju Kmetijstvo Kmetijski kombinat Ptuj, ki je sto odstotno v njegovi lasti, pa 172 delavcev.

Kmetje so nasilno zasejali s koruzo kombinatove njive

Kmetijski kombinat Ptuj je pred leti imel in obdeloval 3900 hektarjev kmetijskih površin. Od tega je 2900 hektarjev kmetijskih zemljišč dokupil z lastnimi sredstvi. Delavci so se leta in leta odrekli višjim osebnim dohodkom in drugim pravicam samo zato, da bi kombinat razširil svoja zemljišča in vsem zaposlenim zagotovil socialno varnost. Zakaj o vsem tem govorimo v preteklem času? Zato, ker so tudi tista kmetijska zemljišča, ki jih je kombinat sam kupil, postala državna last in jih ima sedaj kombinat samo v najemu. Pravzaprav sedaj nihče ne ve, s kolikšnimi površinami kmetijskih zemljišč Kmetijski kombinat Ptuj sploh razpolaga.

“Lani spomladi in poleti so del zemljišč, ki jih ima od Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije v zakupu Kmetijstvo Kmetijski kombinat Ptuj, protipravno preorali in zasejali kmetje,” pravi predsednik sindikata delavcev v kmetijstvu in živilski industriji v Kmetijskem kombinatu Ptuj Anton Rojko. Kmetje so menda na ta način protestirali proti prepočasemu uresničevanju zakona o denacionalizaciji, vendar večina delavcev kombinata tega ne verjame. “Verjetno si poskušajo kmetje s svojimi nezakonitimi akcijami rezervirati določena zemljišča za potrebe lastne kmetijske proizvodnje, še predno bo postopek denacionalizacije končan oziroma še predno bo objavljen razpis sklada za zakup kmetijskih zemljišč,” je prepričan Rojko.

V Levancjih je skupina kmetov spomladi posejala koruzo na 30 hektarjev zemljišč, ki so jih pred tem že preorali in pripravili kombinatovi delavci. “Naši delavci so videli kmete, kako so šli sejati na našo zemljo. Zato je kombinat takoj poklical policijo, ki je prišla na kraj dogajanja, vendar ni ukrepala, saj za to menda nima pooblastil. Kombinatom je nato očitno dalj časa načrtovani akciji kmetov obvestil tožilstvo, vendar tudi tožili niso ukrepali, ker menda tudi oni za to nimajo pooblastil. Videti je bilo, kakor da bi vsi državni organi ob nezakoniti akciji kmetov samo ostrmeli in onemeli, nihče pa ni nič ukrenil,” pripoveduje Rojko. Dodaja, da je to številne delavce kombinata zelo prizadelo, saj so imeli in imajo občutek, da se jim godi krivica.

Koruzo na tuji zemlji je že dozorela, postopek na sodišču pa še ni stekel

“Kombinat je še v času akcije kmetov letos spomladi na pristojnem sodišču vložil tožbo za motenje posesti, vendar do današnjega dne ni prišlo niti do prve obravnave. Na prvi narok, ki je bil v avgustu, so prišli kmetje brez odvetnikov in se dali od sodišča poučiti, da imajo lahko v postopku pred sodiščem branilca. Nato so si izposlili nekaj časa, da si bi našli odvetnika. Posamezniki postopek pred sodiščem očitno zavlačujejo, kolikor glede na našo zakonodajo le morejo, in vse skupaj se spreminja že v farso. Koruzo, ki so jo kmetje zasejali na tuji zemlji, je že dozorela, sodni postopek proti njim zaradi motenja posesti pa se praktično še sploh ni prav začel,” dodaja sekretar območne organizacije ZSSS na Ptuj Boris Frajnkovič. “Dejstvo, da država ni reagirala, je opogumilo tudi druge kmete, še posebej, ker je bila prva akcija kmetov takorekoč napovedana (kmetje so javnost in državo z načrtovano akcijo predhodno seznanili na zboru razlaščenec v Markovcih, ki ga je pripravila Slovenska ljudska stranka). Poletje je druga skupina kmetov preorala še okoli 18 hektarjev njiv, ki jih ima od sklada v zakupu kombinat. Na njivah so zasejali oljno ogrščico. Tudi v tem primeru je kombinat vložil tožbo za motenje posesti. Ob tem pa je kombinat dolžan plačevati državi oziroma državnemu skladu kmetijskih zemljišč in gozdov najemnino za zemljišča, ki jih protipravno uporabljajo drugi.”

Podjetje Kmetijstvo - Kmetijski kombinat Ptuj je za varovanje svojega premoženja in zemlje v zakupu angažiral podjetje Protect, vendar pa varnostniki niti teoretično ne morejo noč in dan varovati 3900 hektarjev kmetijskih površin.

Zgodba o protizakonitem oranju kmetov na državni zemlji še čaka na razplet

DELAVCI UPAJO, DA BO DRŽAVO SREČALA PAMET

Pomislite: vlada protizakonitih ravnanj ne podpira!

Vodstvo ptujskega kombinata se je po pomoč obrnilo tudi na vlado Republike Slovenije. Od tam pa so dobili naravnost fantastičen odgovor.

“Vlada Republike Slovenije kot tudi Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije ne podpirajo nikakršnih protizakonitih ravnanj, med katere prav gotovo šteje tudi nasilno preoravanje njiv v lasti Republike Slovenije, s katerimi gospodari Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije, v zakonitem zakupu pa jih ima Kmetijski kombinat Ptuj,” piše v odgovoru vlade Kmetijskemu kombinatu. Fantastično, ali ne? Vlada in druge pomembne državne institucije, hvala Bogu, ne podpirajo protizakonitih ravnanj. Še tega bi bilo treba...

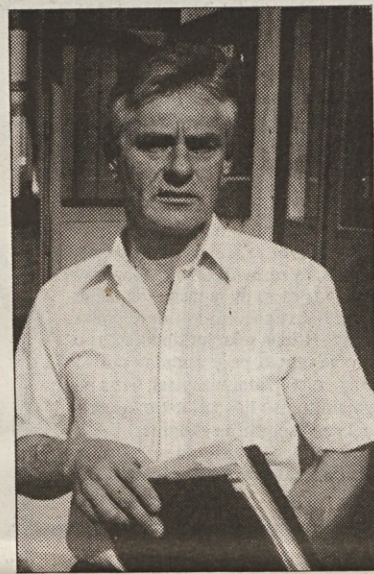
člena kazenskega zakonika, ki pa se tudi preganja na zasebno tožbo.”

Sicer pa vlada ugotavlja, da to vedo tudi v Kmetijskem kombinatu na Ptuj, saj so vložili tožbo zaradi motenja posesti, o kateri bo odločalo pristojno sodišče. Ob tem vlada ni rekla nič o tem, kaj je storila za boljše pogoje delovanja pravosodnega sistema, zato ni znano čez koliko let bo ta primer na sodišču prišel na vrsto in v katerem desetletju bo sodba pravomočna! Do pravomočne sodbe pa bodo, takšna je pač logika naše pravne države, zemljo uporabljali kmetje, ki so jo nasilno preorali, kombinat pa bo zanj plačeval najemnino. Naj razume, kdor more.

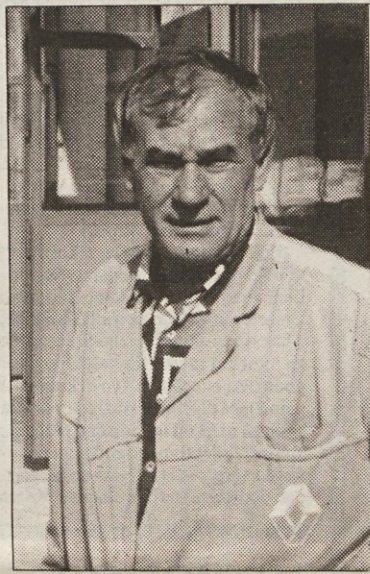
“Glede na pravno ureditev varstva lastninske pravice in posesti v Republiki Sloveniji je nesporno jasno, da mora za varstvo posesti poskrbeti posestnik sam,” pojasnjuje vlada Ptujčanom. “Iz vsega nevedenega torej sledi, da mora vsak zakupnik zemljišč v državni lastnini, tako kot zakupnik zemljišč v lasti fizičnih oseb, predvsem sam poskrbeti

ral v bodoče malce bolj popaziti na zemljo, ki jo ima v zakupu. Ali ta zgodba ne spominja na staro bizantinsko prakso, kjer je bil vedno največji krivec tožnik, ki je s svojo pritožbo vznemirjal oblastnike?”

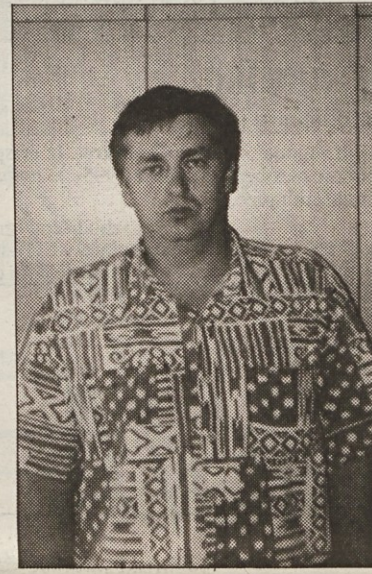
“Zaradi takšnega odnosa državnih organov se počutijo mnogi delavci v kombinatu, še zlasti pa v hčerinskem podjetju, ogroženi,” pravi Anton Rojko. Zaskrbljenost delavcev pa je razumljiva, saj so bili v kombinatu že doslej prisiljeni z mehkiimi metodami zmanjševati število zaposlenih. “Leta 1990 je v Kmetijskem kombinatu Ptuj delalo še 1305 delavcev, na začetku letošnjega leta pa jih je bilo v kombinatu in hčerinskem podjetju skupaj samo še 840. Nekateri delavci so našli delo v podjetjih, ki so se izločila iz kombinata (gre za Terme Ptuj, Haloški Biser in Žago Jelko, ki je že šla v stečaj), večjemu številu delavcev pa je kombinat dokupil delovno dobo za predčasno upokojitev. Poleg tega je kombinat dal nekaterim svojim delavcem, ki so se odločili za samostojno dejavnost, v najem vinograde in sadovnjake.”

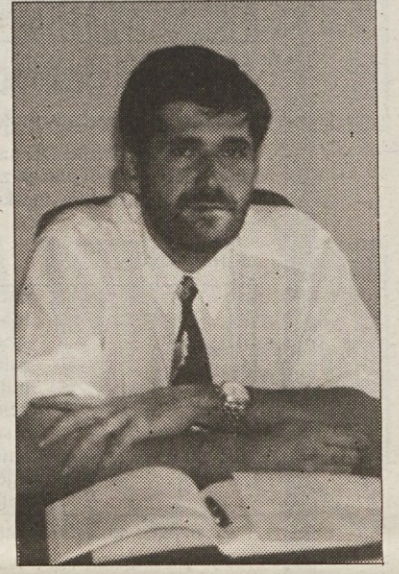
Anton Rojko: Delavci kombinata se počutijo ogrožene

Janko Peteršič: Samovoljno kmetov občutimo vsi delavci

Boris Frajnkovič: Zakaj država ne jamči za obveznice?

Vilij Cerovič: Razmere so ogledalo naše pravne države

Vlada pa je delovnemu kolektivu kombinata tudi podrobno pojasnila, kaj je doslej že storila: vlada je svoje stališče, da ne podpira protizakonitih dejanj, že večkrat zapisala in povedala - tudi na sestankih s predstavniki denacionalizacijskih upravičencev. Na ta način je poskušala vplivati na denacionalizacijske upravičence in preprečiti prisilno preoravanje zemljišč v lasti Republike Slovenije, kar pa ji, kakor malce potrto tudi sama ugotavlja, očitno ni uspelo. Pa naj še kdo reče, da se naša vlada ne trudi, da bi zavarovala premoženje davkoplačevalcev.

Vlada in ministrstvu brez pooblastil

Vlada kombinatovcem dalje pojasnjuje: “Vlada Republike Slovenije in Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano nimata nikakršnih pristojnosti in tudi ne pooblastil, da bi zoper nasilne oraje ukrepala. Prav tako takih pristojnosti in pooblastil nima policija, saj s storjenim dejanjem ni bilo storjeno kaznivo dejanje, ki bi se preganjalo po uradni dolžnosti.” Po mnenju vlade je zato Kmetijski kombinat na Ptuj kot zakupnik dolžan sam poskrbeti za varstvo svojih pravic. “Ministrstvo za pravosodje je skupaj z Ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano obvestilo Kmetijski kombinat Ptuj, da gre pri nasilnem oranju verjetno za kaznivo dejanje samovoljnosti po prvem odstavku 313.

za varstvo svoje posesti v civilnih in kazenskih postopkih. V ustavi Republike Slovenije ni predpisano kakšno posebno varstvo državne lastnine, niti niso v ustavi, pa tudi ne v kakšnem zakonu, določene posebne pristojnosti ali pooblastila državnih organov, če je na obravnavani način napadena državna lastnina ali so kršene pravice zakupnika državnih zemljišč, temveč ima lastnik, to je država Republike Slovenije, in zakupnik povsem enake pravice kot katerikoli drug lastnik ali zakupnik, kar pa je tudi zapisano v ustavi, ki določa, da je Slovenija pravna in socialna država ter da so v Sloveniji vsakomur zagotovljene enake pravice in temeljne svobode ter da so pred zakonom vsi enaki.” Skratka, iz te “klobase”, ki jim jo je poslala slovenska vlada, so delavci Kmetijskega kombinata Ptuj izvedeli, da je krivica, ki jo doživljajo, pravzaprav dokaz, da je Slovenija pravna in socialna država.

Cinizem oblastnikov

Na koncu pisma pa je, kakor se za vladno pismo spodobi, še ciničen nauk: “Zato bo moral Kmetijski kombinat Ptuj tudi v bodoče sam zavarovati svojo posest in vlagati ustrežna pravna sredstva, državni organi pa bodo tudi v drugih primerih ravnali v skladu s svojimi pristojnostmi in pooblastili, ki jih imajo po ustavi in zakonu.” Kmetijski kombinat Ptuj bo torej mo-

Slabo spričevalo za pravno državo

Kljub vsemu pa bo imel kombinat preveč delavcev, če se bo zaradi denacionalizacije zmanjšal obseg kmetijskih zemljišč, ki jih obdeluje. Denacionalizacijski upravičenci zahtevajo vrnitev 800 do 900 hektarjev kmetijskih površin, ki jih obdeluje kombinat.

“Velika večina denacionalizacijskih upravičencev zahteva vrnitev zemlje v last in posest v naravi, saj nimajo zaupanja v obveznice, za katere ne jamči država,” pravi Frajnkovič. “Rešitev vidimo v tem, da bi država jamčila za obveznice. V tem primeru bi se verjetno veliko več upravičencev v postopkih denacionalizacije odločilo za vračilo premoženja v obveznicah.”

“Delavci ne razumejo, kako je mogoče, da lahko kmetje nasilno orjejo na naši zemlji,” pravi Janko Peteršič. “Posledice tega čutimo vsi zaposleni v lastnih žepih, čeprav vsi ne delamo v kmetijski proizvodnji. Včasih smo delavci v kombinatu solidno zaslužili, sedaj pa so naše plače na Ptuj nekje na repu. To, kar se dogaja, je slabo spričevalo za našo pravno državo.”

Podobnega mnenja je tudi direktor Kmetijskega kombinata Ptuj Vilij Cerovič. “Naši problemi so ogledalo tega, kako deluje naša pravna država. Kombinatom je storil vse, kar je v njegovi moči, da bi po pravni poti zavaroval svoje interese, vendar pristojni državni organi nič ne ukrenejo, pač pa prelagajo odgovornost eden na drugega,” pravi. Sodni mlini pa meljejo tako počasaj, da kombinat tudi z njihovo pomočjo svojih pravic ne more učinkovito zaščititi pred nezakonitim in nasilnim ravnanjem posameznikov. Poleg tega so po Cerovičevih besedah kombinat, v katerem med drugim zredijo letno okoli 700 tisoč prašičev in proizvedejo 50 tisoč ton krmil, v zadnjih letih prizadela sušna poletja. Lansko leto je kombinat zaključil z izgubo, tekoče pa pozitivno posluje. Povprečna bruto plača v avgustu je znašala okoli 100 tisoč tolarjev, regres pa so delavci dobili po kolektivni pogodbi.

“Kljub težavam delavci Kmetijskega kombinata Ptuj in hčerinskega podjetja ne obupujemo, pač pa normalno delamo, sodelujemo pri soupravljanju podjetja in se pripravljamo na lastninjenje. Hkrati upamo, da bo tudi državo prej kot slej srečala pamet in bomo lahko uredili probleme, ki nas pestijo,” pravi Anton Rojko.

Slovenska zemljica, kdo te bo obdeloval?

Sindikalna lista

Prvi del

1. Dnevnice	oktober 1995
- cela dnevnicca (nad 12 do vključno 24 ur odsotnosti)	3.500,00
- polovična dnevnicca (nad 8 do 12 ur odsotnosti)	1.750,00
- znižana dnevnicca (od 6 do 8 ur, če se potovanje začne dve uri pred začetkom delovnega časa in konča dve uri po njem)	1.218,00
2. Kilometrini (od 7. 6. 95 dalje)	23,00
3. Ločeno življenje	41.509,00
4. Prenosišče - Povračilo stroškov prenočevanja do višine zneska po predloženem računu, ki ga odobri delodajalec	
5. Regres za prehrano	10.377,00

Drugi del

V drugem delu objavljamo povprečno plačo za obdobje maj-julij 95 kot osnovno za uveljavljanje pravic iz neposredne skupne porabe. Povprečna plača v preteklih treh mesecih v gospodarstvu Slovenije znaša 66.826 SIT.

1. Jubilejne nagrade	
- za 10 let	33.413,00
- za 20 let	50.120,00
- za 30 let	66.826,00
2. Nagrada ob upokojitvi	200.478,00
3. Solidarnostne pomoči	66.826,00

Vir: Zavod RS za statistiko

Strokovna služba ZSSS

Opomba:

Objavljena višina nagrade ob upokojitvi je rezultat kolektivnega pogajanja. Sprejeta sprememba uredbe Vlade RS o stroških, ki se priznavajo kot odhodek (Ur. l. RS, št. 7/95), pa omogoča to nagrado do višine treh bruto plač v gospodarstvu RS.

KAJ DELAJO

V republiških odborih

Sindikata delavcev trgovine

Kakšni naj bodo zneski izhodiščnih plač?

V prejšnji številki DE nam jo je zagodel »tehnoški« škrat. Iz prispevka o »izhodiščnih plačah za obdobje oktober-december 1995« je preprosto izbrisal naslednje zneske izhodiščnih plač:

tarifni razred		izhodiščna bruto plača v SIT za polni delovni čas
I.	enostavna dela	43.196
II.	manj zahtevna dela	47.516
III.	srednje zahtevna dela	53.131
IV.	zahtevna dela	59.179
V.	bolj zahtevna dela	66.954
VI.	zelo zahtevna dela	79.913
VII.	visoko zahtevna dela	90.712
VIII.	najbolj zahtevna dela	107.990
IX.	izjemno pomembna, najbolj zahtevna dela	129.588

Za napako se opravičujemo!

Uredništvo

SKEI - Sindikat kovinske in elektroindustrije

Izhodiščne plače oktober-december 1995

V skladu z 58. členom Kolektivne pogodbe za črno in barvasto metalurgijo in livarne ter kovinsko in elektroindustrijo Slovenije (Ur. l. RS, št. 12/91 in 71/94) podpisniki kolektivne pogodbe dejavnosti objavljamo izhodiščne bruto plače za mesec oktober, november in december:

Zahtevnostna skupina	Relativno razmerje	Izhodiščni bruto plače v SIT
I. enostavna dela	1,00	43.549
II. manj zahtevna dela	1,12	48.775
III. srednje zahtevna dela	1,25	54.436
IV. zahtevna dela	1,45	63.146
V. bolj zahtevna dela	1,60	69.678
VI. zelo zahtevna dela	1,90	82.743
VII. visoko zahtevna dela	2,25	97.985
VIII. najbolj zahtevna dela	2,60	113.227
IX. izjemno pomembna najbolj zahtevna dela	3,10	135.002

Podpisniki kolektivne pogodbe dejavnosti

Sindikata kemične, nekovinske in gumarske industrije

Koliko poslej?

Izhodiščne plače za oktober, november in december 1995 po Kolektivni pogodbi za kemično, nekovinsko in gumarsko industrijo Slovenije

Tarifni razred	I. plač. skup.	II. plač. skup.	III. plač. skup.
I. Enostavna dela	43.196	45.356	47.515
II. Manj zahtevna dela	47.515	49.891	52.267
III. Srednje zahtevna dela	53.131	55.788	58.444
IV. Zahtevna dela	59.178	62.137	65.096
V. Bolj zahtevna dela	66.954	70.302	73.649
VI. Zelo zahtevna dela	79.913	83.909	87.904
VII. Visoko zahtevna dela	90.711	95.247	99.783
VIII. Najbolj zahtevna dela	107.990	113.389	118.790
IX. Izjemno zahtevna dela	129.588	136.067	142.547

Koeficient rasti je objavljen v Uradnem listu RS št. 58/95 in znaša 1,017.

Sindikata poklicnih gasilcev

Pomembne »podrobnosti«

Sestal se je nadzorni odbor in nato tudi svet sindikata PGS ter obravnaval polletno finančno poslovanje. Poročilo so potrdili in poleg tega sprejeli sklep o dodatnem prispevku organizacij v znesku 500 tolarjev za člana. Ta prispevek bo omogočil izvedbo nujnih informativnih aktivnosti in izdelavo propagandnega materiala, ki bi promoviral Sindikat poklicnih gasilcev tudi navzven.

Sprejeli smo tudi aneks h kolektivni pogodbi za negospodarske dejavnosti. Z njim smo po daljših pogajanjih izhodiščno plačo v negospodarstvu povečali na 33.500 tolarjev in določili dodatke v količnikih za prve štiri tarifne razrede z veljavnostjo od oktobra letos dalje, s čimer smo jih približali izhodišču gospodarstva. Čistopis aneksa, ki smo ga z Vlado RS podpisali v torek, 24. oktobra, smo že poslali vsem organizacijam.

Sklicano sejo izvršnega odbora SPGS pa smo morali zaradi upravičene odsotnosti večine članov prestativiti. Prav tistega dne je bil namreč na lgu seminar za ravnanje z gasilnimi aparati, ki je bil seveda bolj obvezujoč.

Miloš Mikolič, sekretar

sindikalni

POSTOPNO PRIBLIŽEVANJE PLAČAM V GOSPODARSTVU

Predstavniki sindikatov negospodarstva Slovenije in vlade, ki jo je zastopala ministrica za delo in socialno politiko Rina Klinar, so v torek podpisali letošnji že drugi aneks h kolektivni pogodbi za negospodarske dejavnosti.

Kot je na tiskovni konferenci povedal koordinator sindikatov negospodarstva Vinko Kastelic, so soglasje oblikovali minuli petek na seji pogajalske skupine po dolgotrajnih, včasih mučnih in nekorektnih pogajanjih.

Vodstva sindikatov so si že od leta 1993 prizadevala, da bi izhodiščno plačo v negospodarskih dejavnostih približali izhodiščni plači v gospodarstvu. O tem so že takrat sprejeli skupno izjavo s tedanjim ministric Jožico Puhar. Tudi lani ob podpisu socialnega pakta so se dogovorili o približevanju obeh izhodiščnih plač. Realne in nominalne plače v negospodarstvu so namreč ves čas zaostajale za življenjskimi stroški.

Po sprejetem aneksu h kolektivni pogodbi za negospodarstvo so približevanje začeli na ta način, da so zaposlenim v vseh tarifnih skupinah, v katerih so zmnožki izhodiščne plače za I. tarifni razred po kolektivni pogodbi za negospodarstvo in količnika najnižjega plačilnega razreda v tarifni skupini nižji od izhodiščne plače po splošni kolektivni pogodbi za negospodarstvo v isti tarifni skupini, priznali dodatek za tarifno skupino. Višina

dodatka, izražena v količniku, znaša za I. tarifno skupino 0,15, za II. 0,13, za III. 0,11 in za IV. tarifno skupino 0,07.

Izhodiščna plača za četrto trimesečje letos za I. tarifni razred bo, upoštevajoč eskalacijo in aneks, znašala 33.500 SIT. Po tem aneksu pa se bo za 500 SIT (po leg rednega upoštevanja eskalacije) povečala še 1. 4. in 1. 10. 1996.

Sprejeti aneks, kljub skromnim številkam, pomeni, da bodo plače v negospodarskih dejavnostih v prihodnjem letu doživele realno rast in bodo v povprečju za 2,8 odstotka višje kot letos, četudi mnoga nesorazmerja ostajajo.

Kljub napovedim, da je o aneksu doseženo medsinikalno soglasje, ga sindikati s področja zdravstva in sindikat vzgoje, izobraževanja in znanosti iz sestave ZSSS niso podpisali. Zdravstveni sindikati so se izgovorili na pogajanja o njihovi kolektivni pogodbi, ki naj bi bila tik pred zaključkom. Iz najnovejših sporočil sindikata zdravnikov in zobozdravnikov (Fides) pa je jasno, da zahtevajo bistveno več, kot daje aneks. Bojan Hribar, sekretar sindikata s področja vzgoje, pa je v uradno stališče o zavrnitvi podpisa zapisal, da na pogajanjih niso dosegli ustrezne cene dela za vse tarifne skupine.

Aneks bo kljub temu veljal, saj ga je podpisala večina sindikatov.

I. Ž., F. K.

NEKATERI NISO BILI »ZA« - Kljub napovedim, da je bilo o aneksu doseženo medsinikalno soglasje, ga nekateri sindikati niso podpisali...

STEČAJ POMURKE!

Okrožno sodišče v Murski Soboti je v ponedeljek za Mesno industrijo Pomurka na predlog prisilnega upravitelja Milana Korena, ki je v njej vodil postopek prisilne poravnave, uvedlo stečajni postopek.

Do stečaja je prišlo, ker je le nekaj več kot 12 odstotkov upnikov podprlo načrt finančne reorganizacije, po kateri naj bi upniki 7,3 milijarde tolarjev svojih terjatev spremenili v lastninske deleže Pomurke. Ker pomeni stečaj Pomurke hud poseg v socialno varnost 770 mesarjev in drugih delavcev, je predsednik ZSSS mag. Dušan Semolič podpisal naslednji javni protest:

JAVNI PROTESTI

Predsedstvo Sveta Zveze svobodnih sindikatov Slovenije je z ogorčenjem sprejelo vest, da se je sodni senat včeraj odločil, da se prične stečajni postopek v Mesni industriji Pomurka zaradi nezmožnosti poravnave obveznosti. Stečajni postopek pomeni grob poseg v socialno varnost več kot 800 delavk in delavcev ter njihovih družin, ki so najmanj krivi za stečaj, saj so se zadnja štiri leta zavestno odpovedovali delu plače, da bi Mesna industrija Pomurka obstala in ne bi šla v stečaj.

Prepričani smo, da bi Vlada RS, pristojna ministrstva, Sklad RS za razvoj, ki je večinski lastnik in Državni zbor RS lahko prekinili agonijo in rešili Pomurko, ki sodi med najbolj zaokrožene mesno-predelovalne obrate v Sloveniji z izvornimi licencami za Evropsko unijo, ZDA in Kanado. Zato najostreje protestiramo proti vsem pristojnim, ki so s svojimi odločitvami pripeljali Mesno industrijo Pomurka do stečaja in zahtevamo, da se takoj poskrbi za ekonomsko in socialno varnost več kot 800 zaposlenih in njihovih družin. Hkrati pa tudi odločno zahtevamo, da se delavkam in delavcem Pomurke poravnava njihovih terjatev za neizplačane regrese za letni dopust, jubilejne nagrade, odpravnine in premalo izplačane plače po kolektivni pogodbi, sklope s obrestmi.

mag. Dušan SEMOLIČ
Predsednik ZSSS

Dušan Semolič

ODLOČBE SODIŠČA ZDRUŽENEGA DELA

Nagrada za delovni jubilej

Ob delovnem jubileju ima delavec pravico do nagrade za dejansko doseženo delovno dobo, ne pa tudi za beneficirano delovno dobo. Beneficirana delovna doba se lahko upošteva le, če je tako določeno v kolektivni pogodbi ali splošnem aktu. (Odločba SZD RS, september 1992)

Odpravnina ob upokojitvi I.

V osnovno za določitev višine odpravnine, ki se delavcu izplača ob upokojitvi, je treba všteti tudi izplačano nadomestilo SPIZ za invalidnost III. kategorije. (Odločba SZD RS, april 1992)

Odpravnina ob upokojitvi II.

Pravica do odpravnine delavca ob odhodu v pokoj ni vezana na uspeh podjetja v zadnjem koledarskem letu pred upokojitvijo. (Odločba SZD RS, april 1992)

Odpravnina ob upokojitvi III.

Delavec ima pravico do odpravnine ob upokojitvi ne glede na razlog upokojitve. (Odločba SZD RS, november 1991)

Pavšalna odškodnina

Delavec, za katerega je s pravnomočno odločbo ugotovljeno, da je bil nezakonito izvršen med presežne delavce, je upravičen do pavšalne odškodnine po 44. členu kolektivne pogodbe za črno in barvasto metalurgijo in livarne ter kovinsko in elektroindustrijo. (Odločba SZD RS, februar 1993)

Plače

Delavec ima pravico do zneska plače, določenega s kolektivnimi pogodbami, če ni z zakonom drugače določeno (npr. če zakon določa dovoljeno maso za osebne dohodke, ki se sme izplačati). (Odločba SZD RS, september 1993)

KONČNO?

Po več kot dveipolletnih napornih pogajanjih smo se partnerji - Sindikat delavcev dejavnosti energetike in vlada oziroma ministrstvo za področje energetike - ta mesec končno le pogodili o sklenitvi panožne kolektivne pogodbe elektrogospodarstva in premogovništva Slovenije ter oblikovali predlog obeh pogodb, vključno s tarifno prilogo.

Po sprejeti proceduri v vladi bosta predloga še ta teden posredovana v pregled ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve. Pričakujemo pozitivno mnenje in s tem možnost, da bosta pogodbi podpisani v novembru.

Sicer pa v SDE Slovenije, še posebej v njegovem predsedstvu, ta čas tečejo tudi intenzivne priprave na letno konferenco, ki bo 7. decembra. Na njej naj bi poleg drugega sprejeli tudi sklepne dokumente o nadaljnjem razvoju SDE Slovenije, stališča SDE do kolektivnih pogodb v prihodnje in reševanja ekonomske in socialne problematike delavcev rudnikov rjavih premogov v zapiranih, Rudnika Trbovlje-Hrastnik.

Predsedstvo SDE sedaj skupaj z vodstvi območnih organizacij ZSSS razpravlja o bodoči organiziranosti in delovanju sindikatov podjetij in družb ter delu članarine za njihovo delo.

Ivo Miglič, generalni sekretar

Na nekatera najbolj pogosta vprašanja iz pravne prakse odgovarja dipl. iur. Lidija Jerkič, pravnica SKEI

Vprašanje:
V splošnem aktu podjetja je določeno, da pripada delavcu jubilejna nagrada za delovni jubilej na podlagi delovne dobe v podjetju. V kolektivnih pogodbah pa je določena skupna delovna doba. Katero delovno dobo naj uporabi podjetje?

Odgovor:
Kolektivna pogodba dejavnosti določa, da pripada delavcu jubilejna nagrada za 10, 20 oziroma 30 let delovne dobe, in sicer v odstotkih od povprečnega mesečnega čistega OD v gospodarstvu RS za preteklo tri mesece. Skupno delovno dobo je določila splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo (v veljavi od 27. 7. 1990). Pred uveljavitvijo skupne delovne dobe, kot osnove za pridobitev pravice do jubilejne nagrade, je bil uveljavljen sistem jubilejnih nagrad delavcev na podlagi delovne dobe, dosežene v posameznem podjetju. Če so v podjetju po 27. 7. 1990

še bili v veljavi splošni akti, ki so določali pravico delavca do jubilejne nagrade za delovno dobo v podjetju, gre zaposlenim vse do spremembe splošnega akta pravica tako na podlagi panožne (oziroma splošne) kolektivne pogodbe kot na podlagi splošnega akta (torej tako jubilej skupne delovne dobe kot jubilej delovne dobe v podjetju). Če je bil splošni akt spremenjen oziroma obstaja sklep, da se določbe splošnega akta, ki niso v skladu s kolektivno pogodbo, ne uporabljajo, potem gre delavcu pravica do jubilejne nagrade le na podlagi skupne delovne dobe. (Januar 1993)

Vprašanje:
Kateri davki in prispevki se plačujejo od regresa za letni dopust?

Odgovor:
V skladu z zakonom o dohodnini, zakonom o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju ter zakonom o pokojninskem in invalidskem zavarovanju se na oblikovana sredstva za regrese za letni dopust ne plačujejo prispevki iz zdravstvenega in pokojninskega zavarovanja, pač pa so obdavčena z davkom od osebnih prejemkov. Izplačilo regresa delavcu je torej zmanjšano le za zakonoma predvideno višino akontacije davka od osebnih prejemkov. (Maj 1993)

Naslovni škof dr. Vekoslav Grmič o aktualnih vprašanjih današnjega dne

»TAKO IDEOLOŠKO IN ENOSTRANSKO OBARVAN LIST, KAKOR JE SLOVENEČ, SPLOH NE MORE RAVNATI DRUGAČE, KAKOR DA VSE, KI SO DRUGAČNI, SAMO ZMERJA«

Vstop v Evropsko unijo ne bo prinesel tistega, kar si nekateri obetajo • Italjanskim zahtevam ne smemo popuščati, še manj pa smemo javno govoriti, da hočemo za vsako ceno v Evropsko unijo • Velike sile ne obravnavajo enakopravno potreb in interesov malih, pravico delijo vedno najmočnejši • Duhovne kategorije so osnova za ekonomske • Čim bolj v Sloveniji obhajamo in poudarjamo spravo, tem manj smo spravljani • Needinost je v interesu tistih, ki bi hoteli nekdanje enoumje zamenjati z novim, čeprav v drugi preobleki • Nekateri pri nas so pripravljene uporabiti vsa sredstva, da bi prišlo do spremembe oblasti • Dolžnost Cerkev je oznanjati evangelij • Cerkev se mora zavzemati za pravičnost, medsebojno razumevanje, strpnost in vse, kar je povezano s človečnostjo in ljubeznijo • Večkrat smo pričali izjavam predstavnikov Cerkev, ki dajo čutili povezovalne Cerkev z nekaterimi političnimi strankami • Cerkev ima pravico do svojega inetja • Cerkev je nenehno potrebna prenove, ker je hkrati sveta in grešna • Nova knjiga Protestantski katekizem sili k razmišljanju • Spomnimo se papeževih besed o potrebi po odpustanju in medsebojni povezanosti jugoslovanskih narodov • Spomnimo se tudi Slomškovega zavračanja vsake ločitve duhov in na tem gradimo

PANORAMA

Teško je napovedati, kdaj se bo razpočil milni mehur JBTZ, ki ga na pihuje že tretja parlamentarna preiskovalna komisija. A sledovi bodočih špranj so vidni, zato je malo verjetno, da bo zdržal do vrelišča predvolilne kampanje. Kot kaže, ne bo koristil tistim, ki ga držijo v zraku zaradi volitev in osvajanja oblasti.

bil potem lahko vedel, koliko zveznih agentov KOS-a je vmes?) Z nekaterimi se je dalo govoriti in sodelovati, se nanje zanesti, z drugimi ne (nekateri so zapisnike o razgovorih in srečanjih predajali policiji). Kaj pa previdnost do »mangupov koji će nam doći glave«, ki bi lahko s pobalinskimi prijemi več škodovali kot koristili reformskim priz-

centralisti in JLA tudi proti lastnemu ljudstvu in dopustila še pri nas »balkansko klanje«. (Kdo je že bil tisti, ki mu je vojna premalo časa trajala, kdo se ni držal na Brionih dogovorjenega roka za izpustitev vojakov in s tem skoro ogrozil dosežene premirje?) Pa se je v pravih trenutkih odločila tako prav kot 1941. leta. Spomnimo

glasovanjem - tam sprejeti). Dokazi o krivdi pa da so knjige, članki, sklepanja, govoriče in podobno. Dokumentov s podpismi da ni nikjer, ker jih pač ne more biti. Pričevanje, kot za politične nedonošenčke o preteklih dogodkih, ni moglo skriti, da gre za groteskno povzdigovanje njemu sovražnih sil predvsem zaradi samoprofiliranja. Junak si lahko proti premočnemu sistemu ali dinozavru, ne pa če razkačen pudel oblaja dobrodušnega šarplaninca. Kaj pravzaprav ponuja Janša? Svoje je opravil v »desetdnevni vojni«. To mu javnost priznava (čeprav je treba globlje razmisliti tudi o tem, kar pravi bivši svetovalec vlade na obrambnem ministrstvu Ludvik Zvonar: »Zaradi mene bi bil lahko tedaj na Janševem mestu kdorkoli«). Za to je dobil odlikovanje, za to je bil minister. Danes je raje, kot da bi kot poslanec sodeloval v parlamentu, »samo« predsednik ene stranke. Če pa hoče postati še predsednik vlade ali kaj podobnega, bo že moral razen oblasti-željnosti in kljubovalnega špetirja, nenehnega vznemirjanja javnosti (denimo s ponavljanjem tiskovnih konferenc za vsako figo) ter tarnanja nad nepravilno zlo usodo pokazati še kakšne konstruktivne sposobnosti, znanje in programe. To, da nas za svoj račun vpleta v plemenska obračunavanja kot v subsaharski Afriki ali na srednjeveškem Balkanu, pa je že preveč zunaj prostora, na katerem živimo, in zunaj našega časa. Lahko torej le ponovimo tisto grobo nedvoumno iz naslova prejšnje Mladine: Od... že. Čas je (kot takrat, ko se je pisalo Dost' vas 'mamo,) da nepreračunljivi protagonisti počnejo kaj koristnejšega, recimo ustanavljajo razvojno raziskovalne komisije namesto preštevilnih parlamentarnih preiskovalnih, ki bredejo po nerešljivih dilemah in dogodkih preteklosti, krajejo bogu čas, nam vsem pa denar, se ukvarjajo z revanšističnimi temami in revanšizem samo verbalno odklanjajo. (Kot tisti del razumnikov, ki še vedno vztrajajo, da je treba prejšnji režim v celoti razglasiti za zločinskega, in se morda neodgovorno privoščljivo hahlja sedanji raboti.) In kdo bi plačeval ceno nespametne smeri? Zgodovina bi že res nekoč izmerila, stehala in ugotovila, kdo ni bil prave mere in teže in se ni znal prilagoditi, ko smo morda po tolikih »stoletjih nesreče« doživeli možnost srečnejše izbire prihodnosti. A bi nas medtem napake preveč stale in kdovekam odpeljale.

Milan Šamec

(Ne)varna razmerja

O čem nas pravzaprav prepričuje Janša? Da se je prenačil s pismom Kučanu in bojaznijo, da bodo zvezne sile zamenjale slovenski politični vrh in zatrl liberalno politiko? Da se je takrat motil, ker da je bil pozneje »ogoljufan« za oblast? Ali da bi se zdaj zadovoljil s Kučanovim priznanjem krivde in opravičilom?

V oceni kaže upoštevati njegovo izbiro študija (obramboslovje), ljubezen do oblasti, orožja in uniforme ter svoječasno krčevito prizadevanje za ponoven sprejem v partijo (članstvo v organizaciji koristilo karieri). Kljubovalna, vase prepričana, radikalna, ambiciozna in tudi prepirljiva osebnost se je marsikje zalela in spotaknila, že preden jo je vrglo na (za takratne razmere ilegalno) opozicijsko, protestniško pot osvajanja oblasti. Iz študija obramboslovja bi moral vedeti dovolj o državi. Vsaj to, da vsaka štiti režim z represivnim aparatom. Ob pričanju pa s čudenjem odkriva, da je prejšnja oblast tudi tako funkcionirala. Pri tem kontradiktorno pretirava, ko jo prikazuje kot vsemogočno, vseobvladujočo, nezmotljivo, sposobno in precizno, brez napake. V njej da ni bilo naključij, sprememb, liberalno evolutivnega razvoja, niti resne skrbi za državljane. Le preračunano zaslepljevanje, kot denimo za današnjega »socialista« Janša takratno potegovanje slovenskih komunistov za bogat socializem. Iz informacij o italjanski politiki poznamo krilatice »ni mogoče, da ne bi vedeli«. Tudi za Janeza ni mogoče, da Kučan ne bi vsega vedel. Slovenska opozicija da je veljala za večjega sovražnika kot Milošević in centralizem? Kaj pa, če se takratni slovenski politiki niso mogli zanesti na vse akterje domače opozicije? Končno je ta šele nastajala, bila neenotna in labilna. (In kot je nekoč rekel Školč, »prestrljena z agenti«. Kdo bi

devanjem? Pa izredno pospešeno odvijanje dogodkov, ko se tudi kaj spregleda? Pa »človeški faktor«, ki ga poznamo iz zgodovine in se mu pravi konkurenčna ljubosumnost, kot denimo med socialisti in socialdemokrati? Ali pa znana resnica, da so nasprotja med sorodniki lahko globlja kot sovrašтво do tujcev (če smo pozabili na belogardiste in partizane, pogledimo v Bosno). Programi državnosti, samoodločbe, preporeda in politične prenove so za od federalnih oblasti ovirano in sumničeno slovensko republiško vodstvo očitno bile preveč resne, odgovorne in rizične zadeve, da bi jih ogrozili še morebitni avanturisti. Posebno ko so nekateri razglašali da je treba ekstremna početja stopnjevati do skrajnosti, pa »naj rata kar rata«, potem da bodo tako oni prevzeli krmilo. (Šele pozneje so bolj objektivni priznavali, da so imeli neverjetno srečo, da niso bili usposobljeni, kompetentni, organizirani in da bi brez pomoči razpoložljivih »režimskih, vendar slovenskih« strokovnjakov, gospodarstvenikov in politikov le demosovske sile ne zalegle, da bi »novinci« dokaj teže, ne boljše, peljali oblastno vozilo, ki je že bilo nared, servisirano in napolnjeno z gorivom, izkušnjami ter znanjem.) Končno pa je ta tolikokrat ozmerjana Zveza komunistov Slovenije uspešno izvedla sestopanje z oblasti in uspeh je pač tisto, kar ob vseh slučajnostih v politiki res šteje -, in s skoro enodušno podporo prebivalstva ne le omogočila, temveč odločilno pripomogla k osamosvojitvi. (Pozabimo na pripombe, da je neodgovorno popuščala, izgubila in zanemarila preveč dobrih delavnih in poštenih kadrov in da je »poskrbela« le za nekatero.) Spomnimo se na možnost, da bi se v odločilnih trenutkih lahko bila tudi napačno odločila, se, vzemimo, »kolaboracionistično« povezala

se na to, da so v centralistični Beograd svoje glave nosili in s tiste znane seje odkorakali člani in funkcionarji te Zveze. Opoziciji in oporečnikom tega ni bilo treba. Morda so res doma trepetali in čakali na aretacije, kijih pa - v pričakovanem številu -, kot vemo, tudi po zaslugi Zveze ni bilo. (Kakor koli je že tekla zadeva JBTZ, vsi so živni in zdravi dočkali blagodatni nove oblasti!) Če le del razmislekov upoštevamo, so za današnjo rabo skonstruirana črno-bela pričevanja prirejena preveč preprosto in pavšalno, da bi jim mogli verjeti. Podobna so odkrivanju Amerike in tople vode v maniri »ve se, po mojem mnenju, sklepam, v KOS-u niso bili tako neumni, moral je po zakonu biti obveščen, moral je vedeti...« (kot da ni imel drugih skrbi razen razmišljanja o fenomenalnem Janši, čeprav Bavčar pravi, da je Janša naredila šele Roška cesta). Niti kak tožilec totalitarnega režima ne bi članom komisije dal boljših navodil, kako naj sklepa, kot ta priča. Pa informacije, kje so dokazi, ki da jih lahko preskrbi, če jih še niso brali... In sprenevanje o politični policiji (ne le totalitarni, temveč tudi režimi, ki se imajo za demokratične, jo poznajo in povsod brez vsebinske razlike štiti svoj politični režim in ideologijo, niti metode se dosti ne razlikujejo); o »bivši politični policiji« pa vemo, da je sodelovala tudi pri preprečevanju »mitinga resnice« in krepko v »desetdnevni vojni«. In ponavljanje, kako da je bil JBTZ političen proces, ki da ga je uprizorilo najvišje slovensko vodstvo. Pa konstrukcija o magnetogramu Kučanovega dela beograjskega sestanka (kot da so ga razpečavali takrat zato, da se bo v prihodnosti lahko branil pred Janšo, ne pa zato, da bi bili ljudje informirani o stališčih, ki jih je predlagal proti obtožbam Beograda in ravno zaradi sklepov, ki so bili - s pre-

(Ne)opredeljena – Jelinčič in Janša

Med (velikimi) političnimi strankami edino Zmago Jelinčič (Slovenska nacionalna stranka) in Janez Janša (Socialdemokrati) nista vedela, kako naj se opredelita do predloga za referendum o odvzemu državljanstva. Jelinčičevo zadržano in mečkanje bi celo lahko sprejeli kot znamenje, da se tokrat večni »nacionalist« Jelinčič vendarle noče in ne more kar tako odločiti za ekstremizem, ki ga je sicer skupaj s Poljšakom in še nekaterimi drugimi (ne)formalnimi predlagatelji čistke med slovenskimi državljani pripeljal v parlament. Tako bi lahko rekli, da »stari« Jelinčič ni več tako zaletav in radikalen kot »mladi« Jelinčič. Seveda pa je nekaj drugega neopredeljenost pri liderju socialdemokratov Janezu Janši. Pravi socialdemokrat (za kakršnega se proglašala Janša) bi moral pač sredi noči in sredi spanja na izstavitveni teden, da s takšnim preštevanjem ne more in ne sme soglašati. Še zlasti, če bi ga kdo po »pomot« ali pa iskreno omenjal kot potencialnega zaveznika. Sašo Lap, prvak Slovenske nacionalne desnice in eden izmed idejnih očetov »državljankega« referenduma, je namreč te dni izjavil, da slovenski desnitarji pri svoji akciji računajo še zlasti na podporo Slovenskih krščanskih demokratov in Socialdemokratske stranke Slovenije. Krščanski demokrati so že povedali, da nasprotujejo »nedemokratskemu odvzemu državljanstva Neslovencem, Janez Janša pa je le sporočil, da bo njegova stranka dokončno stališče o referendumu sprejela »prihodnji teden«. Rekel je tudi, da naj bi bila za socialdemokrate pri oblikovanju tega stališča »odločilna odločitev ustavnega sodišča«, čeprav je hkrati zatrjeval, da njegovi poslanci niso med podpisniki predloga za sklic izredne seje državnega zbora, na kateri naj bi od ustavnega sodišča sploh terjali, naj presoja, ali je pobuda za referendum sploh skladna z ustavo!

Vsi Jelinčičevi moške

Kolumnist Dnevnika Vlado Miheljak nima čisto prav, ko pravi, da bi se moral Zmago Jelinčič (predsednik Slovenske nacionalne stranke) zagovarjati pred bogom in cvrti v peklu že zaradi tega, ker je »pripeljal v parlament Matuša, Lapa, Poljšaka in kar je še podobnih pojavov. Četudi mu bog odpusti vse druge grehe, mora biti ob inventuri osebkov, ki jih je podtaknil parlamentu vesoljne Slovenije, nepopustljiv, kajti tu je Zmagova krivda popolna. Ti osebki ne bi prišli v parlament, če volivci v njih ne bi videli kloniranega Jelinčiča. Vsak od njih je ob prejšnjih volitvah bil vreden natančno toliko, kolikor cene je v določenih volilnih okoliščinah dosegel Zmago Jelinčič. In četudi bi mu Bog morebiti štel za olajševalno okoliščino, da je Jelinčič kasneje vse te osebke lovil in jih skušal stlačiti nazaj v steklenico, iz katere so ušli, ne sme varčevati z vrelim oljem, kajti če bo popustljiv, se bo na naslednjih volitvah spet našel kak novokomponirani Zmago, ki bo pripeljal kakšne rogovileže v parlament na dobro plačo in obilno malico – kajpak na strošek in muko davkoplačevalcev.«

Jelinčičeva zasluga je vendarle, da je vsem nam na angoro – v paketu razkril tudi to (grozljivo) plat slovenske »folklorne« realnosti in da je pokazal, katerih demokratičnih strank ljudje takšnega kova prav nič ne motijo. Potem, ko se je Jelinčič sprl in razšel s »svojimi mošmi« – Matušem, Poljšakom, Lapom in kar je še podobnih pojavov, so le – tem na široko odprli vrata v Slovenski ljudski stranki, v Socialdemokratski stranki...

Podobnik – zmedeno in protislovno

Predsednik Slovenske ljudske stranke Marjan Podobnik je bil zadnje dni dokazano zmeden in protisloven. Skupaj s članom svoje stranke Štefanom Matušem (pobudnikom referendumu o državljanstvu) je zatrjeval, da se Slovenska ljudska stranka »grajuje« od kakršnihkoli dejanj in izjav, »ki bi netile mednacionalno sovraštvo... Ali Podobnik in Matuš res mislita, da predlog o množičnem odvzemu slovenskega državljanstva Neslovencem ni največje netenje mednacionalnega sovraštva? Enako kot je Podobnikovo dokazovanje, da se gre njegovi stranki zgolj za to, da bi odvzeli državljanstvo tistim (Neslovencem), ki se ukvarjajo s

kriminalom in tistim, ki so v vojni delovali proti Sloveniji, klasičen primer nek sovražnik! Podobnik namreč »kriminalce« in »sovražnike« na novo deli po nacionalnosti. Tisti »kriminalci in sovražniki«, ki niso Slovenci, naj bi zaradi »kriminala« in sovraštva »izgubili državljanstvo«, Slovenci enake baže pa ne, ker so Slovenci?!

Referendum – napad na Slovence in slovensko državo

Se sploh dovolj zavedamo, da je pravzaprav ideja o »državljansem referendumu« predvsem napad na Slovence in na slovensko državo ter njen ugled?

Poslanec Združene liste dr. Ciril Ribičič je te dni zapisal: »Napad na pravno varnost mojih sodržavljank in sodržavljanov doživljam kot napad name, na moje dostojanstvo, predvsem pa na moj interes, da živim z njimi v sožitju, strpnosti, miru in razumevanju. Kaj drugega kot takšen sramoten napad je pobuda poslancev Marjana Poljšaka in Stefana Matuša, da se razpiše referendum o odvzemu državljanstva desetstisočim državljankam in državljanom Slovenije... Pobuda je sramotna za avtorja in za vso Slovenijo, ki je stopila v mednarodno skupnost kot država, ki se je uspešno osamosvojila tako, da to ni bilo v škodo državljanov, ki po rodu niso Slovenci, pa so že pred osamosvojitvijo živeli in delali v njej...«

Komentator Dnevnika poudarja, da za »predlog Slovenske nacionalne desnice in Slovenske ljudske stranke o referendumu, na katerem naj bi odločali, ali naj slovensko državljanstvo izgubi 160 tisoč Neslovencev, ki so si ga pridobili ob osamosvojitvi, ni mogoče najti ene lepe besede, po drugi strani pa je mogoče reči, da krši vse norme civiliziranega sveta. Hkrati ni moč dvomiti niti o tem, da bi bile, če bi referendum po spletu nesrečnih okoliščin pritrtilno odgovoril na zastavljeno vprašanje, njegove posledice katastrofalne: ker ima marsikdo od tistih, ki bi jih to spremenilo v bolj ali manj brezpravno rajo, svoje slovenske prijatelje in sorodnike, bi to na povsem neposredni in človeški ravni prizadelo več kot 10 odstotkov prebivalstva, hkrati pa bi takšna odločitev Slovenijo popolnoma diskreditirala v Evropi in jo z vrhna lestvice najbolj perspektivnih postkomunističnih držav pahnila na njeno dno. V ZLSD imajo torej prav: predlog za referendum o državljanstvu ni nič drugega kot poskus etnično očistiti Slovenijo...«

Predsednik države Milan Kučan je na proslavi 70-letnice Inštituta za narodnostna vprašanja dejal, da je prepričan, »da bi se morala mlada slovenska država ponašati s tem, kar je na področju manjšinske zaščite pri nas že doseženo, in da bi si morala prizadevati, da se to kot pomembna vrednota in demokratični dosežek ohrani. Kajti prav v razmerju do manjšin in do slovenskih državljanzov pripadnikov drugih narodov se najizraziteje kaže naš nacionalni demokratizem. Ne zapravimo zdaj tega in ne jemljimo si zaradi politične zaslepljenosti sami ugleda. Prepričan sem, da se bo slovenska javnost, zavezana tem demokratičnim tradicijam, trezno odzvala na najnovejšo pobudo po generalni in retroaktivni ohranitvi pridobljenih pravic...«

Stanislav Rozman, član sveta Slovenskih krščanskih demokratov je zapisal, da je bilo »upanje, da bi bilo Sloveniji za nekaj časa prizanešeno z nacionalističnimi ali antinacionalnimi projekti, zaman. Izbruhnilo je že tretje zbiranje podpisov državljanov... Lahko, da gre le za hvalno nabiranje predvolilnih točk nezadovoljnih na projektu, ki je vnaprej obsojen na propad; toda vprašati se je potrebno, kaj se zgodi s pravno državo, slovensko državitvornostjo in civiliziranostjo Slovencev nasploh, če bi po pomoti projekt uspel?... Komur je kaj do pravnega reda, človekovih pravic in reševanja vsakdanjih človeških stisk, se že zdaj lahko zamisli nad možnimi posledicami referenduma. Karikirano morda lahko v prihodnosti pride do tega, da bi se morala skupina ljudi, ki jim grozi politično izobčenje, organizirati projektno pod naslovom tipa »poprava krivic«... Slišati je smešno, toda znano... Napak in popraviljanja napak ter popravljanja popravkov napak je bilo v tem prostoru že dovolj...«

Komentator Republike ugotavlja, da je šlo pri podeljevanju državljanstev po 40. členu zakona o državljanstvu »za eno od velikih dejanj iz časa osamosvajanja, ko je Slovenija na zgledno civiliziran način uredila vprašanje ljudi, ki bi se lahko prek

noči ne krivi ne dolžni znašli v negotovem položaju tujcev sredi okolja, v katerem so pred tem neovirano uživali vse državljanse pravice, v njem delali, rojevali otroke... Ta gesta nove države pa je imela tudi čisto pragmatično razsežnost: brez nje bi si ob vseh drugih težavah nakopala še eksploziven problem, ki bi ga predstavljala ogromna tujska manjšina. Potem pa so se našli mnogi, ki so poskušali pokvariti miren spanec dvanajstini svojih sodržavljanov. Spomnimo se le uradnega poskusa, da bi se vsaj dela »znovih« državljanov rešili s sklicevanjem na konvencije o preprečevanju dvojnega državljanstva, pa značilnega Janševega stigmatiziranja tega dela volilnega telesa kot nekakšnega naravnega zaveznika »žstarih sil«, nerešenega problema tako imenovanih vojaških stanovanj, ki je spet pretežno vezan na te ljudi, itd... Za to pobudo očitno stoji ena od velikih strank iz bloka »strank slovenske pomladi«. Pomladni veter, ki veje iz razumevanja državljanstva kot darilca, ki ga lahko država po mili volji daje in jemlje nazaj (čigava pa je potem država, če ni od lastnih državljanov)? Hm, čudna pomlad, z duhom po zažganem mesu...«

Poljšak in Matuš (ne) ogrožata

Komentator Večera piše, da »Marjan Poljšak in Stefan Matuš se sama nista mogla verjeti, kako jima je nenadoma in povsem nepričakovano uspelo. Mediji idej nacionalistov o odvzemu državljanstev že leta niso objavljali in nacionalizmu tudi sicer nihče ni posvečal resne pozornosti. Nenadoma pa se je vse spremenilo in Poljšak in Matuš sta se znašla na prvih straneh časopisov, postala predmet ostrih kritik resnih komentatorjev in žolčnega zmerjanja med politiki. Z zbiranjem podpisov za referendum o odvzemu državljanstev, pridobljenih po 40. členu zakona o državljanstvu, sta postala najmanj neformalna voditelja radikalne desnice. Med množico majhnih in neuglednih nacionalističnih skupin, ki so nastale z razpadanjem Jelinčičeve stranke in ki skušajo vso pozornost pritegniti z zamisljo o množičnem odvzemu državljanstev in s podobnimi čudaštvji, jima je uspel veliki met. Veliki met, ki so ga zagrešili tudi na drugi strani. Polemika o odvzemu pravic več kot 100 tisoč državljanov leto pred volitvami je namreč tudi posledica interesov nasprotnikov nacionalističnih zamisli med politiki, ki si z glasnim nasprotovanjem skušajo pridobiti simpatije pri zmernem delu volivcev in javnosti, odzvali pa so se živčno in povsem nepremišljeno... Matuš in Poljšak morata zbrati 40.000 podpisov, obpluti nevarne ustavne čeri in prepričati referendumsko večino, kar se zdi kljub vsej pozornosti, ki sta je deležna, neverjetno. Čemu torej napihovanje pomena, ki naj bi ga pobuda nacionalistov imela, in čemu panični pozivi politikov javnosti, naj za božjo voljo tega ne podpira...« sprajuje komentator Večera. Vprašati pa se je mogoče tudi, ali ni bilo doslej pri nas (in v okolici) preveč sprenevedanja in oportunističnega molčanja ob različnih ekstremizmih »majhnih in neuglednih nacionalističnih skupin«, ki tudi zaradi tega ne vedo, kdaj se morajo ustaviti? Je res tako nepomembno, da se je v slovenskem parlamentu znašla tako bučna skupina nosilcev najbolj nazadnjaških (nacionalističnih) tez in zahtev, naj ustvarjanje različnih napetosti in sovraštva med ljudmi res dobrohotno in brezbržno sprejemamo kot sestavni del »demokratične igre«. Je prav, da je treba ob protislovnem nastopu različnih skrajnežev tako dolgo čakati na mnenje Ustavnega sodišča?

Komentator Večera piše: »Če lahko to državo in njena temeljna načela ogrožita Poljšak in Matuš, si to zaslužimo.« Ravno zaradi tega je prav, da Poljšakove in Matuševe izzivalne bombe naletijo na izrazito obrambo in jasen odgovor. Zgodovina kar naprej potrjuje, da se vsako podcenjevanje ekstremistov slabo konča.

»Rdeči« in »črni« – enako »ne«

Dogajanja v zvezi z referendumom pa imajo vsaj eno dobro stran. Že dolgo se v Sloveniji toliko različnih političnih opcij ni tako »poenotilo«, kot ob odklanjanju referendumu. Na istih pozicijah so se tako znašli tudi (za nekatere) »nepomirljivi« in večni idejni nasprotniki. To je – kljub vsemu – predvsem dobro znamenje.

Združena lista socialnih demokratov je pozvala »državljane in državljanke Republike Slovenije, naj ne podpisujejo podpore zahtevi za razpis referendumu o odvzemu slovenskega državljanstva vsem tistim osebam, ki so ga pridobile po 40. členu zakona o državljanstvu. Takšna odločitev bi bila protustavna, saj po 155. členu Ustave Republike Slovenije ni možno sprejemati zakonov, ki bi za nazaj posegali v individualne pravice, pridobljene na osnovi zakona.

S podporo omenjeni zahtevi bi se odrekli načelom sodobne civilizacije – strpnosti, kulturi in dostojanstvu, ki narekujejo enakopraven odnos do naših državljanov, ki že vrsto let živijo in delajo z nami. V Sloveniji ne potrebujemo etničnega čiščenja,« je zapisano v sporočilu politične direktije Združene liste socialnih demokratov, ki ga je podpisal njen predsednik Janez Kocijančič.

Slovenska tiskovna agencija je sporočila, da »Komisija Pravičnost in mir pri Slovenski škofovski konferenci zavrača pobudo, da bi s pomočjo referendumu odvzeli slovensko državljanstvo tistim državljanom Slovenije, ki so si ga pridobili po zakoniti poti, in sicer po 40. členu zakona o državljanstvu R Slovenije, odvzeli pa bi lahko samo posamično nezakonito pridobljeno državljanstvo.

Odvzeti državljanstvo več kot sto tisoč državljanom Slovenije bi bilo po mnenju Komisije Pravičnost in mir pri Slovenski škofovski konferenci nevarno in predvsem neopravičljiv ukrep, sporen ne le z ustavnega in pravnega vidika, pač pa tudi moralno nedopustljiv. To bi bilo v popolnem nasprotju z načeli pravne države in bi resno ogrozilo zaupanje v pravni red, ki edini lahko varuje državljane pred samovoljo in jim zagotavlja varnost, enakopravnost in svobodo. Predvsem pa bi bilo to dejanje izrazito nacionalistično, zato komisija Pravičnost in mir poziva politične sile v državi, da omenjene pobude ne sprejmejo, saj bodo tako Slovenijo obvarovale hudega razdora med državljani in tudi mednarodne sramote, je v imenu komisije zapisal prof. dr. Anton Stres.«

Nacionalizem ni patriotizem

Iz Vatikana so sporočili, da so se na sestanku papeža Janeza Pavla II. s škofi z območja nekdanje Jugoslavije zavzeli za »odpuščanje in spravo« med narodi na tem območju. Obsodili so »slepi nacionalizem«, ki je vir zla in nasilja. Nacionalizem naj bi zamenjal zdrav patriotizem, ki je manj izključujoč in zaprt. V dokumentu, ki so ga sprejeli, je poudarjena – kot poročata Dnevnik in Večer – apostolska narava srečanja ter velika skrb za trpljenje ljudstva na Balkanu. Proti sovraštvu in proti nacionalizmu dokument postavlja ekumenizem, papež Wojtila pa katoliškim prelatom svetuje intenzivnejše stike in dialog s predstavniki ostalih cerkva, kljub temu, da med katoliško in pravoslavno cerkvijo še niso vzpostavljeni uradni odnosi... Katoliška cerkev želi sodelovati v procesu pomiritve v nekdanji Jugoslaviji predvsem s spodbujanjem duhovne obnove, sprave med ljudmi in narodi, s »pastoralo sožitja«, ki naj zamenja mite o junaštvu in smrti s civilizacijsko življenja.

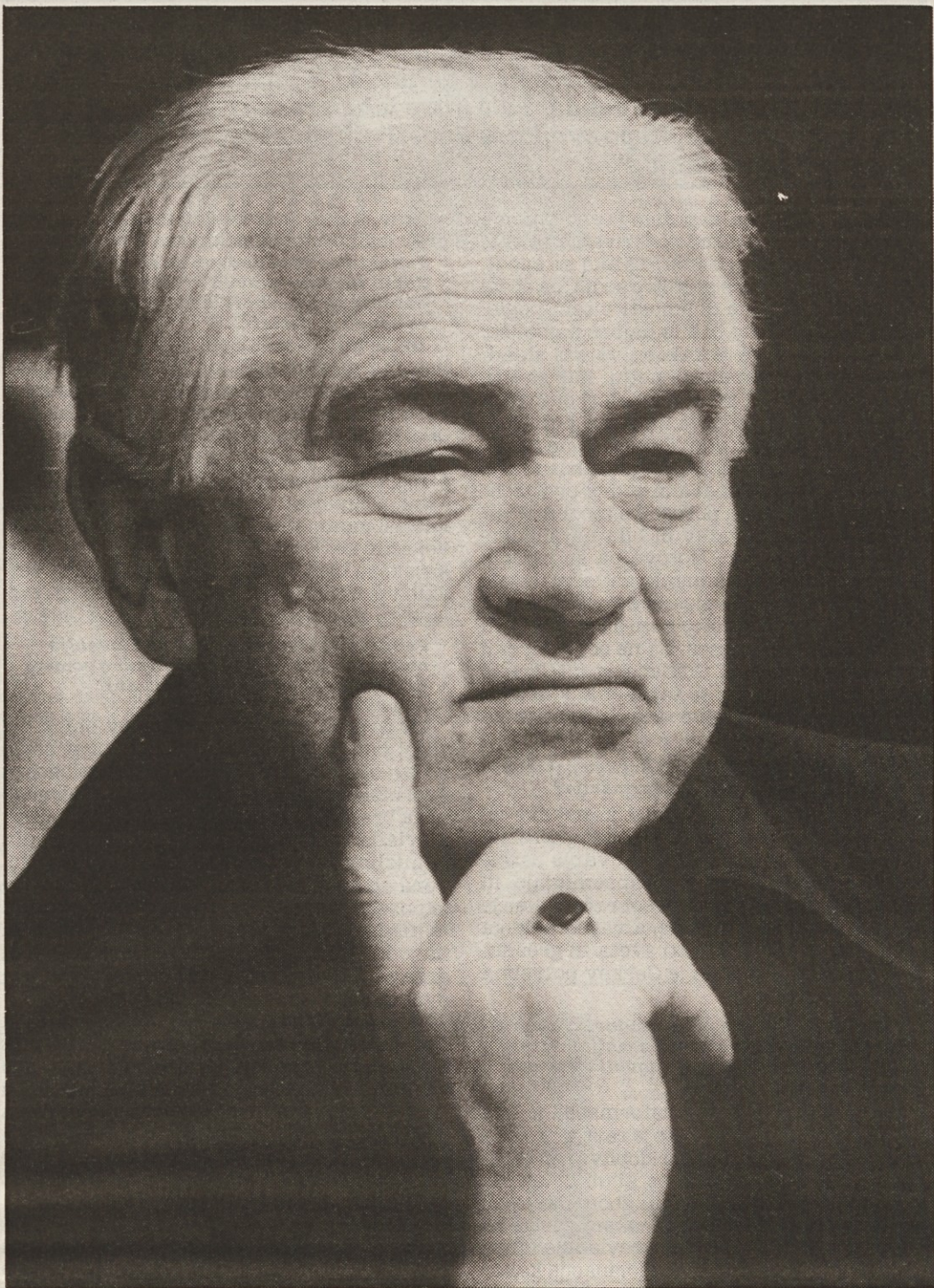
Srečanje pri papežu so se udeležili tudi slovenski škofje. V zvezi z vatikanskim sestankom je bilo v Sloveniji kar nekaj strahov, dvomov in mnenj, ali morda papež s tem ne obnavlja nekakšne nove Jugoslavije, pa da Slovenija pač nikakor ne sodi več na Balkan in da nje balkanske zdrahe pač ne zadevajo. Zato je mariborski škof po sestanku izrecno poudaril, da »prisotnost slovenskih škofov na zasедanju ne pomeni pristajanja na obnavljanje Jugoslavije«. To so poudarili tudi vatikanski organizatorji. Razpravljali so tudi »o mitu«, ki se drži Slovenije, češ da je ona s svojim odhodom povzročila balkansko tragedijo. Škof Kramberger je dejal, da je bil razpad Jugoslavije nujen, Slovenija pa nikakor ni odgovorna za to, ker jo je prva zapustila. Vendar pa Vatikan meni, da ima po 70 letih sožitja vsak narod bivše Jugoslavije o drugih znanje in izkušnje, ki lahko koristijo v procesu pomirjevanja...

Seveda bi bilo neresno in neodgovorno, če tudi slovenska cerkev v tem procesu »pomirjevanja« ne bi sodelovala. Pa še na nekaj ne bi smeli pozabiti: načela, ki jih je papež polagal na srce škofom iz nekdanje Jugoslavije – odpuščanje, sprava in strpnost – enako kot za odnose med narodi veljajo tudi za odnose znotraj enega (slovenskega) naroda. Ali slovenska Cerkev zares vselej in dosledno sledi tem načelom? Odgovor na to vprašanje, žal, ne more biti samoumevno pritrtilen.

Pripravil: J. K.

ODMEVI

DOGODKI

Naslovni škof dr. Vekoslav Grmič o aktualnih vprašanjih današnjega dne

»TAKO IDEOLOŠKO IN ENOSTRANSKO OBARVAN LIST, KAKOR JE SLOVENEK, SPLOH NE MORE RAVNATI DRUGAČE, KAKOR DA VSE, KI SO DRUGAČNI, SAMO ZMERJA«

Vstop v Evropsko unijo ne bo prinesel tistega, kar si nekateri obetajo • Italjanskim zahtevam ne smemo popuščati, še manj pa smemo javno govoriti, da hočemo za vsako ceno v Evropsko unijo • Velike sile ne obravnavajo enakopravno potreb in interesov malih, pravico delijo vedno najmočnejši • Duhovne kategorije so osnova za ekonomske • Čim bolj v Sloveniji obhajamo in poudarjamo spravo, tem manj smo spravljeni • Neednost je v interesu tistih, ki bi hoteli nekdanje enoumje zamenjati z novim, čeprav v drugi preobleki • Nekateri pri nas so pripravljene uporabiti vsa sredstva, da bi prišlo do spremembe oblasti • Dolžnost Cerkev je oznanjati evangelij • Cerkev se mora zavzemati za pravičnost, medsebojno razumevanje, strpnost in vse, kar je povezano s človečnostjo in ljubeznijo • Večkrat smo pričali izjavam predstavnikov Cerkev, ki dajo čutili povezovanje Cerkev z nekaterimi političnimi strankami • Cerkev ima pravico do svojega imetja • Cerkev je nenehno potrebna prenove, ker je hkrati sveta in grešna • Nova knjiga Protestantski katekizem sili k razmišljanju • Spomnimo se papeževih besed o potrebi po odpuščanju in medsebojni povezanosti jugoslovanskih narodov • Spomnimo se tudi Slomškovega zavračanja vsake ločitve duhov in na tem gradimo

Panorama: Na spominski akademiji ob 75-letnici koroškega plebiscita ste dejali, da se nekateri slovenski politiki tega dogodka iz oportunističnih razlogov neradi spominjajo, ker najbrž ne bi radi vzemirjali naših sosedov Avstrijcev in tudi Italijanov, ki so takrat pomagali Slovincem storiti krivico. Ali se vam dozdeva, da so nekateri slovenski politiki v prizadevanjih za vključitev Slovenije v Evropsko unijo preveč servilni do njenih članic?

Dr. Grmič: Sploh je podoba, da bi nekateri bili pripravljene iti do skrajnosti v svojem popuščenju italjanskim zahtevam, samo da bi si na tak način zagotovili italjansko podporo pri vstopu v Evropsko unijo. Gotovo je prav, da v razumnih mejah iščejo z italjanskimi sogovorniki skupni jezik, vendar tega ne bi smeli storiti na škodo slovenske suverenosti. Prav tako ne bi smeli prezreti krivic, ki jih je storil Slovincem fašizem, in zato bi morali postavljati nasproti italjanskim zahtevam svoje protizahteve. Tudi vemo, da vstop v Evropsko unijo ne bo prinesel tistega, kar si nekateri obetajo, zato bi morali biti tem bolj previdni in ne stremeti za tem, da za vsako ceno pridemo v Evropsko unijo. Morali bi torej resno pretehtati koristi, ki jih bomo od tega imeli, in šele glede na to tudi odločiti, koliko lahko popuščamo italjanskim zahtevam.

Ne smemo pa tudi misliti, da ne bodo prav tako naši severni sosedje poskušali izsiljevati koncesij zase kot pogoj, da bodo podprli naš vstop v Unijo.

Panorama: Kje je po Vaši presoji meja med razumnimi prizadevanji za vključitev v Evropsko unijo in servilnostjo? Znano je Vaše stališče, da so Slovenci zaradi geopolitične lege naše dežele bili in bodo ogroženi tako s severa kakor z zahoda, zato naj bi se najprej povezovali s Slovani in šele nato z vsemi drugimi.

Dr. Grmič: Mislim, da vsak pameten politik izkoristi vse možnosti, da zavaruje svoje

koristi, zato bi tudi naši politiki morali ravnati po tem načelu in ne misliti samo, da moramo za vsako ceno priti v Evropsko unijo, še manj pa bi smeli to javno izražati. Nasprotno. Treba bi bilo iskati tudi alternativne možnosti povezovanja z drugimi državami in se šele po tem pogajati o italjanskih zahtevah kot pogoj za vstop v Evropsko unijo. Gotovo bi morali tudi bolj razmišljati o čim tesnejšem povezovanju z ostalimi slovanskimi narodi kakor tudi s tistimi zvezami, ki med posameznimi državami v Evropi že obstajajo, denimo EFTA in druge. V takšnem primeru je pač treba uporabljati različne diplomatske poteze. Hotel bi še pripomniti, da moramo pri naših integracijskih prizadevanjih bolj razmišljati tudi o naših stikih z državami na območju bivše Jugoslavije, saj se nam namreč lahko zgodi, da bodo vsi drugi bolj uspešni v povezovanju z južnimi Slovani kakor mi.

Panorama: Ali potemtakem ne verjamete, da so se razmere v Evropi in še zlasti pri naših sosedih v zadnjem času vendarle toliko spremenile, da bi lahko v novi evropski hiši tudi mali narodi računali na varen in prijazen dom? So zgodovinske težnje velikih sil po nadvladi in delitvi interesnih sfer enkrat za vselej presežene? Je idilična podoba združene Evrope, ki jo nekateri politiki slikajo pred našimi očmi, realnost ali iluzija?

Dr. Grmič: Ne verjamem, da bi velike sile in sploh večje države enakopravno obra-

«Cerkev si mora prizadevati za moralno v življenju ljudi, pa tudi v političnem delovanju. Sicer pa mora Cerkev zaupati ljudem, da bodo v politiki odločali po svojem prepričanju, se pravi po vesti.»

vnavale potrebe in interese malih. Za to nimamo nobenih znamenj ne v zgodovini in tudi ne danes. Pravica je še vedno na strani močnejšega. Tako je bilo po prvi svetovni vojni in tako je tudi danes. Pravico delijo vedno najmočnejši. Pri tem seveda odločajo tudi interesi velesil, ki imajo gotovo več razloga, da popuščajo in ustrezajo velikim državam in njihovim zahtevam kakor malim. Avstrija pa danes poskuša

prednosti, kakor si jih nekateri obetajo. Še bolj pa je vprašanje, ali nam bo Evropska unija tudi zagotavljala narodnostne pravice in tako zavarovala obstoj slovenskega naroda. Lahko se namreč zgodi, da bodo prav te pravice na poseben način ogrožene. Z druge strani pa gre sploh za zavarovanje duhovnih vrednot, za katere nikakor ne moremo trditi, da bi bile v Evropski uniji dovolj upoštevane.

«Gotovo bi morali tudi bolj razmišljati o čim tesnejšem povezovanju z ostalimi slovanskimi narodi kakor tudi s tistimi zvezami, ki med posameznimi državami v Evropi že obstajajo, denimo EFTA in druge. V takšnem primeru je pač treba uporabljati različne diplomatske poteze. Hotel bi še pripomniti, da moramo pri naših integracijskih prizadevanjih bolj razmišljati tudi o naših stikih z državami na območju bivše Jugoslavije, saj se nam namreč lahko zgodi, da bodo vsi drugi bolj uspešni v povezovanju z južnimi Slovani kakor mi.»

biti pravičnejša do slovenske manjšine na Koroškem, kakor je bila nekoč, predvsem zaradi tega, ker je danes ta manjšina nezmatna, medtem ko je nekoč vendarle imela vlogo odločujoče manjšine na Koroškem.

Panorama: Nekateri politiki se bojijo, da bo Slovenija ostala pred vrati Evropske unije, če bo neprijetno opozarjala na načelna vprašanja, ki niso v interesu posameznih velikih članic. Kaj bi to pomenilo za Slovence? Kaj bi Slovenci dražje plačali: nečlanstvo v Evropski uniji ali naivnost v zvezi z njo?

Dr. Grmič: Gotovo je današnja splošno razširjena materialistična miselnost bolj naklonjena zahtevi, da bi morali do skrajnih meja popuščati in si tako zagotoviti vstop v Evropsko unijo. Toda vprašanje je, ali nam bo res Evropska unija nudila tiste materialne

Panorama: V 57. številki Nove revije so nekateri zagovarjali tezo, da je lahko suveren samo tisti narod, ki je sposoben sam tudi ekonomsko preživeti. Ali dolgoročno Slovenija izven Unije sploh lahko gospodarsko preživi?

Dr. Grmič: Za preživetje naroda niso najpomembnejše ekonomske kategorije, temveč gotovo še bolj duhovne. Duhovne so namreč tudi trdna podlaga za ekonomske kategorije. Poleg tega pa je tudi recimo Švica še vedno zunaj Evropske unije, pa si ne zastavlja vprašanja, kako bo sploh mogla preživeti. Tudi na Norveškem se je pokazalo, da so danes že manj navdušeni nad članstvom v Evropski uniji, kakor so bili poprej. Prav tako

Nadaljevanje na naslednji strani

Nadaljevanje s prejšnje strani

ne vemo, kakšni bodo čez čas pogoji za vstop Unijo. Vsekakor torej ni treba skušati tega doseči na vrat na nos in pri tem utrpjeti še veliko škodo.

Panorama: Kljub vsem težavam v mednarodnih odnosih, bi lahko Slovenci tudi sami veliko več storili za to, da bi sledili naprednemu razvoju v Evropi. Katere razvojne tendence v Sloveniji se vam kažejo progresivne in kaj nas na poti razvoja najbolj ovira?

Dr. Grmič: Vsekakor bi morali resneje jemati svojo zgodovinsko preteklost, se pravi, da bi morali vse tisto, kar je bilo pozitivnega, skušati ohraniti in na tem naprej zidati stavbo prihodnosti. Mi pa večkrat znamo predvsem vse to porušiti, potem pa ostajamo praznih rok. Seveda bi morali pri tem vsi imeti pred očmi predvsem splošno dobro slovenskega naroda, šele po tem svoje posebne interese. Tako pa se dogaja, da so prav ti posebni inte-

"Kar Slovenec piše o meni, me niti malo ne vznemirja. Tako ideološko in enostransko obarvan list, kakor je Slovenec, sploh ne more ravnati drugače, kakor da vse, ki so drugačni, samo zmerja. Lahko bi rekel, da sem bil tega naravnost vesel, saj bi bil žalosten, če bi me v Slovincu hvalili. Res pa je tudi, da so na tak način sami sebi napravili medvedjo uslugo."

resi nekaterih in skupin v ospredju, medtem ko je velika večina naroda zaradi tega prikrajšana. Tukaj bi bilo potrebno omeniti strankarska nasprotja in interese posameznih strank, ki vse preveč stopajo v ospredje in tako onemogočajo resnično prizadevanje za skupno dobro v sedanjosti in prihodnosti. Gotovo so ti pojavi nekako nujno združeni z nastajanjem demokracije in bi jih lahko imenovali otroške bolezni, vendar ne bi smeli predolgo trajati, tako da bi prešli v trajno bolezen naše demokracije.

Panorama: Neednost, ki je je tudi danes velika med slovenski politiki, je že A. M. Slomšek označil za izvorni greh Slovanov, torej tudi Slovincov. Kje so njeni vzroki in kako bi jih bilo mogoče odpraviti? Zakaj dosedanja prizadevanja za narodno spravo niso dala pravih rezultatov?

Dr. Grmič: Tukaj bi skoraj dejal, da je ta neednost posledica premalo prebujene zavesti, da smo najprej Slovenci in šele po tem različni, kar zadeva naše poglede na svet in življenje. To je eno. Drugo pa je, da zelo radi poudarjamo sploh predvsem razlike in šele potem iščemo sorodnost. In tako se dogaja, da razlike tudi rade prehajajo v sovražna nasprotja med nami, zaradi česar je potem sploh težko odkriti še nekaj skup-

"Mi pa večkrat znamo predvsem vse to porušiti, potem pa ostajamo praznih rok. Seveda bi morali pri tem vsi imeti pred očmi predvsem splošno dobro slovenskega naroda, šele po tem svoje posebne interese. Tako pa se dogaja, da so prav ti posebni interesi nekaterih in skupin v ospredju, medtem ko je velika večina naroda zaradi tega prikrajšana."

nega, kaj kar bi nas družilo. Ločitev duhov je kakor kužna bolezen v naših medsebojnih odnosih, ki se zelo hitro razširi tudi tja, kjer je pred kratkim še ni bilo. Pomislimo samo na to ločitev duhov, ki je značilna za kranjski del naše dežele, pa se vendar zelo hitro lahko razširi tudi na preostale predele, ki po svoji miselnosti nikakor niso naklonjeni takšnemu ločevanju.

Prav zaradi tega pa smo tudi slovesna obhajanja sprave bolj uporabili za obnavljanje in poudarjanje vsega tistega, kar nas je ločevalo, kakor tistega, kar naj bi nas združevalo. In to se nadaljuje tudi danes ob vseh priložnostih, ko to obhajanje sprave na neki način ponavljamo. Čim bolj torej na tak način obhajamo in poudarjamo spravo, tem manj smo spravljani.

Panorama: Komu po Vaši presoji nesložnost med Slovenci najbolj koristi in zakaj jo nekateri tako vneto podžigajo?

Dr. Grmič: Mislim, da je neednost predvsem v interesu tistih, ki bi hoteli nekdanje enoumje kratkoma zamenjati z novim, čeprav v drugi preobleki. To je eno. Na drugi strani pa se najbrž uresničuje tudi tisto, kakor pravi pregovor, da ima dobiček tretji tam, kjer se dva prepirata. Mogoče bi se lahko rekli, da prav ti spori podžigajo tudi povsem negativen odnos nekaterih, ki so kakorkoli nezadovoljni, do vsega, kar je danes, tako da pravzaprav tudi na tak način kažejo svojo nezadovoljnost, ko vse preveč poudarjajo te naše medsebojne spore.

Panorama: Pred časom ste v komentarju v Republiki opozorili na nekatere pojave v slovenski politiki, ki ste jih označili za fašistoidne.

Dr. Grmič: Marsikateri negativen pojav v naši družbi danes je gotovo takšen, da bi si marsikdo želel celo trde roke, samo da bi odpravili negativne pojave. To pa seveda potem hitro izkoristijo nekateri politiki, ki opozarjajo samo na negativne pojave in hkrati obljublajo, da bodo vse to odpravili, če bodo le dobili oblast v svoje roke. Ker so o tem tudi prepričani, so pripravljene uporabiti vsa sredstva, samo da bi prišlo do spremembe oblasti. Seveda so potem njihovi prijemi večkrat močno podobni prijemom, ki so jih zagovarjali in dokazovali s svojimi nastopi fašisti. Vsekakor pa gre za podobno brezobzirno voljo do moči.

Panorama: Ker o razmerah v naši politiki govorite brez dlake na jeziku, vas nekateri v zadnjem času, zlasti v Slovincu, prav nekulturno napadajo. Neki upokojeni župnik je svojim somišljenikom celo svetoval, da bi Vas bilo treba ignorirati. Glede na to, kako radi vam prislunehjo razumniki in številni drugi ljudje na Štajerskem in drugod po Sloveniji ter v tujini, se vam tega ni treba bati. Pa vendar, ali imate kdaj občutek, da tudi Vaša stališča posamezne skupine ignorirajo?

Dr. Grmič: Kar Slovenec piše o meni, me niti malo ne vznemirja. Tako ideološko in enostransko obarvan list, kakor je Slovenec, sploh ne more ravnati drugače, kakor da vse, ki so drugačni, samo zmerja. Lahko bi rekel, da sem bil tega naravnost vesel, saj bi bil žalosten, če bi me v Slovincu hvalili. Res pa je tudi, da so na tak način sami sebi napravili medvedjo uslugo. Zato bi najbrž za Slovincu bilo boljše, če bi se ravnal po nasvetu omenjenega duhovnika, kar v resnici nekateri ozke skupine tudi počnejo.

Panorama: Veliko sva govorila o politiki. Kakšen pa naj bi bil odnos med politiko in Cerkvijo?

Dr. Grmič: Gotovo mislite pri tem na uradno Cerkev, se pravi na predstavnike katoliške Cerkve na Slovenskem. Mislim, da se tudi uradna Cerkev pri opravljanju svoje naloge nujno dotika politike. Dolžnost Cerkve je namreč, da oznanja evangelij in da si prizadeva, da bi bile evangelijske življenjske vrednote uresničene v vsakodnevem življenju. Zato je njena dolžnost, da se zavzema za pravičnost, medsebojno razumevanje, strpnost in sploh vse, kar je povezano z resnično človeškostjo in ljubeznijo. Nikakor pa ni naloga Cerkve, da bi se povezovala z določenimi strankami in z njihovo pomočjo skušala doseči svoje cilje ter bi sama tako postala politični dejavnik v družbenem življenju. Z drugimi besedami povedano: Cerkev si mora prizadevati za moralno v življenju ljudi, pa tudi v političnem delovanju. Sicer pa mora Cerkev zaupati ljudem, da bodo v politiki odločali po svojem prepričanju, se pravi po vesti. Zato naj Cerkev dela za čim boljše politični prostori političnega delovanja vseh ljudi.

Panorama: Kako pa vidite vlogo Cerkve v naši državi? Ali se pri nas vloga Cerkve približuje ali oddaljuje od tega ideala?

Dr. Grmič: Če smo iskreni, moramo priznati, da so pri nas v delovanju Cerkve pojavi, ki nasprotujejo omenjenemu poslanstvu Cerkve glede na njen odnos do politike. Večkrat smo priče izjavam odgovornih predstavnikov Cerkve, ki dajo čutili povezovanje Cerkve z nekaterimi političnimi strankami. Tudi nekateri duhovniki premalo pazijo na to, da ne bi dajali povoda za kritiko, češ da Cerkev izrabljajo za določeno politično propagando, ko naprimer oznanjajo in priporočajo v cerkvi shode politične stranke ali pa tudi v pridigah govorijo naravnost v prid neke stranke ali strankarskega voditelja.

Seveda so tudi izjave cerkvenih voditeljev, ki takšno početje zanikajo in ga celo obsojajo.

"Cerkev si mora prizadevati za moralno v življenju ljudi, pa tudi v političnem delovanju. Sicer pa mora Cerkev zaupati ljudem, da bodo v politiki odločali po svojem prepričanju, se pravi po vesti."

Panorama: Cerkev si zelo prizadeva tudi za vrnitev gozdov, uvedbo cerkvenega davka... Kako gledate na to?

Dr. Grmič: Načelno bi gotovo morali reči, da ima Cerkev pravico do svojega imetja. Vprašanje pa je, koliko ji bo to v resnici

"Ločitev duhov je kakor kužna bolezen v naših medsebojnih odnosih, ki se zelo hitro razširi tudi tja, kjer je pred kratkim še ni bilo. Pomislimo samo na to ločitev duhov, ki je značilna za kranjski del naše dežele, pa se vendar zelo hitro lahko razširi tudi na preostale predele, ki po svoji miselnosti nikakor niso naklonjeni takšnemu ločevanju."

koristilo. Ali se ne bo potem javno mnenje vernikov obrnilo v škodo pokrivanja potreb, ki jih Cerkev gotovo ima. Lahko se zgodi, da bodo nekateri vse prehitro sodili, da sedaj nimajo več nobene dolžnosti v tem pogledu do Cerkve. Zato bi bilo najbrž najboljše, če bi se ustanovil nekakšen verski sklad, ki bi ustrezal njenemu imetju, kar se tiče predvsem gozdov, in bi potem Cerkev črpala iz tega sklada sredstva za svoje potrebe.

Kar zadeva cerkveni davek, je nedvomno treba reči, da bi morali stvari tako urediti, da ne bi bilo treba znova in znova prosjačiti za kritje cerkvenih potreb po inozemstvu. Kakšna oblika dajatev bi bila najprimernejša, je težko reči. Gotovo pa se morajo predvsem resnični verniki zavedati svoje dolžnosti, da podpirajo Cerkev. Če jim res pomeni tisto vrednoto, kakršno naj bi jim pomenila, potem upam, da ne bodo odrekli svoje pomoči Cerkvi. Gotovo pa tudi Cerkev ne bo smela biti preveč zahtevna. V nekem pogledu bo Cerkev tako morala biti predvsem Cerkev ubogih.

Panorama: Ali bi bila tudi Cerkev potrebna prenovne, da ne rečemo reformacije?

Dr. Grmič: Po drugem vatikanskem cerkvenem zboru je Cerkev nenehno potrebna prenovne, ker mora njeno delovanje ustrezati znamenjem časa, ki se spreminjajo, in se mora tudi nenehno spreobračati, ker je prav tako po izjavi drugega vatikanskega cerkvenega zbora hkrati sveta in grešna. Rekli bi tudi lahko, da je Cerkev potrebna nenehne reforme.

Panorama: Kakšne pa so zgodovinske izkušnje Slovincov z reformacijo? Ali so njene pozitivne izkušnje dovolj v zavesti sodobnikov?

Dr. Grmič: Slovenska reformacija je bila pri nas nasilno zatrta. Zato je razumljivo, da so izgubile tudi pozitivne pridobitve reformacije, in tako še tudi danes kljub drugemu vatikanskemu cerkvenemu zboru, ki je bil ekumenski, in kljub ekumenskemu prizadevanju, ki ga je spodbudil, prevladuje dokaj negativen odnos tako do reformacije kakor do verskih skupnosti in cerkva, ki so iz nje izšle. Sploh se večinoma misli le bolj na ponovno vrnitev evangelijanov v katoliško

cerkev, kakor na resnični ekumenizem, čeprav tudi takšno gledanje ni povsem tuje.

Panorama: Pred nedavnim smo Slovenci dobili sodoben prevod Protestanskega katekizma z zanimivimi predgovori. Ste ga že uspeli prelistati...?

Dr. Grmič: Katekizem sem že precej prelistal in moram reči, da je zelo življenjski, odprt in tako naravnost spodbuja bralca k razmišljanju. Sloni pač na verskem izkustvu tako Svetega pisma kakor najstarejše cerkvene tradicije, posebej pa odgovarja na vprašanja, ki si jih zastavlja veren človek v našem času. Primerjali bi ga lahko s holandskim katekizmom, ki je izšel pred leti tudi v slovensčini kot Krščansko oznanilo. Duhovniki katoliške cerkve bi ga glede nekaterih verskih vprašanj lahko uporabljali celo kot razlago za izjave katekizma katoliške Cerkve.

Panorama: Naslednje leto bo Slovenijo obiskal papež. Kaj za našo državo pomeni ta obisk in kako bi se morali nanj pripraviti?

Dr. Grmič: Gotovo bo papežev obisk dosegel svoj smisel predvsem, kolikor se bomo na ta obisk pripravili v duhu evangelijskega sporočila, ljubezni, strpnosti in medsebojnega bratstva in sestrstva kljub različnosti, ki vlada med nami. Pri tem je prav, da pomislimo tudi na tisto, kar je papež govoril ob svojem obisku na Hrvaškem, kjer je posebej poudaril potrebo po odpuščanju in medsebojni povezanosti jugoslovanskih narodov kljub temu, da ne živimo več v isti državi. K temu naj bi nas opominjala predvsem reka Sava, kakor je dejal.

Res pa je, da bo poseben pomen imel ta obisk zaradi proglasitve škofa Antona Martina Slomška za blaženega. Zato se bomo ustrezno pripravili na ta obisk, tudi kolikor bomo znali poživiti svoj spomin na temeljne poglede tega velikega mariborskega škofa in se zavzeti za to, da bodo čimbolj oblikovali tudi našo sedanjo miselnost. Tukaj gre predvsem za Slomškovo zavračanje vsake ločitve duhov, za poudarek zvestobi narodu kot temelju, na katerem moramo zidati tudi zvestobo veri in Cerkvi, in končno za dosledno življenje po evangeliju, ki je tudi "popolni humanizem", kakor je dejal papež Pavel VI.

Tomaz Kšela

AKTUALNO

milan divjak

Šola - morala - cerkev na Slovenskem

Pri ČZP Enotnost je izšlo obsežno delo znanega pedagoškega in raziskovalnega delavca dr. Milana Divjaka z naslovom »Šola, morala, cerkev«.

Gre za del obširnega raziskovalnega projekta, ki obravnava razvoj laičnega, moralnega in družboslovnega pouka na Slovenskem od začetka do danes.

Knjigo lahko naročite po telefonu na 061/321-255 ali telefaksu 311-956

Piše: Martin Ivanič

»ZAPOSTAVLJENOST« POLITIKE

Pred poldrugim desetletjem je bil v Sarajevu velik vsejugoslovanski posvet o metodah političnega dela. Pozornosti je vreden podatek, da se je od več kot dvajsetih poročevalcev («referentov») samo eden spomnil in skušal definirati, kaj sploh so metode političnega dela. Povedano drugače, samo enemu se je zdelo vredno razložiti, o čem govori.

Nekaj podobnega se dogaja v našem vsakodnevem ubadanju s politiko. Politiki, novinarji, strokovnjaki in, kajpak, vsa laična javnost vsak dan na dolgo in široko «delajo», izvajajo, razlagajo, hvalijo in kritizirajo politiko. Vendar je povsem umestno naslednje vprašanje: Kaj bi odgovorili, če bi vas kdo vprašal kaj je politika?

Na ta ali oni način tudi sam sodim v krog, ki se redno «ubada» s politiko. Verjetno to marsikdo, ki me pozna, menil, da mi je od vseh vrst ubadanja s politiko najljubše njeno kritiziranje. Vendar to ni res. Užival bi, ako bi jo lahko v glavnem hvallil. Seveda pa ne na kakšni poceni strankarskosimpatizerski podlagi, marveč preprosto kot državljan, ki je na vrsto načinov ujetnik politike. Tako sem tudi sebe nenadoma vprašal, ali mi je pravzaprav jasno, o čem govorim in pišem, ko me vsakodnevno zanaša na teren politike.

Seveda pa se zgornje vprašanje

človeku še bolj vsiljuje, ko prebrava različna mnenja, ki jih ljudje o politiki in političnem življenju vse pogosteje izražajo v priljubljenih pismih bralcev v časopisih. Glede teh moramo na žalost priznati sila nerazveseljiv trend. Celo v tistih redkih časnikih, ki so vsaj s svojimi rednimi prilogi veljali za t.i. intelektualno branje, postajajo ta pisma neverjeten arzenal neumnosti, politične slepote ali pa vsaj v temelju pošteni, a skrajno strastnih in s tem kratkovidnih stališč. Osebnostno verjamem, da sta za to v znatni meri krivi prav narava in vsebina politike. Zato sem se odločil ravnati tako, kot naj bi ravnal razumen človek, kadar česa ne ve: vprašamo bolj poučene ali pa pogledamo v knjige. Za začetek so to lahko priročniki.

Tudi sam spadam med domljičve, ki menijo, da so domače ocene o vsem, kar je povezano z ideologijo in politiko, precej popačene. Zato sem šel najprej pogledat v Ullsteinov leksikon. (Vse te razlage so seveda lakonično kratke in zato posplošene.) Ullstein najprej razloži izvor besede politika (iz grškega izraza politeia, kar najbolj ustreza izrazu skupnost), nato pa pove, da politika označuje vse tiste dejavnosti, ki so povezane z oblastjo in upravljanjem države,

pa tudi vsa prizadevanja interesnih združenj za usmerjanje in urejanje posameznih področij družbenega življenja ter uveljavljanje moči teh združenj (npr. strank) v posameznih dejavnostih (gospodarstvu, družini, armadi idr.).

Verbinčev slovar tujk iz leta 1974 v resnici vsebuje nekaj prej omenjene politične pravovernosti. Politiko («nauk o državi in upravljanju države») razlaga kot področje odnosov med razredi v družbi in njihov odnos do državne oblasti, dalje kot dejavnost državne oblasti, razredov, političnih strank, pa tudi kot smer oziroma usmerjanje razvoja družbe, države, stranke, določenega področja družbenega življenja (gospodarska, šolska, socialna idr. politika), končno pa tudi kot državniško modrost oziroma preračunljivo ravnanje (sami bi lahko dodali zaslepljevanje, zavajanje - ali bolj «učeno» - demagogija).

Podobno razlago politike najdemo tudi v številnih drugih priročnikih, le da jo morda še bolj razčlenjujejo (notranja, zunanja; državna, strankarska; gospodarska, kmetijska, socialna, zdravstvena, kulturna itn.). Bistveno več o njej bi našli že v enciklopedijah, specializiranih priročnikih (npr. v političnem leksikonu), zlasti pa v strokovnih delih izpod peres politologov (politologija je veda, ki se znanstveno ukvarja s politiko) in v filozofsko-teoretičnih delih mislecev in teoretikov.

Nekateri od teh se s politiko ukvarjajo bolj z vidika njenega razvoja, značilnosti in sistematike, drugi pa zlasti kritično filozofsko z njeno naravo, nameni, metodami, odnosi in drugimi vidiki, ki bolj živo zadevajo odnos človek (državljan) - politika (morda tudi država

ali oblast). S tem zadnjim vidikom politike se dandanes pri nas premalo pečamo vsi skupaj, zlasti pa pogrešamo svobodomislece, se pravi filozofe in teoretike, ki bi v enake razdalje do vseh politik, kar pomeni zlasti do vseh strankarskih politik, znali politiko motriti, razčlenjevati, ocenjevati, kritizirati, a tudi na teoretično-filozofski ravni dograjevati, dvigati na naprednejšo, zlahtnejšo raven.

Na žalost takšnih ljudi skorajda nimamo, najsi bo krivda v prejšnjem sistemu ali pa kje drugje. Ker pa je politika danes na Slovenskem v resnici primitivna, pogosto vulgarna, poneumljajoča in ponižujoča, ker v glavnem deluje destruktivno, ima (kot bi rekli strokovnjaki) prevladujoče disfunkcionalno obeležje, ni pa sposobna mobilizacije na temelju nekaterih državnopolitičnih interesov oziroma nalog, bi se nad njo moral zamisliti sam državni vrh. Izhajam namreč iz zgornje trditve, da skoraj nimamo ljudi, ki bi se s politiko ukvarjali na znanstvenoraziskovalen oziroma teoretičnofilozofski način.

Če to drži, na žalost pa sem prepričan, da drži, tedaj bi morala država v enaki meri kot za mlade inženirje, ekonomiste, pravnike, zdravnike in druge «mlade raziskovalce» sistematično skrbeti tudi za družboslovce na najbolj deficitarnih področjih. Jasno je, da tudi vse družboslovne in humanistične stroke tarnajo nad svojo kadrovske deficitarnostjo in da bi torej vse po vrsti zagaleli v krik, ako bi država posebej favorizirala kakšnega od sicer sestradanih področij.

Toda pametno državno vodstvo ve, kje in kdaj tarnanju kot načinu preživljanja ne sme popustiti.

arena

Piše: Boža Gloda

dr. Dimitrij Rupel

Vsem tistim, ki so se že oglasili proti noriji masovnega odvzemanja državljanstva, lahko dvignemo palec gor - od državnega ombudsmana Ivanā Bizjaka, podpredsednika državnega zbora dr. Leva, Krefta in njegove Zružene liste do slovenske škofovske konference.

Vendar pa naj bo ta palec tokrat namenjen ljubljanskemu županu Dimitriju Ruplu, ki je zapisal,

SVETOVLAN

da če bi bili vključeni v Evropsko unijo, se nekateri slovenski politiki ne bi mogli vesti enako brezbržno in neotesano, kot se vedejo danes. Evropski kontekst da bi po logiki stvari izključil fundamentalizem in skrajnosti.

Gospod Rupel se s temi besedami sicer ni oglašil zgolj zaradi desničarske državljanске pobude se je pa sprič nje oglašil v pravem času. Seveda smo lahko zadovoljni, da je povzel natanko enako tezo, kakršno smo v tej rubriki objavili že pred nekaj meseci, hkrati z odgovorom na vprašanje, ki ga sedaj zastavlja, komu je do tega, da bi na Slovenskem ohranjali provincializem in zaostalost.

Proti Evropi, za provincializem in zaostalost so tista politika in tisti politiki, ki vedo, da s svojim obzorjem v evropskih okvirih nimajo kaj iskati in se v politiki lahko obdržijo le obkroženi z visokim plotom nacionalističnega provincializma.

Bog pa nas varuje takih razmer, ko se politika požvižga na dosežke sodobne demokracije in kroji zakone po tistih merah, ki so se v zgodovini že zadostokrat pokazale pogubne - spomnimo se samo nemških arijskih zakonov in pogledjmo v našo eksjugoslovansko sosesčino.

Slišati je sicer, da so se desničarski poslanci s svojo pobudo privoščili le neslanu šalo, da bi pozornost javnosti obrnili nase. Vendar pa njihovo dotedanje nastopanje v parlamentu v zvezi z državljanji, ki niso čistokrvni Slovenci, pove, da s svojo sedanjo pobudo mislijo nadvse resno in da so o pravičnosti svoje stvari trdno prepričani.

Domnevamo, da zato, ker mislijo, da politično lahko obstajajo le z ustvarjanjem sovraštva med ljudmi. To sovraštvo pa v tem primeru izvira samo iz rasnega razlikovanja, torej iz nečesa, kar civilizirani ljudje najbolj odklanjajo.

Sašo Lap

S tako rečjo, kot si jo je izmislila poslanska skrajno desničarska trojka Marjan Poljšak, Sašo Lap in Stefan Matuš, se na državni ravni v kakšni normalni državi sploh ne bi ukvarjali, ker stranke in politika, ki jim je res kaj do resnične demokracije in spoštovanja človekovih pravic, tega preprosto ne bi dopustile. Vsa stvar bi lahko kvečjemu bila ulično kričanje.

KSENOFOB

V tej zbegani državi, ki ne ve niti tega, da ima tudi demokracija svoje meje, je seveda drugače. In tako se moramo sedaj ukvarjati celo s poskusom, da naj bi se na referendumu odločali o etničnem čiščenju, ki ga pomeni zahteva, da bi ljudem, ki so si slovensko državljanstvo pridobili po zakonu, tega kar na lepem odvzeli.

Gospod poslanec Sašo Lap trdi, da zato, ker je večina teh ljudi nelojalna. Še več, zdi se, da bi jih najraje razglasil kar za sumljive, če ne že kriminalce. In to kar tako, iz rokava. Gospoda Lapa preprosto moti vsak, ki ni arijski Slovenec, in ne bi bilo nič čudnega, če bi se lepega dne pojavila zahteva, da morajo vsi nearijski Slovenci nositi vidne oznake, da bi čistokrvni Veneti že na daleč vedeli, s kom imajo opravka.

Sedaj vsaj vemo, da slovenska nacionalna oz. nacionalistična desnica ni nič boljša od balkanske politike, ki se gre z orožjem v roki genocid. Kar mislimo si lahko, kako bi bilo če bi po njenem receptu tudi v Sloveniji reševali etnična vprašanja - z begunskimi kolonami in skritimi grobišči vred kajpak.

Gospodje iz nacionalne desnice bi morali vedeti, da je ta država priseljencem dala besedo glede pravice do državljanstva, da gre za mnoge, ki so leta in leta pred osamosvojitvijo živeli v Sloveniji, in da gre tudi za take, ki se niso hoteli vrniti v balkanski kotel. Seveda so med njimi tudi neprilagodljivi ali težko prilagodljivi, toda še manj bodo, če bodo morali živeti v družbeni atmosferi, ki je zaznamovana z nestrpnostjo, ksenofobijo in sovraštvom do njih.

Sicer pa je udrihanje po manjšinskem delu prebivalstva posebno politično junaštvo, ki spominja na tiste vrste uličnega ali gostilniškega pretepa, ko se gozbezdva Francupa spravi nad Jova le tedaj, če ima ob sebi vsaj še tri enake vročekrvneže.

Piše: Marjan Sedmak

PO VOLITVAH V BERLINU

Nemški strankarski arhitekturi grozijo tektonske spremembe. Izidi nedeljskih berlinskih volitev so posekali tudi napovedi raziskovalcev javnega mnenja, ki so obema velikima «ljudskima» strankama (krščanski demokraciji in socialnim demokratom) napovedovali hude izgube. Izgube so bile v resnici hude za CDU (štiri odstotke glasov manj kot pred petimi leti), medtem ko so bile za SPD naravnost katastrofalne: s 23,6 odstotka (leta 1990 še 30,4 odstotka) je stranka, ki je v najboljših Brandtovih časih suvereno obvladovala politično prizorišče Zahodnega Berlina, dosegla svoj najslabši povojni rezultat. Berlinski volilci so tokrat veliko koalicio, ki sta jo sklenili CDU in SPD na podlagi volilnih rezultatov iz leta 1990, kaznovali na dva načina: s abstinenco (volitev se je udeležilo le 68,3 odstotka volilcev, leta 1990 še 80,8 odstotka) ter z visokim odstotkom protestnih glasov. Precejšen delež oddanih glasov se je tokrat namreč preselil k dvema strankama, ki sta bili v opoziciji: k Zvezi 90/Zeleni (13,2 odstotka glasov, leta 1990 le 9,2 odstotka) ter h komunističnim prenoviteljem iz Stranke demokratičnega socializma PDS (14,6 odstotka, leta 1990 le 9,2 odstotka). PDS, ki jo

obe veliki ljudski stranki skušata zadržati v osami, je v Berlinu - v nemški federalni ureditvi ima status tako imenovane mestne dežele za razliko od tako imenovanih ploskih dežel - tako prišla na tretje mesto, medtem ko seštevek volilnih rezultatov po volilnih okrajih pove, da se je PDS v vzhodnem delu mesta povzpela na prvo mesto, saj je tod zanjo glasoval vsak tretji volilec. Liberalna FDP, ki je pred petimi leti še vedno zbrala 7,1 odstotka glasov, je tudi v Berlinu potrdila žalostni sloves stranke, ki se poslavlja: zbrala je komaj 2,5 odstotka glasov in ker ni preskočila petodstotne pregrade, ne bo zastopana v berlinskem parlamentu.

Izidi berlinskih volitev bi sodili v rutinska strankarskopolična nihanja, če v ozadju ne bi bilo krize v nemški socialni demokraciji in če ta kriza ne bi ustvarjala nesorazmerij, zaradi katerih je negotova usoda celotnega nemškega strankarskopoličnega prizorišča. Teden dni pred berlinskimi volitvami se je v Saarbrücknu sešlo prestojništvo SPD, da bi se kritično soočilo z vedno slabšimi rezultati mnenjskih raziskav in spori na vrhu. Leto dni po volitvah v bundestag je SPD še manj sposobna delovati kot stranka, ki bi lahko

v bližnji prihodnosti pri vladnem krmilu zamenjala CDU/CSU. Namesto da bi prestojništvo stranke luknje zamašilo, jih je še povečalo, namesto da bi vodstvu banske «barake», kot pravijo osrednjemu sedežu SPD, pred pomembnim volilnim preizkusom utrdilo hrbtnico, mu jo je še bolj zmečalo, potem ko je posarski ministrski predsednik in eden od stebrov stranke Oskar Lafontaine vnovič navrgel vprašanje reforme vodstvenih struktur; tisk je njegov poseg pojasnil kot nezaupnico sedanjemu predsedniku Scharpingju in kot nadaljevanje znotrajstrankarske politike «žaganja» enega predsednika za drugim. Kriza SPD po mnenju večjega dela analitikov dogajanja znotraj stranke ni toliko programska, kolikor je kadrovska in strukturna: močni deželni «knezi» preprosto ne dopuščajo več, da bi se na vrhu stranke utrdila nova močna politična osebnost. Bil bi čudež, če ta «hrup žag» ne bi vplival tudi na berlinske volilce in predsednik SPD Rudolf Scharping je v ponedeljek iz Bonna v Berlin že sporočil, da centrala prevzema večji del odgovornosti za vilno katastrofo. Drugi del odgovornosti je očitno pripravljena prevzeti sama berlinska SPD: nekaj uglednih berlinskih socialnih demokratov je že v ponedeljek zahtevalo, da se stranka spet vrne v opozicijo in pusti krščanskim demokratom, da v mestu/deželi sestavijo manjšinsko vlado.

Pri vsem tem je zgovorno dejstvo, da dela kriza v SPD sive lase tudi marsikomu v krščanskodemokratski CDU/CSU. Po eni plati zato, ker ni niti najmanjše možnosti, da bi SPD v sedanjem stanju na volitvah čez tri leta lahko nastopila kot alternativna CDU/CSU in kanclerju Kohlu.

Kritični duhovi znotraj same krščanske demokracije zato ugotavljajo, da je s krizo SPD pojenjal tisti pritisk, ki naj bi CDU prisilil, da se prenavlja tako vsebinsko kot tudi kadrovske. Dokaz za to trditve so dobili kar na kongresu, ki ga je imela CDU minul teden v Karlsruheju. Kar zadeva vsebinsko prenavljanje, je na kongresu spodletel predlog, naj bi tudi v tej konservativni stranki uveljavili tako imenovano «žensko kvoto», to je odstotek funkcij, ki naj bi jih obvezno zasedale ženske. Za sprejem predloga so zmanjkali štirje glasovi. Kar zadeva kadrovske plat, pa je rezultate kongresa najbolje ponazoril karikaturnist levocentrističnega časnika Frankfurter Rundschau z upodobitvijo majhnih močiljev, ki nosijo velikansko silhueto kanclerja Kohla. Sporočilo se glasi: Kohl je okoli sebe ustvaril takšno kadrovske puščavo, da je naslednik Kohla zadaj lahko še vedno samo Kohl.

Drugi razlog za strah, ki ga kriza v SPD ustvarja tudi v vrstah CDU, pa je nemški sistem dveh velikih «ljudskih» strank, ki se menjata na oblasti v koalicio s tretjo (liberalna FDP), ki je sicer majhna, vendar pa narejena tako, da zajema «posebneže» z ene in druge strani. Prav uspeh Zelenih in PDS na berlinskih volitvah je pokazal, da se protestnim glasovom, nezadovoljnejšem in posebej neponujajo nove opcije in da zdaj že klasični - utrdil se je že v petdesetih letih - nemški «dvoipolstrankarski» sistem ni nujno večven. Berlinski rezultat opozarja na možnost drugačne razdelitve strankarskopoličnega prostora in prav to bi bila tista tektonska sprememba, ki se je enako bojita obe veliki ljudski stranki, CDU in SPD.

Piše: Jože Smole

POBUDE NEVRŠČENIH

Nevrščene države so se s svojimi konkretnimi pobudami za demokratizacijo mednarodnih odnosov ustvarjalno vključile v sedanje razprave o vsebinskem in organizacijskem preoblikovanju Zruženih narodov. Na enajstem vrhunskem srečanju v kolumbijskem mestu Cartagena, ki so se ga udeležili predstavniki 113-ih držav, so ostro kritizirali način dela Varnostnega sveta, v katerem ima pet velikih sil s pravico veta povsem privilegiran položaj. Zanimali so, naj se v tem najpomembnejšem telesu Zruženih narodov zagotovi stalno mesto predstavniku držav v razvoju. Razširitev Varnostnega sveta

zgotj z vključitvijo Japonske in Nemčije kot stalnih članic ni prava rešitev. Po besedah podpredsednika Brazilijske Maciela bi «odpiranje Varnostnega sveta izključno razviti industrijskim državam še poslabšalo sedanje nesorazmerje moči, to pa bi imelo izredno negativne posledice za celotno delovanje Zruženih narodov». Ideja o potrebi po izvenblokovskem, torej nevrščenenem gibanju je bila v vsebinskem pogledu spodbetna že v Bandungu, 1955. leta, na prvi konferenci azijskih in afriških narodov. Tedaj je bilo namreč sprejeto priporočilo na novo osvobojenim državam, naj se ne vključujejo v vojnopolitične zveze, niti

v zahodni niti v vzhodni blok. Na beograjski konferenci 1961. leta, na kateri je sodelovalo 25 držav, je bilo sprejeto nekaj pomembnih dokumentov: poziv Sovjetski zvezi in Zruženim državam Amerike, naj končata hladno vojno in tekovanje z jedrskim orožjem; opozorilo o hudih posledicah poglabljanja prepada med industrijsko razvitimi in gospodarsko zaostalimi državami, med bogatimi in siromašnimi; ideja o novi svetovni gospodarski ureditvi, ki bo zagotavljala dejansko enakopravnost držav. Nevrščeno gibanje, ki se je iz leta v leto širilo, je nedvomno veliko prispevalo k pozitivnim spremembam v svetovnih odnosih. Mnogi zahodni analitiki so napovedovali, da se bo z razpadom sovjetskega bloka in s koncem hladne vojne med Vzhodom in Zahodom ugasnilo življenje nevrščene gibanja. Pri tej oceni so se ušeli. Na konferenci v Cartagena se je pokazalo, da je nevrščeno v zadnjem času še pridobila pomembnost z odločnimi zahtevami za zagotavljanje enakopravnosti vseh držav in se posebej s prizadevanji za razumno urejanje odnosov med svetovnim

Severom in Jugom. Kot je poudarjeno v skupni deklaraciji nevrščenenih držav, sprejeti v Cartagena, bi Zruženi narodi prav temu področju mednarodnih odnosov morali nameniti največ pozornosti. Kajti trdnost svetovnega miru se lahko zagotavlja samo z usklajenim gospodarskim in socialnim razvojem.

Poziv nevrščenenih držav za demokratizacijo mednarodnih odnosov in za prilagajanje Zruženih narodov razmeram, nastalim po koncu hladne vojne, bo vsekakor zelo odmeven. Tudi sedanjo hudo finančno krizo svetovne organizacije bo možno premagati le z večjo dejansko enakopravnostjo članic.

Za Slovenijo je zelo pomembno, da poleg evropske razsežnosti, ki je za nas vsekakor najpomembnejša, upošteva tudi svetovne vidike. To pa pomeni, da mora razvijati vsestranske odnose z nevrščeniimi državami, ki tvorijo večino v svetovni skupnosti. S tega zornega kota je bila domiselna odločitev naše vlade, da je na enajstem vrhunskem srečanju Organizacije nevrščenenih držav poslala svojega predstavnika v vlogi aktivnega opazovalca.

Razmišljanje ob dnevu reformacije

Razjasnimo si že enkrat: ali želimo praznovati rojstvo, ali hočemo praznikovati smrt, ali bomo svetkovali življenje? To samospraševanje ni nesmiselno ali samo sebi namen ali celo prazno besedičenje tja v tri dni, ampak je zelo resnobno in odgovorno ukvarjanje s samim seboj. Živeti iz tedna v teden s prepričanjem, da je vsak petek tudi svetek, je preprosto eno samo golo preživljanje, ki delo razume kot hlapčevanje, počitek pa kot lenarjenje, o ustvarjalnosti in o sprostitvi v ne-delu pa ne duha in ne sluha. Vsakemu samospraševanju namenimo samoodgovornost, upoštevajoč vsaj perspektivo časa in prostora, duha in imaginacije, resničnostne sporočilnosti in estetskega doživljanja, tozemske eksistence in nadzemskega pričakovanja, kreacije in katarze, mita knjige knjig... Za človeka je lahko usodno, za narod pa fatalno, če ne proslavlja svojega rojstva kot nezamenljivo spoznanje, kot edino prepričanje o samobitnosti in kot modro oznanjevanje bistva lastne bivačnosti. Gre za krst tako človekove kot narodove biti. Proslavljati smrt je zmota, ki izvira iz prastrahu po tostranosti, je odrešenje z vcepjenim strahom, zato jo je mogoče sprejeti s svetniškimi očmi, kar pa praznaprav pomeni absolutizirati zemsko pokorščino. Smrt sicer lahko slavimo, vendar pa je zmerom zanjo in za življenje bolje, da se od nje na kratko poslovimo, ker samo tako ostane večno vprašanje na večni odgovor. Obojega, rojstva in smrti, pa se nikoli ne pozabimo spominjati, in zato naj ostaneta na vek in veke živi spomin, ker le tako bomo vedeli, da res smo. Največ samospraševanja in brez za večino zadovoljivega in sprejemljivega samoodgovornosti je v zvezi z življenjem, ki ga je treba svetnikovati, vendar naj pomeni živeti hkrati proslavljati. Življenja se res moramo spominjati, ampak vredne je, če

SLOVENSKE KNJIGE IN JEZIKA PRAZNIK

si ga zapomnimo, saj s pomnjenjem že en sam žitek zavetvi v živetje, ki pa nikakor ni zgolj transcendentalna neskončna večnost, ampak je tista svetost, v katero človek veruje kot v prirodno božje, zato je, poleg vseh drugih, spraševanje - ali Bog je ali ga ni - modrovalno samoodkrivanje jedrne izrečljivosti bivanja samega na sebi. In zdaj smo pred vrati; tu je dan reformacije, ko mnogi, na žalost, ne vedo, ali pa se sprenevedajo, v kateri predal svoje delovne mize naj spravijo ta dan, ker na koledarju ga že imajo podčrtane kot državni praznik in dela prosti dan, vendar pa sama življenjskost tega svetka jim ni jasna in razumljiva, zato ne preseneča ignoranca: kaj pa je tega treba bilo! Slovenci imamo hude težave z vedenjem o samem sebi, zato se ne čudimo, če nam delajo preglavice tudi taki dnevi, ki jih je posvetena, državna oblast določila za praznik nas vseh. Dan reformacije nam povzroča glavobole in križe in težave, ker si njegovo ustoličenje za državni praznik svojinijo posamezni samodoločljiveži in si ga lastijo samoizbrane institucije. Da ob tem, za vse nas življenjsko pomembnem proslavljanju prihaja do kaosa in nestrpnosti ter agresivnosti, nosi večji del krivde akademska inteligenca, ki ni zmogla, in ne zmogla, in ne zmogla, jasno in glasno razložiti imenovanega praznika na stvaren način, ampak so bili, in so še, prisotni razni kompromisi, spletke in drugotni interesi. Avtonomnost izobraževanja je zatajila na celi črti. Redki, trezni, zdravi in jasni pribliški so premalo za kontinuiteto poštene, pravične, stvarne in pravilne misli. Vladi, dremuckajočim in podtikajočim poslancem v večstrankarskem parlamentu

vsahvala, da so dvignili roke za praznovanje dneva reformacije. Vendar pa je to vse, kar so zmogli ob vsej zaposlenosti storiti, namreč vsestrane utemeljitve svoje politične odločitve niso opravili, saj jih večina niti ne ve, za kaj so glasovali. Stranka in njeni ozki interesi - na oblast priti za vsako ceno - gor ali dol, nesprejemljivo je politično kupčkanje in igračkanje s tako duhovno-eksistencialno odločilno rečjo, kot sta prva slovenska knjiga in slovenski knjižni jezik, saj je dan reformacije prav njun rojstni dan. Tega praznika ne praznovati s kapo dol, pomeni: odreči se sebi kot Slovincu! Če država ne želi zapomnitve začetka oblikovanja narodne zavesti, potem naj se kar čimprej vpraša: komu želi vladata?! Prva slovenska knjiga in slovenski knjižni jezik in slovenska narodna zavest zaslužijo spoštljiv poklon ter vsekazno slavljenje, še posebej, če vemo, da se je hkrati z njihovo pojavnostjo Slovence oblikoval kot svobodni in ustvarjalni, humanistični in razsvetljeni ter prosvetiteljski individuum. Ne si zapomniti začetka slovenske književnosti in posvetne kulture, ne vedeti za začetek pisanja v materinem jeziku in za prvi tisk, ne ceniti prve šole, ki ni slovensčino jemala le kot tujek, ampak kot živi jezik, ki se ga je potrebno učiti, to je ne samo grdo, ampak ponižujoče do vseh tistih - na žalost že pokojnih, bi pa bili pravi zdaj življenjsko potrebni - ki so iz domačih moke omesili neobhodni duhovno-eksistencialne kolače kruha. Ali naša pozabljenost izhaja iz nevoščljivosti, ko še danes ne opazimo prve zibelke slovaropisja, pravopisja, jezikologije in slovnicearstva. Slovenska kulturološka je dobila v reformaciji tak zagon, da se te

Piše: Drago Kuhar

meljnih gonil in vodil zemskega življenja ne more spregledati, če seveda to komu ni dogmatičnokoristoljubni cilj. Kakšna je to kulturna politika oblasti, če si njeni predstavniki dovolijo primerjati reformacijo z vnebohodom in vnebovzetjem. Reformacija je iskala in skušala udeležati zemski blagor in je gledala proti nebu samo zaradi želje po čim več svetlobe, luč

Dan reformacije nam povzroča glavobole in križe in težave, ker si njegovo ustoličenje za državni praznik svojinijo posamezni samodoločljiveži in si ga lastijo samoizbrane institucije. Da ob tem, za vse nas življenjsko pomembnem proslavljanju prihaja do kaosa in nestrpnosti ter agresivnosti, nosi večji del krivde akademska inteligenca, ki ni zmogla, in ne zmogla, jasno in glasno razložiti imenovanega praznika na stvaren način, ampak so bili, in so še, prisotni razni kompromisi, spletke in drugotni interesi. Avtonomnost izobraževanja je zatajila na celi črti.

življenja pa bo zasvetila le na domačem ognjišču in ne v kakih svetniških hramih. Dan reformacije je civilni, javni in posvetni praznik, je praznikovanje vernega in nevernega Slovence, je svetek naroda in države, je proslavljanje slovenske duhovno-eksistencialne avtohtonosti in avtonomnosti. Reformacija

pa je bila še veliko več, saj je bila protestantska reformacija. Zajela je človekovo življenje od pet do glave in še čez, zajela je posameznika v vsej njegovi vsakodnevni pojavnosti, zajela je ljudstvo v prirodni elementarnosti, zajela je celovitost nastajanja naroda, zajela je v naročje modrovanja svetost svetovljansktva, zajela je spoznanje in oznanjevanje knjige knjig, bivačkanje brez razumskosti in izkustev, brez osvobajanja in pravičnosti, brez upoštevanja drugačnosti in enakopravnosti, vendar pa se je vse ustvarjalno početje moralo vrniti k pravemu in starem, a vitalnemu, torej k tistemu, ki je resnično življenjsko preverljivo in darežljivo lepo. Protestantska reformacija je verovanju v tozemsko eksistenco dala največjo možno širino, se pravi biblično obzorje, ki tostranost in onostranost daje v premišljevanje človeku individuumu, zanj pa je spoznavanje hkrati prepričanje in odreševanje grehov ter odpovedovanje zlu. Protestantska reformacija

knjižne besede dajala v branje. Protestantska reformacija ni vere strogo institucionalno vezala na cerkev ali kapelo, ampak se božja služba lahko opravlja vsepovsod tam, kjer dialogizacija pridige lahko zaživi svoje evangelijsko življenje. Protestantizem je omogočil vero svobodnega posameznika in vero nastajajočega naroda; vero, ki se je vrnila nazaj k Bibliji, ki prvotnemu in izvornemu krščanstvu. Nastala je avtohtona in avtonomna slovenska cerkev, ki je pravo, staro krščansko vero s knjižno slovensko besedo dala v žitek človeku vrednega življenja. Dan reformacije je praznik prvega slovenskega cerkvenega reda, prvega slovenskega šolskega reda, je praznik edine avtohtone in avtonomne slovenske cerkve. Evangelizacijska cerkev na Slovenskem oziroma protestantska cerkev praznuje na ta dan svoj institucionalni praznik; torej je dan reformacije tudi verski in cerkveni praznik, se pravi proslavljanje slovenske vere in slovenske cerkve. Primož Trubar, Jurij Dalmatin, Sebastijan Krelj, Adam Bohorič, Ferenc Temlin, Mihael Sever, Števan Kuzmič in Mihael Bakoš so osebnosti, so ustvarjalci, ki so vredni vseslovenske zapomnitve in njihove knjige v slovenskem knjižnem jeziku naj nam bodo v večni uk, ker samo tako lahko spoznamo svojo individualno in narodno samosvojest in samobitnost, se pravi zemsko eksistenco. S prevodom celotne Biblije v knjižno materinščino smo Slovenci postali enakopravni in enakovredni vsem drugim narodom. Protestantizem je s knjižnimi sadovi svoje ustvarjalnosti nastežaj odprla vrata besede in drugi nanjo vezani umetnosti, saj je predvsem Sveto pismo v domačem knjižnem jeziku s svojo bibličnostjo in evangelijsko sporočilnostjo navdihovalo mnoge umetnike. Dan reformacije je tudi praznik začetka nedogmatičnega umetniškega ustvarjanja. V praznični dar vsem Slovincem je pred kratkim izšel Protestantistični katekizem, ki je več kot knjiga, zato kar sam kliče po branju.

Včasih bolj in včasih manj aktualno kramljanje V.

FAŠIZEM: POT OD HLAAPCA DO GOSPODARJA

Za razliko od agrarnih evropskih držav so v industrializiranih državah ton ob koncu minulega stoletja že dajali srednji sloji, in to do te mere, da je postajala vprašljiva tudi Marxova shema, v kateri naj bi se zaradi koncentracije kapitala vse manj kapitalistov soočalo z vse več pripadniki novotega delavskega razreda, kar pa naj bi bila prava podlaga za (revolucionarno) podružbljenje sredstev za proizvodnjo. Namesto tega je srednji sloj pritegnil ne samo zemljiške lastnike, katehri interesi so s tem izgubili avtonomijo, marveč v veliki meri tudi tako imenovano malo meščanstvo (obrtnike, samostojne poklice, državne uradnike) in nato še »delavsko aristokracijo«. Bolj obrobne so bile te skupine, bolj ljubosumno so varovale svoj status, ki jih je ločeval od proletariata, kasnejši množični protisemitizem teh skupin pa morda najbolje ponazarja sovražstvo, ki so ga do ameriških črncev na jugu vneto gojile prav tako imenovane uboge bele pare. Kajti če nisi vreden niti toliko kot črnc, kaj si potem sploh še vreden? Pravi socialno izpostavljeni sloji pa so postali družbeni gmota, ki se je najbolj voljno pustila izoblikovati drugi od obeh reakcij na krizo liberalizma, to je »dinamičnemu fašizmu«.

Ko Trevor-Roper odgovarja na vprašanje, kakaj tako, piše: »V obdobju gospodarske krize so zemljiški lastniki, industriji in pripadniki svobodnih poklicev morda res imeli občutek, da padajo v brezno, vendar pa so slej ko prej ostajali v svojem razredu; tisti pa, ki so imeli v srednjem sloju manj trden položaj, so utegnili dobiti občutek, da padajo navzven, da bodo izločeni. Tisti, ki so bili na družbeni lestvici nad njimi, so lahko la-

sten padec ali občutek padca prikrili tako, da so se zatekli na svoja posestva ali v svojo kulturo; malemu meščanstvu pa je manjkalo obojega in ostal mu je le občutek, da je bilo izdano. Ker je udeleženo »meščanstvo« čednosti, kot sta delavnost in varčnost, se je dvignilo nad proletariata, ki ga je lahko po lastnem prepričanju po pravici zaničevalo. Zdaj mu je brezosebna kriza, za katero ni bilo odgovorno samo, grozila, da ga bo poglala nazaj med proletariata ali pa ga pustila temu proletariatu na milost in nemilost.«

Evfornija, ki je vladala na ulicah Berlina in Pariza prve dni vojne leta 1914, vrste pred nabornimi uradi in domoljubne demonstracije na ulicah, vse to priča, kako vneto je bil ta sloj pripravljen braniti svoj družbeni status po potrebi tudi v prvih frontnih linijah. Streznitev je prišla hitro: liberalizem, ki jim je omogočil ali vsaj dopustil vzpon v srednji sloj, je postal prva žrtev svetovnega vojnega spopada, predvsem pa ni bil več verodostojna socialna garan-

cija. Ogroženi spodnji rob srednjega sloja je bil zato hitro pripravljen verjeti v prednosti korporativizma in hierarhije. Ogroženost pa je podlaga za kompenzacijski mehanizem, ki je značilen za dinamični fašizem: za kult moči (»če ga je kaj v hlačah«, bi lahko za primer navedli sociolingvisti). Odgovor na vprašanje, zakaj se je v tem času ponudil prav ta kompenzacijski mehanizem, je treba iskati v miselnih tokovih druge polovice devetnajstega stoletja. Že Marx se je lotil nemške ideologije z namenom, da pojasni, da se za ideološkimi konstrukti skrivajo povsem oprijemljivi razredni ali slojevski interesi. Korak naprej je naredil Freud z ugotovitvijo, da se za človekovim ravnanjem skrivajo nagibi, ki se pogosto radikalno razlikujejo od samega ravnanja. Jacques Sorel je proti koncu stoletja ploščo zasukal, češ da napredek ni avtomatičen in da mu botruje nasilje, zaradi česar so »miti« nujni. Vilfredo Pareto je spet odkril železni zakon hierarhije in stabilnost družbe-

nih elit, Nietzsche pa slo po moči in nadčloveka, ki si sam piše svoje zakone. Zakaj bi zatorej prikrivali pravo stanje stvari, ki je grob spopad za moč in oblast? Dinamični fašizem, ki je izhajal iz te miselne dediščine, je zato že v samem začetku sproščal kriminalno energijo, uskladiščeno v srednjih slojih, in enega od najbolj pregnantnih izrazov tega »vzpona malega meščanstva v industrijski družbi v zatonu« si je izmislil italijanski fašizem: treba si je le drzniti (bisogna osare).

Konservativni klerikalizem in dinamični fašizem družbi zvestoba hierarhiji in avtoritarnosti, razhajata pa se, ko gre za vertikalno socialno dinamiko. Za razliko od konservativnega klerikalizma, ki družbeno dinamiko zavira, »dinamični fašizem« posepejuje; parvenjski fašistični »gerarca« je običajna figura v italijanski protifašistični literaturi.

Sheme so eno, zeleno drevo življenja drugo in na tem zelenem drevesu sta se obe temeljni usmeritvi seveda pogosto prepletali. Posebej še zato, ker sta imeli skupnega sovražnika, pa tudi zato, ker sta skušali vse do zadnjega druga z drugo manipulirati. V tem prizadevanju pa se je dogajalo, da se je Hitler pretvarjal, da je konservativec, Franco v Španiji pa, da je fašist. Pri čemer se je Hitler pretvarjal tako dobro, da je nemški konservativizem ugotovil, da ga je ateist in sovražnik evropske aristokracije Hitler zaslužil, ko je bilo prepozno, da bi ga lahko spravili s poti s političnimi sredstvi; treba je bilo poseči po atentatu (1944), po katerem je maščevalni firer uprizoril pravi pokol med staro nemško konservativno junkersko elito. Atentat, v katerem je komaj leto dni pred koncem vojne ostal živ, ni bilo edino Hitlerjevo razočaranje s konservativnim klerikalizmom.

Sheme so eno, zeleno drevo življenja drugo in na tem zelenem drevesu sta se obe temeljni usmeritvi seveda pogosto prepletali. Posebej še zato, ker sta imeli skupnega sovražnika, pa tudi zato, ker sta skušali vse do zadnjega druga z drugo manipulirati. V tem prizadevanju pa se je dogajalo, da se je Hitler pretvarjal, da je konservativec, Franco v Španiji pa, da je fašist. Pri čemer se je Hitler pretvarjal tako dobro, da je nemški konservativizem ugotovil, da ga je ateist in sovražnik evropske aristokracije Hitler zaslužil, ko je bilo prepozno, da bi ga lahko spravili s poti s političnimi sredstvi; treba je bilo poseči po atentatu (1944), po katerem je maščevalni firer uprizoril pravi pokol med staro nemško konservativno junkersko elito. Atentat, v katerem je komaj leto dni pred koncem vojne ostal živ, ni bilo edino Hitlerjevo razočaranje s konservativnim klerikalizmom.

skupnega sovražnika, pa tudi zato, ker sta skušali vse do zadnjega druga z drugo manipulirati. V tem prizadevanju pa se je dogajalo, da se je Hitler pretvarjal, da je konservativec, Franco v Španiji pa, da je fašist. Pri čemer se je Hitler pretvarjal tako dobro, da je nemški konservativizem ugotovil, da ga je ateist in sovražnik evropske aristokracije Hitler zaslužil, ko je bilo prepozno, da bi ga lahko spravili s poti s političnimi sredstvi; treba je bilo poseči po atentatu (1944), po katerem je maščevalni firer uprizoril pravi pokol med staro nemško konservativno junkersko elito. Atentat, v katerem je komaj leto dni pred koncem vojne ostal živ, ni bilo edino Hitlerjevo razočaranje s konservativnim klerikalizmom. Tudi za Franca je moral ugotoviti, da je »kreatura vojvod in farjev«, skratka klerikalni konservativec, ki je le zaradi taktičnih razlogov - boj proti republikli - sklenil zavezništvo s fašistično falango; te tudi kasneje nikoli ni pustil približno oblasti. O tem, kako so nacisti v Avstriji opravili s »klerofašistom« Dollfusom, pa menda sploh ni treba pripovedovati.

Prav zaradi tega prepletanja pa je katoliška cerkev odigrala pomembno vlogo pri vzponu obeh najpomembnejših evropskih fašizmov na oblast. Ko Trevor-Roper analizira Mussolinijev in Hitlerjev vzpon na oblast, uporablja izraz »izjemna analogija«: »v obeh primerih je katoliška cerkev opravila pomembno nalogo, to pa je storila zato, ker je kot konservativni sloji nasploš živela v prepričanju, da bo lahko iz »dinamičnega fašizma« naredila orodje »konservativnega klerikalizma«; v obeh primerih se je izkazalo, da je račun zgrešen: njen lastni oportunizem Cerkev ni ustvaril hlapca, marveč ji je ustvaril gospodarja«. V Italiji je

bil Mussolini k radikalizmu nagnjeni socialistični demagog, ki je po koncu vojne prešel na stran nacionalistov; v obeh fazah svojega političnega razvoja pa je bil protiklerikalno usmerjen (med njegovimi zgodnjimi deli je spis z naslovom Dio non esiste, Boga ni) in bi moral biti zato skrajno neustrezen zaveznik za konservativne kroge, ki so bili radikalno klerikalni. Vendar pa je bil fašizem dovolj množičen in predvsem dovolj protisocialističen (Ljudska stranka krščanskodemokratske usmeritve ni bila dovolj), da so spregledali njegovo ateizem. O tem, kako pragmatična je bila v tem času Cerkev, pa priča primer Charlesa Maurrasa, ustanovitelja Action Française. Maurras je bil ateist, vendar pa prepričan, da je katoliška cerkev politična nuja, in je zato užival podporo Pija X., ki mu v tem času ni bilo nerodno obsojati tako katoliške stranke, kot so bili francoski krščanski demokrati. Podobno je Pij XI. raje podprl Mussolinija in njegove fašiste kot don Sturza in njegovo stranko Partito popolare. Neposredno pred poho dom na Rim je papež duhovnikom ukazal, naj se »umaknejo iz politike« (praktično iz akcij, ki jih je organizirala Ljudska stranka); leto dni kasneje se je moral iz vodstva te krščanskodemokratske stranke na zahtevo papeža umakniti sam don Sturzo; leta 1924 pa je papež ukazal duhovnikom, naj docela zapustijo Ljudsko stranko. Ljudska stranka po vsem tem ni bila več zmožna konkurirati fašistični stranki, razloga za takšno papeževo ravnanje pa naj bi bila dva. Prvi razlog naj bi bilo papeževo nezaupanje v parlamentarni sistem nasploh ter še posebej v njegovo zmožnost, da se postavi po robu socialistom; drugi razlog pa naj bi bilo papeževo prepričanje, da bo fašistično gibanje kljub svojemu deklariranemu ateizmu priznalo pomen katoliške cerkve in sklenilo z Vatikanom ustrezno konkordat, kar se je leta 1929 tudi zgodilo.

(Se nadaljuje)
Marjan Sedmak

Volitve na Otoku v znamenju strnjene in prenovljene levosredinske stranke

V Britaniji sta bili ta mesec redni letni konferenci obeh glavnih političnih strank - vladne konzervativne stranke in opozicijskih laburistov. Ker bodo čez osemnajst mesecev na Otoku parlamentarne volitve, je obe konferenci zaznamovala predvsem bitka za naklonjenost volivcev. Torijci, ki so, sodeč po raziskavah javnega mnenja, dosti manj priljubljeni kot njihovi tekmeci, so skušali prepričati, da bo za vse najboljše, če svojo 16-letno oblast nadaljujejo še v prihodnjem tisočletju, laburisti pa so še enkrat dokazali, da se jim je iz ideološkega dinosavra uspelo prenoviti v sodobno levosredinsko stranko in da je prihodnost v njihovih rokah. Med pokonferenčnimi ocenami prevladuje mnenje, da je torijcem pošla sapa in da laburistični voditelj Tony Blair ponuja Britancem dovolj solidno izbiro.

Blackpool 1995: konzervativci

Samo ugibamo lahko, kakšno natanko je bilo ob padcu Bastilje vzdušje na dvoru Ludvika XVI., toda predvidevamo, da sta bila brezup in panika, pomešana s krčevitimi poskusi obnovitve avtoritete precej podobna vzdušju v ovenelem razkošju Zimskega dvorca leta 1917 ali pa v Kremlju leta 1989, ko je padel berlinski zid. Do konca razmaja stebri stare oblasti so se sicer še upirali - a komajda. Dekadentno občutje razkroja je prevalelo tudi redno letno konferenco konzervativcev v severnoangleškem letovišču Blackpool. Občinstvo je v ljudno ploskalo govornikom, ki so skušali prepričati, da lahko torijci ostanejo na oblasti tudi v tretjem desetletju. Napovedali so, da bo volilna kampanja umazana, brutalna in dolga in to dokazali z vrsto napadov na laburistično politiko in njenega voditelja Tonyja Blairja.

Ker je stranka na oblasti šestnajst let in je v tem stoletju v britanski politiki dominirala, je težko doumeti, v kako nemogočem položaju se je znašla v zadnjih nekaj letih. Izginili so celo sovražniki, ki so pripomogli k ohranjanju njene

“Blairjevega političnega programa ni mogoče opredeliti s termini, kot so socializem, krščanski socializem, socialna demokracija, neoliberalizem ali socialni liberalizem. Stranka, ki privlači konzervativno levico in ki jo namerava ortodoksno levičarski sindikalni voditelj Arthur Scargill zapustiti, ker je zavrnila stare načrte o nacionalizaciji zasebne lastnine, je drugačna od stare laburistične stranke. Blairizem je morda še najprimernejša oznaka.”

enotnosti. Zunanji sovražnik je izginil s koncem komunizma in hladne vojne, notranji pa se je iz ideološkega dinosavra zahrbtno prelevil v dinamično levosredinsko stranko. Predstavo o potapljanju se torijevski ladji je na predvečer otvoritve konference odlično dopolnil prestop Alana Howartha, konzervativnega poslanca z varnim sedežem v premožnem volilnem okrožju Stratford upon Avon. Howarth je prvi parlamentarni poslanec v zgodovini stranke, ki je neposredno prešel v nasprotni tabor in tako vladno večino v spodnjem domu parlamenta zmanjšal s sedmih na pet sedežev. Močnost, da bo ministrski predsednik John Major moral razpisati predčasne volitve ali pa v naslednjih 18-ih mesecih vladati brez splošne večine, je sedaj veliko večja. Howarthovi torijevski kolegi niso mogli razumeti, kaj se pravzaprav dogaja. Skodo so poskusili poravnati z žaljivkami: «Howartha je zmedla kriza srednjih let... maščevalen je... duševno bolan... ne razume, česa si volivci želijo... izredno potuhnjeno dejanje.» Toda namigovanja o njegovem duševnem stanju se zdijo precej daleč od realnosti. Čedni in sloki 51-letni Howarth je namreč še tik pred prestopom med konzervativci veljal za enega najbolj inteligentnih, vztrajnih in premišljenih politikov, ki se je idejno že dolgo približeval politični levici.

Toda Howarthov prestop je bil samo prvo znamenje razkola v konzervativni stranki. Pozornost udeležencev in britanskega tiska je bila osredotočena zlasti na sporno vprašanje britanskega sodelovanja v Evropski uniji, ki je poletni tako zelo poglobilo prepad med «evroentuziasti» in «evrofobi» v konzervativni stranki. John Major je ponovil svoje znano stališče, da podpira britansko sodelovanje v Evropski uniji, toda hkrati nasprotuje evropski federaciji. Nelagodje je povzročilo nekaj drugega - dejstvo, da je navdušeno ploskal govoru obrambnega ministra Michaela Portilla, neuradnega voditelja desnega krila konzervativcev, ki se Evrope boji vsaj tako kot hudici kriza. Michael Portillo, znan po svojih evroskeptičnih izjavah v stilu «Ustavite gnitje iz Bruslja», je tokrat nastopil v enako populističnem tonu, ko je dejal, da Bruselj ne bo nikoli ukazoval Britaniji, kdaj naj se poda v boj. «Britanski vojaki so pripravljeni žrtvovati življenje za Britanijo, ne za Bruselj. Tri črke so pognale strah v kosti vsakemu britanskemu sovražniku: S.A.S (britanske specialne letalske enote), in te črke imajo jasno sporočilo - ne vtikajte se v Britanijo». Prav za Michaela Portilla so udeleženci konference prihranili svoj najbolj navdušen aplavz,

KONSERVATIVCEM JE POŠLA SAPA, DELAVSKA STRANKA (LABURISTI) PA PONUJA SOLIDNO IZBIRO

toda mnogi konzervativci so se zavedeli, da je bil Portillov govor žalostna potrditev njihovih največjih strahov. Že omenjeni laburistični rekrut Alan Howarth je tovrstne bojazni povzel z besedami: «Vsak, ki je po televiziji gledal torijevsko konferenco, je moral opaziti porast desnice. John Major se mora preprosto odločiti, ali bo vodil svojo stranko ali pa bo ujetnik njenih Skrajno desnih frakcij. Spet druge teorije trdijo, da John Major ni nikakršen ujetnik, ampak pravzaprav glavni arhitekt Portillovega govora, ki bi se kmalu lahko izkazal za veliko politično napako. Če je verjeti konspiracijskim teorijam, naj bi bil Major predhodno seznanjen s sporočilom govora, vendar mu ni nasprotoval iz dveh razlogov: ker si sam ne more privoščiti tako neposrednega protivropskega nastopa in zato, da bi spodbudil politično kredibilnost človeka, ki je doslej veljal za njegovo najresnejšo konkurenco v boju za vodstvo stranke.

Toda kljub vsem zunanjim znamenjem o razkolu v konzervativni stranki je John Major neomajno vztrajal, da so rane zaceljene in da bo stranka zagotovo ostala v vladi še en mandat. «Samo še enkrat je treba premagati laburiste, če želimo socializem dokončno izgnati iz Britanije. Kdor koli bo zmagal na naslednjih splošnih volitvah, bo podedoval gospodarstvo, ki je močnejše kot kdajkoli prej. Mi smo zgradili to gospodarstvo. Ni bilo lahko, zato ga ne mislim predati stranki, ki bi vse to zavrnila. Major je ponovil že znana konzervativna stališča, da bi evropska socialna listina ogrozila podjetništvo, minimalni osebni dohodek pa uničil delovna mesta.

Zlasti ta del govora je sprožil kritike tistih, ki menijo, da je konzervativna stranka odgovorna za to, da je kar petina Britancev odvisna od socialne pomoči, da dve tretjini prebivalstva živita v gospodinjstvih z dohodkom, ki je pod državnim povprečjem, ter da je prepad med najboljšimi in najslabše plačanimi največji od leta 1886 dalje. «Samo konzervativci se, kot kaže, še ne zavedajo, da so britanska infrastruktura in mehanizmi javnega sektorja drugorazredni in zastareli,» je zapisal Guardianov komentator Will Hutton.

Brighton 1995: laburisti

Tony Blair se je dobro zavedal, kaj je na konferenci v Brightonu njegova glavna naloga. Po občudovanju vrednem letu dni, v katerem mu je uspelo dobera prevetrili svojo stranko in o svojem uspehu prepričati tudi javnost, je nastopil trenutek, ko je lahko Britancem spregovoril ne več o novi laburistični stranki, temveč o novi Britaniji, za katero je prepričan, da jo lahko oblikuje njegova laburistična vlada. Blair je dejal, da bi nova Britanija morala postati enotna država, v kateri vladna politika ne bi bila naklonjena eni skupini ljudi na škodo vseh drugih. «Oblikovati želimo novo in mlado državo, v kateri ne bo prostora za stare predsodke. Državo, v kateri bo tvoj otrok tudi moj otrok, tvoji bolni starši moji starši, tvoj brezposelni in nemočni prijatelj tudi moj prijatelj, in kjer bo tvoj sosed tudi moj. To je pravi nacionalni patriotizem. Socializem nam ne pomeni države, gospodarstva ali politike. Mi socializem razumemo kot moralno načelo. Ljudje ne živimo vsakebi. Ena družina smo in ena skupnost. To je moj socializem.»

Britanski politični komentatorji so že v prvih mesecih Blairjevega vodenja stranke ugotovili, kako težko je natančno opredeliti njegova politična stališča. Blairjevega političnega programa ni mogoče opredeliti s termini, kot so socializem, krščanski socializem, socialna demokracija, neoliberalizem ali socialni liberalizem. Stranka, ki privlači konzervativno levico in ki jo namerava ortodoksno levičarski sindikalni voditelj Arthur Scargill zapustiti, ker je zavrnila stare načrte o nacionalizaciji zasebne lastnine, je drugačna od stare laburistične stranke. Blairizem je morda še najprimernejša oznaka.

Toda to ne pomeni, da je vse, kar ponuja Tony Blair, tudi zares novo. Njegova vizija, sicer prelomna za stranko samo, temelji na nostalgiji in

idejah o preporodu. Mnogi Britanci so iz njegovega govora lahko razbrali priokus po zgodnjih šestdesetih letih, ko se je Britanija kazala optimistična in ponovno mlada. Harold Wilson je leta 1964 laburiste iz opozicije pripeljal na oblast. Glavni volilni slogan «Pojdimo z laburisti» je podprl med drugim s trditvijo, da samo laburistična stranka lahko zagotovi, da bo tehnološki razvoj koristil vsem slojem. Espri šestdesetih je bil odločno na njegovi strani. Danes, po tridesetih letih procesa streznitve, ki ga je nekoliko zmotila le lažna zora thacherizma, pa so, nasprotno, pričakovanja na splošno majhna, strah pred popolnim polomom pa zelo izrazit. Blair je dejal, da se zaveda, o čem bodo mnogi razmišljali, ko se bo v Blackpoolu začela konferenca konzervativne stranke: «Neokusno je vihteti britansko zastavo, ko ste 16 let trgali tkivo svojega naroda.»

Tony Blair sam priznava, da je intelektualno otrok kratkotrajnega sončnega obdobja, ki sta ga v Britaniji zaznamovala Harold Wilson, v Združenih državah pa John Kennedy. Od obeh je podedoval politični idealizem in optimizem, ki sta bila v tistem obdobju bistvo vsake progresivne politike. Ideje o proslavljanju mladosti, tehnologije, patriotizma in države, ki bi služila krščanskim namenom, so izrazito ozadje Blairjevih političnih načrtov. Toda njegov glavni poziv Britancem ni politične narave, prej bi ga lahko označili za religiozno.

Prihodnje parlamentarne volitve v Britaniji je Tony Blair opisal z besedami, da bodo pomenile «bitko za dušo naroda». Dejaj, da je njegova generacija v primerjavi s prejšnjimi uživala vrsto materialnih ugodnosti: «Rojeni smo bili v obdobju socialne države, tržnega gospodarstva, ki se je kazalo v bančnih računih, veleblagovnicah, kavbojkah in avtomobilih. Imeli smo denar, potovali smo in doživljali seksualno revolucijo. Toda hkrati smo trpeli zaradi negotovosti, kakršne prejšnje generacije niso poznale. Vloga družine je pričela slabeti. Rojeval se je družbeni prepad. Danes je stare in onemogle ljudi strah pred kriminalom. Vse več beremo o zlorabljenih otrocih. Vse to se mora spremeniti. Prevladati mora nov duh.» Laburistični voditelj je svoje sodržavljane pozval k preporodu. Njegova ponudba temelji

Katere so po dveh tednih konferenčne retorike glavne razlike med britansko konzervativno in laburistično stranko?

	Konzervativci	Laburisti
Davki	čimprejšnje znižanje, vključno z davkom na dediščino	znižanje davka na gorivo
Ustava	brez sprememb	voljene skupščine za Škotsko, Wales in London; referendum o volilnih reformah
Delavske pravice	brez sprememb; proti podpisu evropske socialne listine	ZA uvedbo minimalnega osebnega dohodka in ZA pravico do sindikalnega zastopstva
Železnica	nadaljnja privatizacija	v državni lasti
Javna poraba	proračunsko ravnovesje	investicijska posojila
Enotna evropska valuta	proti	za

ne toliko na spremembah v administraciji kot na obljubi o duhovni regeneraciji.

Malone vsak politik v svoji karieri uporablja tovrstne prijeme. Ljudje jim lahko verjamejo ali pa se spričo prejšnjih izkušenj oprimejo tolikokrat dragocenega cinizma. Če Harold Wilson in John Kennedy ne bi vzbujala tolikšnega upanja, njuni volitve tudi kasnejših neuspehov ne bi sprejeli s toliko grenkobe. Če se želi Tony Blair temu izogniti, mora ponuditi tudi trdne, izdelane načrte, ki se jih bo dalo uveljaviti.

Njegov glavni adut je bilo vsekakor sporočilo o sporazumu s telekomunikacijsko družbo British Telecom, da bo vsako britansko osnovno in srednje šolo, vsako bolnišnico in knjižnico zastopnik povezal z informacijsko avtocesto, laburistična vlada pa bo leta 2002 na področju telekomunikacij uvedla politiko prostega trga oziroma omogočila neposredno konkurenco kabelskim televizijam. «Podjetja bodo tako lahko osvojila nova tržišča, narod pa bo dobil možnosti za uspeh. Takšno vrsto sodelovanja sem imel v mislih, ko sem govoril o novi laburistični stranki.»

“Mnogi britanski ekonomisti ocenjujejo, da bo odločitev enega največjih britanskih podjetij, da je pripravljeno sodelovati že z laburistično vlado v senci, v veliki meri prispevala k odločnejšemu povezovanju opozicije in gospodarstva. Res pa je, da British Telecom - v sporu s konzervativno vlado, ker je zavrnila tovrstni način sodelovanja - nima česa izgubiti. V primerjavi z možnostmi obljubljenih prostih konkurenca je vzpostavitev brezplačnega omrežja samo kaplja v morje.”

Blair je še dodal, da njegova stranka že sedaj odpira pogajanja z vzgojno-izobraževalnimi institucijami in računalniškimi družbami. Uresničiti želi načrt, da bi imel vsak otrok dostop do prenosnega računalnika.

To sta le dva v vrsti primerov, s katerimi je Blair poskušal dokazati, ne le da bo njegova stranka zagotovo prišla na oblast, ampak tudi, da je pravzaprav že začela vladati. Sporazum je pomemben še na eni ravni. Poslovnežem je vse bolj jasno, da se je nova laburistična stranka dokončno poslovila od svoje prejšnje socialistične ideologije in da nič več ne zavrača mehanizmov tržnega gospodarstva. Toda hkrati se zavedajo tveganja, ki bi ga lahko povzročili prenačljivi

“Mi smo zgradili to gospodarstvo. Ni bilo lahko, zato ga ne mislim predati stranki, ki bi vse to zavrnila. Major je ponovil že znana konzervativna stališča, da bi evropska socialna listina ogrozila podjetništvo, minimalni osebni dohodek pa uničil delovna mesta.”

ukrepi. Mnogi britanski ekonomisti ocenjujejo, da bo odločitev enega največjih britanskih podjetij, da je pripravljeno sodelovati že z laburistično vlado v senci, v veliki meri prispevala k odločnejšemu povezovanju opozicije in gospodarstva. Res pa je, da British Telecom - v sporu s konzervativno vlado, ker je zavrnila tovrstni način sodelovanja - nima česa izgubiti. V primerjavi z možnostmi obljubljenih prostih konkurenca je vzpostavitev brezplačnega omrežja samo kaplja v morje. Drugače je z laburisti. Katera koli vlada mora poskrbeti za vzpostavitev učinkovite okvirne politike gospodarskih sektorjev in ne sklepati poljubnih zasebnih sporazumov, ki imajo v končni fazi skoraj vedno priokus po korupciji. Sporazum po drugi strani tako verjetno dokazuje, da laburistična vizija gospodarskega razvoja je ni tako jasna, kot bi radi mislili.

Ker je bil Blairjev dolgo pričakovani govor predvsem ideološke narave, je bila predstavitev drugih načrtov laburistične stranke prepuščena predvsem posameznim delovnim skupinam. Njihov voditelj je o njih spregovoril zgolj okvirno. Britancem je tako obljubil železnico, ki bo kljub sedanjemu procesu privatizacije v državi lasti. Prometni minister vlade v senci je medtem potencialne kupce celo neposredno opozoril, da laburistična vlada ne bo pripravljena v nedogled subvencionirati železniških storitev. Samo v lanskem letu sta šli v ta namen iz državnega proračuna dve milijardi funtov. Te laburistične načrte so odločno podprli tudi sicer nezapletljivi sindikati.

Laburisti pripravljajo tudi načrte za rešitev še zlasti perečega vprašanja brezposelnosti, zlasti med materami in očetih samohranilci. V Britaniji je kar 25 odstotkov otrok z ločenimi starši, več kot polovica pa se jih preživlja s socialno podporo. Laburisti so pripravili program, ki se zgleduje po uspešnem avstralskem modelu laburistične vlade Paula Keatinga. V Avstraliji se je ta program obnesel tako dobro, da ga vlada namerava sedaj uporabiti tudi pri odpravljanju dolgotrajne brezposelnosti. Novi načrt tako predvideva vrnitev na delo in urejeno otroško varstvo, povrh vsega pa v Britaniji naj ne bi obremenil državnega proračuna, temveč javno porabo kvečjemu zmanjšal. Laburisti so pripravili tudi paket ukrepov za odpravljanje brezposelnosti 620.000 mladih od 18 do 24. leta. Tony Blair je usodo te generacije, ki se je rodila v času vladavine Margaret Thacher, označil za človeško tragedijo in obljubil, da bo boj za izboljšanje položaja pozabljenega generacije ena glavnih nalog laburistične vlade. Naš cilj ni nič manj kot prepoved brezposelnosti med mladimi.

Pred Blairjem in njegovimi laburisti je še veliko dela. Politično ravnovesje, ki je v tem trenutku sicer naklonjeno opoziciji, se še vedno lahko spremeni. Tudi laburisti sami se zavedajo, da jim lahko najbolj škoduje prav pretirana samozavest in prepričanje, da so konzervativci tako osvojeni, da je njihov poraz že kar samoumeven. Toda John Major je pogumen in brezobziren tekmeč, ki si je povrnil nekaj politične kredibilnosti, ko je poletni svoje desničarske evroskeptične sodelavce izzval za vodstvo vladne stranke. Poleg tega se laburisti ne morejo zanašati na to, da bo gospodarsko okrevanje vedno tako počasno, kot je sedaj.

Mediji so bili mlademu laburističnemu voditelju prvih 18 mesecev zelo naklonjeni. Toda njihova značilnost je, da so nezanesljivi, nepotrpežljivi in dobro plačani. Mnogo političnih komentatorjev se že dolgočasno ob hvaljenju Blairjevih lastnosti in tiho priznavajo, da bi mu že prav radi skočili za vrat. Toda po 16-ih letih opozicijske sivine Britanci gotovo ne morejo več trditi, da pravzaprav nimajo nobene izbire.

Zdaj so dokončno razkrili svoje politične karte tisti najhujši politični trgovci s čustvi in frustracijami, ki že ves čas po osamosvojitvi ne znajo početi ničesar drugega, kot da iz dneva v dan jahajo na blutundbodenskem konju. Za svoje eksponente so si našli idealne norce in ekstremiste v podobah lapov in matušev, ki so se ta teden spustili v referendumsko avanturo izгона južnjakov. Tvegam oceno, da za marsikaterega bralca to početje ni veliko presenečenje, kajti osnovni namen pobude je doseči dovolj veliko mero zmede, negotovosti in zastrašenosti. To pa je model in politična platforma »velikega vodje«, nosilca in kreatorja nove slovenske pomladi, ki skuša na ta način strniti politične sile strank slovenske pomladi za naslednje parlamentarne volitve.

Ali se bo ta njegov račun izšel, da ga bo lahko tudi plačal, pa je seveda druga zgodba. O tem očitno niti ne razmišlja tako, kot ni takrat, ko smo stali na Roški in zahtevali materin jezik na vojaškem sodišču, on pa je v književni srbohrvaščini kokodakal Kosovim preiskovalcem. In nič boljši ni eden od pobudnikov tega referenduma - čisti Slovenec, pisan z malo začetnico - matuš. Ni minilo veliko let, od tedaj ko je z odliko končal partijski kurz z delovnim naslovom »Tito - Partija« in »bratstvo i jedinstvo« ter nato v lepi srbohrvaščini spisal tudi »molu« za sprejem v ZKJ. Danes pa taisti »jedinstvar« sedi na čolnu norcev in ekstremistov, ki zahtevajo kolektiven, množičen izgon plebiscitnih tujcev. Kakorkoli že, prepričan sem, da on in še mnogi drugi, ki pritegujejo tej pobudi, ne vedo, za kaj sploh gre. Saj gre za ljudi, ki imajo tam, kjer imamo drugi povprečni ljudje srce, navadno pumpo za kolo. S to pumpo pa skrbijo, da je njihova sicer prazna glava vedno lepo okrogla.

dokumente in dosjeje itd. Končni rezultat takšne razširitve notranjepolitičnih razmer na mednarodno sceno je že sedaj sproduciralo skrajno nezaupanje, lahko pa seveda, če bomo vsi skupaj to še naprej tolerirali, postane zaščitni znak za nesolidno firmo, s katero je najbolje imeti čim manj opravkov. Ta pomladna triada (oz. njena politična oligarhija) je do fines izdelala sistem vzporednega delovanja dveh principov družbenega življenja, ki ji omogočata, da lahko v interesu samoreprodukcije (na notranjepolitičnem prizorišču) zaobide vsakršno normo in regulativo, ki bi omejevala legalnost in legitimnost njenega početja.

partijska oblast, trezni in pošteni politiki, ki bodo poskrbeli za prosperiteto te dežele in za avtentične potrebe njenih državljanov in državljanek. Vse to smo ne samo vedeli, ampak tudi napovedovali. In sedaj, ko so se te srhljive napovedi začele uresničevati, smo se jih ustrašili in nočemo verjeti, da je vse, kar se dogaja, tudi res. Sedaj, ko celo tisti, ki so največji krivci, da ljudje obupavajo, gladovno stavkajo, vsakodnevno štrajkajo (čeprav od tega nimajo nič - v komunizmu so si vsaj priborili večjo plačo), nemočno skomigajo z rameni in pravijo, da se bolj ali manj v celoti strinjajo s težavami malega človeka, nam seveda ostane v

milijarde tolarjev, toliko kot znašajo proračunska sredstva za odpravljanje brezposelnosti 124 tisoč čakajočih na delo. Še več. Ljubljanski mestni svet je ob taktirki socialdemokratskega predsednika Dimitrija (Janševega prvega prisklednika) celo namesto vrtcem, zdravstvu in še komu celih 100 milijonov tolarjev namenil za obnovo fasade v škofovih zavodih, z argumentom, da mora biti fasada ob obisku zgledna. Kakšno sprenevedanje. Ali pa se nič ni spremenilo v teh letih, kar vpjemo, da imamo demokracijo in kapitalizem. Saj še nismo pozabili, kako se je streglo stvarjem takrat, ko je v naše kraje prihajal nekdanji predsednik države

NE RAČUNAMO (VEČ) NA VAS!

Če si slovenska varianta kapitalizma zares želi tudi demokratične odnose, potem se mora javnost emancipirati od slovenske, narodnostne politike. In če si hoče zares izboriti demokracijo, potem se mora odpovedati koaliciji s slovensko nacionalistično-socialno-demokratično triadno partijo, ki ji je v vsem poosamosvojitvenem obdobju pokazala, da je bilo sožitje samo stvar njihove

tolažbo le ta naša nevera političnih analitikov v lastne napovedi. Ali da dokler ne verjamemo, dokler se z resnico ne sprijaznimo, morebiti še preprečimo skok iz pomladi v surovo in najbrž dolgo zimo.

To pa seveda lahko storimo samo tako, da od tistih, ki so nas pahnili na listo brezposelnih, ki so se zaposlenim namenili vsakega prvega miloščino in nas tolažijo, naj potr-pimo, jasno in odločno rečemo NE. Da jim povemo: »Imeli ste priložnost, dali smo vam državo in oblast, toda oboje ste izkoristili samo zase in za svoje žepce. Namesto da od drugih zahtevate opravičila, ki bi vas moralno zadovoljila, ker ste tam nekoč (v prejšnjem režimu imeli premalo oblasti) bili užaljeni zaradi neizpolnjenih političnih ambicij, mi že danes zahtevamo, ne samo opravičila, da ste nas slekli do golega, temveč da nam vrnete tisto kar smo nekoč že imeli. Delo, delo in še enkrat delo, osnovno zdravstveno varstvo za vse, ne glede na materialni status, enake možnosti do znanja tudi našim otrokom, ki niso tako bogati, kot so vaši, itd. itd.«

Vendar bo, kot kaže, ta prva priložnost šele na naslednjih volitvah. Do takrat pa bodo liderji (vsi po vrsti bivši komunisti), ki so si politični imidž zgradili na antikomunizmu in se lažnivo predstavljajo kot zagovorniki malega človeka, še naprej grabili in grabili ter si ustvarjali politične utrdbe. Morda je javnosti neznano, da je proračunska razprava za naslednje leto navrgla tudi tale ilustrativen primer čistega sprenevedanja. Namreč ti isti, ki jim je toliko do ljudi, so zahtevali, naj država v proračunu nameni za obisk papeža celih 2,5

«Namreč ti isti, ki jim je toliko do ljudi, so zahtevali, naj država v proračunu nameni za obisk papeža celih 2,5 milijarde tolarjev, toliko kot znašajo proračunska sredstva za odpravljanje brezposelnosti 124 tisoč čakajočih na delo. Še več. Ljubljanski mestni svet je ob taktirki socialdemokratskega predsednika Dimitrija (Janševega prvega prisklednika) celo namesto vrtcem, zdravstvu in še komu celih 100 milijonov tolarjev namenil za obnovo fasade v škofovih zavodih, z argumentom, da mora biti fasada ob obisku zgledna.»

«Skratka, ker je političnim oligarhijam pomladnikov zmanjkalo idej za neumnosti na parlamentarni ravni (preiskovalne komisije itd.), so pričeli producirati ekscese, ki sežejo tudi na zunanjepolitično prizorišče. Tako v našem imenu, revanšistično, brez realnih razlogov izganjajo sodržavljane, trgujejo z orožjem z najbolj totalitarnimi režimi (kot smo lahko prebrali v tisku, tudi s pomočjo posvečenih mož), »švercajo« denar v navadnih kovčkih, zbirajo zaupne dokumente in dosjeje itd. Končni rezultat takšne razširitve notranjepolitičnih razmer na mednarodno sceno je že sedaj sproduciralo skrajno nezaupanje, lahko pa seveda, če bomo vsi skupaj to še naprej tolerirali, postane zaščitni znak za nesolidno firmo, s katero je najboljše imeti čim manj opravkov.»

Skratka, ker je političnim oligarhijam pomladnikov zmanjkalo idej za neumnosti na parlamentarni ravni (preiskovalne komisije itd.), so pričeli producirati ekscese, ki sežejo tudi na zunanjepolitično prizorišče. Tako v našem imenu, revanšistično, brez realnih razlogov izganjajo sodržavljane, trgujejo z orožjem z najbolj totalitarnimi režimi (kot smo lahko prebrali v tisku, tudi s pomočjo posvečenih mož), »švercajo« denar v navadnih kovčkih, zbirajo zaupne

vih trenutnih potreb. Treba jim je vrniti z isto dozo cinizma: Ne računamo (več) na vas!

Kar nekaj slovenskih političnih analitikov je v zadnjih letih opozarjalo, da je iluzija pričakovati, da bi se »slovenska pomlad« lahko iztekla v poletje, v katerem bi obirali sadeže demokratizacije zadnjih petih let, ne da bi to zagotovili večini ljudi. Vse to smo vedeli. Vedeli smo, da za prehod v poletje ni dovolj bolj ali manj prosvetljena več-

Tito. Vse je moralo biti kot iz škatlice, da se ni videlo pravo stanje stvari. Toda od takrat do danes je pa le majhna razlika, ko govorimo o stroških takih obiskov. Vsi smo imeli delo in minimalno socialno varnost. Danes pa ni tako. In ker ni tako, naj dajo denar tisti, ki ga imajo, ne pa vsi davkoplačevalci. Oziroma še pravičnejše povedano, ne zgolj tisti, ki tako nimajo veliko, saj edino njih tudi država dosledno nadzoruje. Tiste velike zaslužkarje in bodoče kapitaliste zaenkrat pušča na miru. Zakaj, pa je že druga zgodba, ki jo bomo skušali razvoljzati v eni od prihodnjih pisarij.

Organizatorji papeževega obiska bodo poskrbeli, da bo poslej v Sloveniji spet vse tako, kot je bilo. »Ker nismo nikomur simpatični, se je začela pojavljati kolektivna paranoja. Običajno pravimo: vsi nas sovražijo, vsi so proti nam. Tako postajamo ujetniki tega psihološkega sindroma - postajamo nori narod. Neki psihater je bil celo ponosen na sintagmo žnori narod'; ves narod pa je zdaj ponosen na verze: ŽEJ, kako si nor, kraljevič Marko'...«

Sultan

Nekaj dni kot premaknjen bujltim v programe HRT. Ugani ste, na Hrvaškem so dovolili opozicijskim kandidatom, da povejo, zakaj naj volivci izvolijo njih. Seveda jih ne bodo. Značilnost volivcev je, da nasedajo projekcijam svojih želja, ne pa dejstvom.

Tisto, kar so povedali hrvaški opozicijski kandidati, je tako direktna in hvalisava reklama za Slovenijo, da pač taka reklama nikomur ne more koristiti. Niti tistim, ki jo izgovarjajo, še manj Sloveniji.

Povedali so na kratko, da je pač v zadnjih štirih ali petih letih industrijska proizvodnja na Hrvaškem padla na petinpetdeset odstotkov prejšnje, da so delavci postali sužnji in da so obupani, da nobeden od bistvenih problemov, kot sta na primer privatizacija in denacionalizacija, ni rešen, da je Evropa vedno dlje, vsi so pa seveda pohvalili slavne viteze in njihove slavne zmage pod skrajno modrim vodstvom.

Da ne bo kdo rekel, kje vidim tu pohvalo Sloveniji, bom pač povedal: kdor se vojskuje samo deset dni, ustvari cvetoče gospodarstvo s takšno rastjo, da celo Clintonov podsekretar to imenuje »zgodba o uspehu«.

Francěk Rudolf:

Praktični fundamentalizem

Reklama za Slovenijo

In seveda pride v Evropo. Kjer res nujno potrebujejo še uspešno državico z neverjetno industrijsko rastjo, trdno valuto in skrajno ceneno državno nadgradnjo in brez brezposelnih. Ker imajo sami svoje administracije preveč. Tudi se je Slovenija pripikovala Evropi s čudovito denacionalizacijo, posebno na področju kmetijstva: nobenih krivic, popolna uspešnost. In k temu dodajmo še sijajno privatizacijo: vsi lastniki so znani (ali vsaj skoraj znani) in ne trudijo se za nič drugega kot za bolj in bolj ceneno in dobičkonosno proizvodnjo.

No, zdaj ko sem to napisal, sem opazil, da sicer Hrvaško res drago stane neprestano kupovanje orožja (na črno, ker so pod embargom), pa samo vojskovanje, pa izgube mladeničev in mož, pa vzdrževanje beguncev, ampak da pravzaprav pomemtakem tisti, ki nimajo

vojne, sploh niso toliko na boljšem kot tisti, ki pač imajo vojno.

V Avstriji imajo mladeniča, ki je sestavljen knjigo iz pisem, ki jih otroci, seveda avstrijski, pišejo Jezuščku (Christkind) ob božičku. Pišejo takole: »Dragi Jezušček, v Bosni je vojna. Zakaj tako? Otroke ubijajo. Kako je to možno?«

Na frankfurtskem sejmu so knjigo predstavili in na plakatu sem prebral točno zgoraj omenjeno vprašanje. Takoj sem še jaz napisal pismo Jezuščku: »Dragi Jezušček, na Hrvaškem se pet let streljajo, na vsakih osem prebivalcev imajo še enega begunca. Po velikih zmagah so jih zdaj doletele še predčasne volitve. Še vedno menijo, da jih čaka razcvet in da bodo evropska švica in da bodo vsak čas v Evropi. Nobeden od opozicijskih kandidatov ni rekel: postali bomo nova Slovenija.

Ali to pomeni, da je Slovenija še na slabšem kot Hrvaška?

Odgovoril sem si kar sam (da ne čakam do božiča): Seveda je, saj nima niti Piranskega zaliva.

Če se zazremo v zgodovino in se spomnimo stoletne vojne med Anglijo in Francijo in tridesetletne vojne med protestanti in katoliki, ko so, na primer, uničili osemdeset odstotkov češkega prebivalstva, vedno bolj opažamo, da vzpon Evrope temelji na preselitvi obojenih konfliktov (se pravi vojn) na območje Balkana. Ali vsaj Poljske in Rusije. No ja, včasih so se zmotili. Slovenijo je v prvi svetovni vojni doletela soška fronta. V drugi svetovni pa še revolucija. Zdaj štiri leta gledamo reprizo tako ene kot druge vojne. In to točno na istih ozemljih (kot v obeh prejšnjih vojnah). Kot da so se isti narodi (Srbi, Hrvati, Muslimani) specializirali, da bodo nekatera početja opravili namesto drugih Evropejcev. Streljajo se s topovi. Z minometi po otrocih. Pogajajo se s pomočjo Rusov in Američanov in Japoncev in Afričanov. Vsak teden postrelijo kup starcev in proizvedejo na tisoče novih beguncev. Podijo sem pa tja zdaj ene, zdaj druge. In vse

to počnejo ležerno, postopoma, po kapljicah, z velikimi premori, da bo ja dalj časa trajalo. Da bo čas za televizijske posnetke.

Z jugoslovanskimi republikami se prej ni dalo zmeniti, da bi bili lepo skupaj v konfederaciji. A zdaj se bomo pa lahko zmenili, da bi bil na Balkanu končno mir? Figo! Mir ni nikoli tako lahko skleniti. In še manj ga je mogoče skleniti, če pri tem vpletaš še Evropsko skupnost in OZN in Združene države in Nato pakt. Same počasi delujoče organizacije. Že četrta zima pa je pred vrati.

Sestavek sem napisal samo zato, ker je ena izmed opozicijskih kandidatinj na hrvaških volitvah (ime sem spregledal, pa najbrž tako ni važno) izjavila: »Hočemo mir! Naredili bomo mir! Ker edino, če se ti bedasti moški ne streljajo, je nekaj možnosti za napredek!«

Za vzpostavitev miru je vedno samo ena možnost: postreliti je treba vse (ali vsaj veliko večino) tistih, ki se hočejo vojskovati. Da to dosežemo, se seveda moramo vojskovati. In imeti orožje, tudi embargu navkljub.

Če hočemo mir, moramo biti Srbi, Hrvati, Muslimani: ti očitno edini hočejo imeti mir in se zato vojskujejo.

Evropejcem in Američanom je vseeno, še več, ti hočejo vojno, ker jim prav pride, da je del vzhoda in juga Evrope blokiran. In se zato pač ne streljajo.

Ko zdaj vemo, kdo je za mir in kdo je za vojno, tudi vemo, kdo bo zmagal na hrvaških volitvah. In leto kasneje na slovenskih.

Kadar nam je kaj jasno, lažje živimo.

Slovenija je očitno za vojno in se hoče zriniti v Evropo (ki je seveda tudi za vojno) in naša predsednika (države in vlade) hodita na obisk k Clintonu (ki je tudi za vojno). In v OZN (ti so šele za vojno). In podivjani papež (za kaj naj bi bil drugega kot za vojno?) sklicuje škofove v Vatikanu in poziva k patriotizmu! Čeprav je jasno, da so samo narodi, prežeti z žlahtnim nacionalizmom, skoraj rasizmom, pripravljeni boriti se za največjo vrednoto, ki jo ta hip Balkanci potrebujemo: Mir.

Zato isto, za mir, smo se vojskovali že v dveh svetovnih in nekaj več nesvetovnih vojnah pred tem, v tem in prejšnjem in še kakšnem stoletju. Kdo bi vedel, zgodovine ni konec, še huje, ponavlja se. Pa čeprav so nekateri vztrajno pripravljani ponavljati, da se ne več.

Iz poročila o delu republiškega inšpektorata za delo (5)

NEPRAVILNOSTI JE NA TISOČE

Inšpektorji za delo so imeli v lanskem letu gotovo največ opravka z nadzorstvom na področju delovnih razmerij. Opravili so 1433 rednih in 1661 kontrolnih pregledov – 570 po naročilu raznih institucij, 1141 pa na zahteve delavcev! –, odkrili 4642 nepravilnosti (2694 v podjetjih, družbah in zavodih, 1948 pa v obratovalnicah pri obrtnikih) ter izdali 692 odločb, 36 ovadb in 954 predlogov sodnikom za prekrške.

V primerjavi z letom poprej so se lani povečale nepravilnosti, povezane z izplačevanjem plač delavcem v obliki regresov za letni dopust ter izplačila v bonih in materialnih dobrinah delodajalca ali njegovih upnikov. Služba družbenega knjigovodstva zoper tak način izplačevanja ni protestirala.

Obračuni plač so bili pomanjkljivi in nepregledni, izplačila neposredno »na roko« ali do višine zamčenih plač brez ustrezne pravne podlage pa pogosta. Tako se je na primer zgodilo, da je po zahtevi o predložitvi pogodb o delu inšpektorica iz pisnega obračuna plač ugotovila, da so dejansko opravljene ure delavca večkratno presegle z zakonom o delovnih razmerjih določeno število ur za delo. V pogodbah o zaposlitvi v prenekeri zasebni družbi so inšpektorji zaman iskali določeno izhodiščno plačo; delodajalci so zaposlenim izplačevali v glavnem zamčene osebne dohodke brez vseh drugih dodatkov, pri čemer so se najčestje sklicevali na splošno kolektivno pogodbo za gospodarstvo.

V lanskem letu so delodajalci sklenili manj pogodb o delu (527) kot leto poprej (713). Zato pa se je število ugotovljenih nepravilnosti v zvezi s sklepanjem pogodb o zaposlitvi za določen čas po-

večalo na skupno 1899 kršitev, od katerih jih je kar 738 povezanih z zaposlovanjem tujcev in beguncev. Po ugotovitvah inšpektorjev sodeč, je bil ta pojav najpogostejši v občini Velenje. Ker pa se je ponavljal tudi drugod po Sloveniji, so inšpektorji za delo v sodelovanju s policisti v prvi polovici leta 1994 izvedli akcijo »zaposlovanje tujcev«.

Ne le artistke, tudi OZN

V tej akciji so inšpektorji potrdili sume, da številni tujci delajo brez pogodb o delu ali zaposlitvi, hkrati pa ugotovili, da za svoje delo velikokrat niso prejeli plačila; če pa so ga že, vsekakor ni bilo usklajeno s tarifno prilogo kolektivne pogodbe. Vendar to ne velja samo za barske plesalke in druge artiste v nočnih lokalih...

Ugotovljen je bil primer, ko delodajalec ni imel odločbe upravnega organa, ki bi zagotavljala, da izpolnjuje pogoje za opravljanje dela; tujec, ki dela pri njem, pa je pridobil dokument Visokega komisariata Združenih narodov za begunce (izdan je bil v Ljubljani)! Še več: taisti delavec ima tudi delovno dovoljenje za zaposlitev tujca in pogodbo o zaposlitvi! Inšpektorji so med akcijo spoznali tudi tujca, ki je imel kar dve

delovni dovoljenja; dobil ju je v različnih enotah zavoda za zaposlovanje. Delavci, zaposleni pri nekem tujem izvajalcu, ki opravlja kooperacijska dela za naše podjetje na območju Postojne, pa imajo – nasprotno – sklenjeno delovno razmerje s tujo pravno osebo in se ne obravnavajo kot iskalci zaposlitve pri nas.

»Top lista« kršitev

- Delodajalci nimajo sklenjenih pogodb o zaposlitvi ali pogodb o delu z delavci, izplačujejo »na roko«;
- za čas poskusnega dela sklepajo delovna razmerja za določen čas;
- višine izhodiščnih plač in drugih prejemkov niso določene;
- izplačila bruto osebnih dohodkov so v višini zamčene plače, brez zakonsko določenih prispevkov;
- delodajalca zaradi šikaniranja zadržujejo delovne knjžice;
- zaposlitve po pogodbah o zaposlitvi za krajši delovni čas, čeprav zaposleni dejansko delajo poln delovni čas;
- neizplačevanje regresa za letni dopust in odpravnin delavcem, ki so postali trajni presežki;
- neenakost v razporeditvi delovnega časa;
- nezakonito izpeljani postopki ugotavljanja presežnih delavcev;
- prekoračitve dovoljenih ur pogodbenega dela;
- izplačila osebnih dohodkov pripravnikom z zamikom dveh ali več mesecev ali izplačilo le tistega dela plače, ki ga sofinancira zavod;
- fiktivno zaposlovanje tujih delavcev, nezakonito delo tujcev, ki opravljajo delo brez dovoljenj ali brez sklenjenih pogodb o zaposlitvi ali pogodb o delu;
- neprijavljanje delavcev v pokojninsko, invalidsko in zdravstveno zavarovanje;
- omejevanje pravice do izrabe letnega dopusta;
- določanje izhodiščnih plač v nasprotju s tarifnimi prilogami panožnih kolektivnih pogodb.

Kaj so pokazale akcije?

Na pobudo Sindikata delavcev gostinstva in turizma pri ZSSS so inšpektorji od začetka avgusta do konca septembra 1994 vzeli pod lupo tudi spoštovanje kolektivne pogodbe te dejavnosti. Ugotovili so številne kršitve predvsem 134. in 135. člena zakona o delovnih razmerjih ter 8. člena panožne kolektivne pogodbe, ki določa elemente pogodbe o zaposlitvi. Največkrat je šlo za kršitve določite osnovnega plačila in razporeditve delovnega časa. V povezavi z 8. členom niso izvajali tudi plačila na podlagi delovne uspešnosti, katerega način določa 50. člen KPGR.

Kot so v svojih poročilih navaja-

li inšpektorji, so bile v tej panogi med delavci in delodajalci večkrat sklenjene pogodbe o zaposlitvi za določen čas brez zakonsko določene podlage. Razvidno pa je bilo tudi, da so v ustrezne tarifne razrede delavce razvrščali samo v večjih podjetjih oziroma družbah.

Tudi med akcijo nadzora obrtnega zakona, ki je potekala v drugi polovici lanskega leta, so inšpektorji ugotovili, da so pogodbe o zaposlitvi pomanjkljive. Največ nepravilnosti je pri razvrstitvah delavcev v tarifne razre-

de in pri neupoštevanju zakonsko določenih prispevkov. Kot se je večkrat dogajalo, delavcem ni bil vročen po en izvod pogodbe o zaposlitvi. Nekateri inšpektorji so tudi poročali, da so imeli težave pri priglavitvi tisti obrtniki, ki so opravljali proizvodne dejavnosti, za katere je težje pridobiti dokazilo o izpolnjevanju minimalnih pogojev za opravljanje dejavnosti; največje ovire pri tem so bili neustrezni poslovni prostori.

Na osnovi ugotovljenih nepravilnosti so inšpektorji za delo izdajali ureditvene odločbe in podajali predloge sodnikom za prekrške.

Za objavo pripravil: D. K. (Nadaljevanje prihodnjič)

ki se ne kaže le v neurejenosti lastnine zemljišč in črnih gradenj, temveč se pozna tudi na živich zaposlenih (poleg policistov tudi carinikov, ki so sodelovali na tem posvetu). Ker imajo te »začasnosti« očitno dovolj, je bilo med posvetovanjem najbolj glasno slišati, naj se država že enkrat odloči, kaj bo ukrenila: ali bo te mejne prehode zaprla in ukinila ali pa zgradila take, kot se spodobijo. A kot kaže, bodo te teme in dileme predmet najmanj še enega Tedna PSS: v predlogu proračuna za leto 1996 denarja za te namene ni videti...

Teden PSS so sklenili s »sistemskimi spremembami v ministrstvu za notranje zadeve« in razpravo o načrtovanem »projektu policija«, ki predvideva organizacijske spremembe v policiji na lokalni ravni. Udeležence posvetovanja je pri tem kajpak najbolj zanimalo, kako bo zakon uredil vprašanje policije in policistov, in kako bo »projekt« vplival na njihov delovni status, saj bo zaradi reorganizacije prihajalo do ukinitve nekaterih policijskih postaj, posledično pa seveda tudi do premetitve zaposlenih.

Na zaključni svečanosti, v kateri je sodelovala tudi Jerca Mrzel, je predsednik PSS Maks Rakuša še enkrat poudaril, da bodo mnenja in ugotovitve Tedna PSS podlaga in izhodišče za nadaljnjo aktivnost njihove organizacije.

D. K.

KAJ DELAJO

V republiških odborih

Sindikata komunalnega in stanovanjskega gospodarstva

Dodatna sredstva za učinkovitejše delo

Ker tu že nekaj časa nismo poročali o našem delu oz. dogajanjih v našem sindikatu, objavljamo tokrat kratek pregled.

V Ljubljani je bilo uspešno izvedeno delovno-športnodelavcev komunalnih in stanovanjskih podjetij z zelo dobro udeležbo. Sestal se je območni odbor za Podravje. Obravnavali so problematiko organiziranosti in položaj območja, podrobneje so pregledali odloke mestne občine Maribor glede preoblikovanja Snage in Toplotne oskrbe ter se dogovorili o oblikovanju sveta delavcev v obeh podjetjih.

Območni odbor Celja bo moral sejo zaradi nesklepčnosti ponoviti. Na njej naj bi določili novega predsednika odbora in se vključili v kadrovske postopke za izvolitev vodstva območja. Nadzorni odbor je ocenjeval polletno finančno poslovanje in poročilo sprejel. Ker pa je skupni interes, da bi bil naš sindikat dejavnosti bolj samostojen, učinkovitejši in finančno neodvisen, je bil sprejet predlog, da tudi letos z namenskim prispevkom sindikatov podjetij v višini 5.000 oz. 10.000 tolarjev zberemo dodatna sredstva. V naslednjem tednu bo zato poslan vsem poseben dopis in virman za nakazilo. Tako obliko je v anketi o finančni krepitvi večina organizacij podprla. Komunalno podjetje Grosuplje je praznovalo 30-letnico svojega delovanja. Na svečanosti, na kateri so podelili jubilejne nagrade, je spregovoril minister za okolje in prostor Gantar, župan Rome pa je tudi kot predsednik nadzornega sveta poudaril veliko vlogo komunale pri dobrem počutju občanov in razvoju kraja.

Nadaljujejo se pogajanja za sprejem letošnje tarifne priloge h kolektivni pogodbi za gospodarske javne službe na področju komunalnih dejavnosti. Obojestranski interes je pogajanja čimprej končati, saj nas takoj zatem že čakajo pogajanja o spremembah v normativnem delu.

Pri pogajanjih o kolektivni pogodbi za službe zasebnega varovanja pa ni nobenega napredka, saj se nasprotna stran na naše predloge ni odzvala.

Miloš Mikolič, sekretar

V območnih organizacijah

Domžale

Izobraževanje tudi za novoizvoljene člane svetov delavcev

Zolastninjenimi podjetji postaja aktualno tudi delavsko soupravljanje. V osmih domžalskih podjetjih so na pobudo sindikata že izvolili svete delavcev kot delavske predstavniške organe v podjetjih – gospodarskih družbah. Kako se bodo člani svetov delavcev znašli v novi funkciji, kako bodo pridobili ustrezna znanja za svoje odgovorno delo, pa dosedaj še ni posebej skrbelo nikogar v teh okoljih. Zato so udeleženci na prvem tečaju, ki ga je za novoizvoljene člane svetov delavcev pred kratkim organizirala Območna organizacija ZSSS Domžale, izrazili veliko zadovoljstvo in pripravljenost za nadaljnje usposabljanje.

Novoizvoljeni člani svetov delavcev domžalskih podjetij so se na enodnevnem tečaju seznanili z bistvom delavskega soupravljanja, z načini in oblikami sodelovanja pri upravljanju ter vsebino in načini avtonomnega pravnega urejanja tega sistema v okviru posameznega podjetja. Na tečaju sta sodelovala člana predsedstva ZSSS Milan Utroša in Gregor Miklič.

V nadaljnjem usposabljanju pa bo treba delavske predstavnike opremiti predvsem s specialnimi znanji s področja upravljanja, ekonomike in obvladovanja podjetij ter jih usposobiti tudi za uspešno komuniciranje in obvladovanje drugih večšin, potrebnih za uspešno opravljanje njihovih funkcij.

Justi Arnuš, sekretarka

Podravje

Delavci Finalca so nehali stavkati

Delavci slovenjebistriškega Finalca so v minulem tednu dobili junijsko (!) plačo, zato so po 51 (!) dneh nehali stavkati. Z delodajalcem so se dogovorili, da bodo julijske plače dobili ta teden, za čas stavke pa bodo plačani po določenih kolektivnih pogodbah. Delodajalec bo poslej lahko delavce napolnil na delo v drug kraj samo, če jim bo dal akontacijo dnevnic.

Delavcem sta pri organizaciji stavke pomagala sekretar območnega odbora SKEI za Podravje Edi Ozimič in sekretar krajevnega sveta ZSSS v Slovenski Bistrici Dušan Detiček. Skupaj s slovenjebistriškim županom dr. Ivanom Žagarjem sta si tudi prizadevala za premostitvene kredite, brez katerih Finalco ne bi mogel preživeti.

T. K.

Stavkali v podporo svojemu zaupniku!

V Tekstilni tovarni Tabor v Mariboru so po prisilni poravnavi najprej odpustili 135 trajno presežnih delavcev, minuli teden pa še 21. Ker je bil med njimi tudi sindikalni zaupnik Milan Marčnik, ki se odločno bori za delavske pravice, so zaposleni začeli stavkati. Na delo so se vrnili šele, ko je vodstvo podjetja začasno preključilo sklep o prenehanju delovnega razmerja njihovem sindikalnemu zaupniku.

Z dvodnevno zamudo so delavci Tekstilne tovarne Tabor prejšnji teden dobili tudi plače. Te so pri njih manjše, kot jih določa kolektivna pogodba.

T. K.

V Jeklotehni sprejeli program razreševanja trajno presežnih delavcev

Skupščina trgoveškega podjetja Jeklotehna v Mariboru je sprejela program razreševanja trajno presežnih delavcev. Podjetje bo odpustilo 129 presežnih delavcev; 22 se jih bo samozaposlilo, 5 delavcev pa se bo vključilo v kmečko zavarovanje. Vsi drugi se bodo po šestmesečnem odpovednem roku prijavi na zavodu za zaposlovanje, z izjemo 35 delavcev, ki so se dogovorili za sporazumno skrajšan odpovedni rok in nameravajo sami poskrbeti za svojo zaposlitev.

T. K.

Ciplji so naši

V času ptujskega srečanja štirih sindikatov so predstavniki Sindikata slovenske kmečke zveze – enota Ribištvu slovenske obale z Vladimirom Viničarjem na čelu brezplačno delili ribe. Kajpak na veliko veselje Ptujčanov. Pa naj še kdo reče, da sindikati niso več za veselice!

DOLGA »ZAČASNOST«

Od sklepnega dne Tedna Policijskega sindikata Slovenije (PSS) sta sicer minila že dva tedna, teme, ki so se jih lotevali na dobro obiskanih posvetovanjih, pa še vedno ostajajo vsaj tako aktualne, kot so bile. »Če ne še bolj,« dodaja Zdravko Melanšek, izvršni sekretar PSS, ki med kratkim orisom Tedna PSS pač ni pozabil omeniti, da je novi zakon o policiji tik pred drugo obravnavo v državnem zboru.

Na uvodnem posvetovanju Tedna PSS – standard zaposlenih v ministrstvu za notranje zadeve (MNZ) – so zborovalci ocenjevali, da je njihov standard neurejen in neugoden. Neurejen zato, ker v novi državi še ni ustreznih rešitev delovnopravnega položaja zaposlenih v državni upravi in policiji; neugoden pa zato, ker imajo zaradi narave svojega dela vrsto omejitev in prepovedi, ustreznih nadomestil za to pa ne. In medtem, ko se naloge policije in policistov širijo, se država še ni odločila, kaj od policije pravzaprav pričakuje. Njen »delokrog« namreč še ni definiran; vsak si ga zamišlja po svoje, »policija in policisti pa skavejo naokrog kot opice«. Zato tudi ni bilo čudno, da so med posvetovanjem na to temo udeleženci še posebej izpostavljali problematiko ogroženosti pri delu in v zvezi z delom. Kako bo država zavarovala policista, kadar dela zakonito, državljani pa se pritožuje nad njegovim ravnanjem? Zdaj se je prisiljen braniti sam. Pri tem so se dotaknili tudi vprašanj čisto oseb-

ne ogroženosti – od verbalne do fizične, in menili, da mora država policistom stati ob strani, če že od njih zahteva take postopke.

No, če bi bili za svoje delo ustrezno plačani, bi morda še potrpeli; ker pa se po »šihu« ne smejo ukvarjati s kakšnim »fušem«, ki bi popravil njihov družinski proračun, so nezadovoljni...

Drugo vrsto nezadovoljstva pa so policisti izražali na posvetovanju o delovnih pogojih na več kot 40 mejnih prehodih s Hrvaško, ki so ga organizirali v Krškem. Ko so jih pred štirimi leti začeli odpirati in nameščati kontejnerje, so jim dejali, da gre za začasno rešitev. Kot pa se je izkazalo, je ta »začasnost« hudo raztegljiv pojem,

Predsednik PSS Maks Rakuša je na zaključni slovesnosti ob Tednu PSS podelil štiri priznanja. Za svojo aktivnost v PSS sta jih prejela Boris Kovačič in Mitja Butul, za tvorno sodelovanje s PSS pa Stanislav Kocutar (Radio Maribor) in Gabrijela Lopert-Holc (na sliki), solastnica zavarovalne agencije Holc in Lopert.

SINDIKATI BI MORALI BOLJE VNOVČITI ZLASTI ZNANJE

Kovinska industrija v Posavju je pred letom 1990 dajala kruh več kot 4000 delavcem. Zdaj je v njenih tovarnah in obratih le še nekaj več kot tisoč zaposlenih. Obdržal se je le tisti njen del, ki je namesto v Jugoslavijo in Vzhodno Evropo, kamor je prej prodajal, uspel prodreti na zahodni trg. Svobodni sindikati Posavja so večini delavcev, ki so ostali brez dela, pomagali urejati njihove materialne pravice. Še danes vodijo postopke za več kot 2000 delavcev, nam je povedal Marjan Urbanč, sekretar Skei za to območje. Bolj kot »bumbum« sistem pa bi morali uporabiti znanje, tudi lobirati bi morali boljše, je prepričan naš sogovornik.

Najprej smo ga vprašali o vzrokih stečaja CPI iz Krškega, ki je nasledil nekdanje veliko podjetje Kovinarska. Čeprav stečajni postopek za Kovinarsko še ni končan, je skupščina CPI predlagala stečaj tudi za to podjetje. CPI je delal s stroji in poslovnimi prostori, ki jih je najel pri Kovinarski v stečaju. Stečaj CPI je nujen, saj po 14-mesečnem poslovanju ne zmore več bremen. Večina njegovih 230 delavcev bo verjetno dobila delo v petih novih podjetjih, ki bodo nadaljevala njegov program. Sindikat sodeluje tudi pri pripravljanju novega stečaja, saj se lahko tudi iz njega porodi kaj novega, tudi dobrega, razlaga sindikalno politiko Marjan Urbanč. Z željo, da bi delavcem pomagali, delajo tudi naloge, ki niso sindikalne.

Z Marjanom Urbančem smo pregledali položaj tudi v drugih, še živih in ukinjenih kovinarskih podjetjih. V bivši Metalni iz Krmelja poteka stečajni postopek, ki se zapleta zaradi denacionalizacijskega postopka. Na njenem pogorišču zdaj posluje Inkos, ki daje kruh 70 delavcem. Dela imajo več kot dovolj, tudi plače

so na ravni kolektivne pogodbe. Škoda je le, da se Slovenija ni odločila nadaljevati v Krmelju že uveljavljene proizvodnje za vojaške potrebe. V tem primeru bi Krmelj lahko zaposlil tudi brezposelne iz širše okolice.

Nadaljujeta se stečaja SOP SPE in SOP Kleparja. Stečajni upravitelj slednjega je Svobodnim sindikatom edini prerokal terjatve iz stečajne mase. Na ta način je skušal delavcem onemogočiti, da bi dobili preveč in bili zato privilegirani v primerjavi z drugimi upniki. O terjatvah zaposlenih sodišče še ni dokončno odločilo.

Stečajna masa SOP Opreme je bila večja od terjatev. Zakaj je bil stečaj potemtakem potreben, bi danes lahko povedal le njegov tedanji direktor Anton Jančur. Urbanč ve le, da Jančur enak program vodi zdaj v svojem zasebnem podjetju.

Kostanjeviško Iskro so lani od Sklada odkupili nemški podjetniki. V treh novih podjetjih so zaposlili večino bivših iskrašev. Nemci spoštujejo kolektivne pogodbe in zato tamkajšnji delavci prejemajo

stoodstotne plače, drugo polovico regresa pa bodo dobili do konca leta.

Livarna iz Dobove je šla v stečaj pred dvema mesecema. Tudi za 62 njenih delavcev so vložili terjatve, pravi Urbanč. Načrtovana prodaja Livarninih proizvodnih prostorov pa bo verjetno omogočila skorajšnjo obnovitev proizvodnje. V težavah je tudi Trimov obrat v Dobovi. Ker posluje z izgubo in je le-ta sorazmerno enako kot v matičnem podjetju v Trebnjem, ga upravitelji želijo racionalizirati. Programe obrata v Dobovi in vsaj 80 delovnih mest bodo Svobodni sindikati skušali ohraniti s pogovori, ki bi omogočili tudi sprejemljivo rešitev za matično podjetje, pravi Urbanč.

V stečaju je tudi Kovinoplast z Jesenic na Dolenjskem. Čeprav tovarna še ni prodana, so delavcem izplačali skoraj vse terjatve.

Enega najbolj zapletenih primerov iz sindikalne prakse pa je Urbanč doživel v bivši Adrii iz Brežic. Tam zdaj posluje Intermarket, poslovnici center s 50 lokali. Za 220 bivših delavcev Adrie so Svobodni sindikati vložili terjatve v višini 225 milijonov tolarjev, a prejeli niso

V Trbovlje bodo prišli tudi Posavci

»Če se je Skei odločil za protestni shod v Trbovljah, bomo prišli tudi iz Posavja. Ker gre tudi za naše probleme, bomo po svojih močeh skušali pomagati k uspehu te akcije. Menim pa, da 'bumbum' akcije ne zadoščajo. Bolje moramo vnovčiti zlasti pridobljeno znanje in izkušnje. Če hočemo za delavce sprejemljivejšo zakonodajo, se moramo boljše organizirati za lobiranje. Pri nas skušamo sodelovati z vsemi strankami, edini kriterij je pripravljenost za pomoč našemu članstvu. Tudi mi moramo ljudi učiti spoštovanja zakonov, ne le klicati k rušenju,« je o protestnem shodu v Trbovljah, ta bo 16. novembra, povedal Marjan Urbanč.

še niti tolarja. Od Sklada (ta je namreč lastnik Adrije Caravan) je brežiško tovarno odkupil Hermes iz ljubljane. Sklad je svoj denar že dobil, izplačila delavcem pa skuša čim bolj upočasniti. Marjan Urbanč se boji, da delavci ne bodo dobili ničesar. Prepričan je, da gre za igro, ki jo vodijo ljudje iz Sklada, sodelujejo pa ugledniki iz Novega mesta in političnih strank.

tega bivšega vojaškega podjetja, je objekte in zemljišče oddalo občini Brežice, ki je vse to dala v koncesijo Centru za razvoj Posavja (CRP). V njem imajo glavno besedo bivši veljaki krške in brežiške občine. Bivši zaposleni, ki se niso zaposlili v naši teritorialni obrambi in niso slovenski državljani, pa še naprej iščejo pravico, vsaj do socialne pomoči. Zaenkrat pa sta se jih

odrekli tako Slovenija kot Hrvaška. V objektivih, ki so od meje oddaljeni le 100 metrov, je danes zelo živahno. Namesto nove proizvodnje so zdaj tam skladišča in zelo zelo različni lokali.

Ko sva pod bilanco posavske kovinske industrije potegnili črto, sva z Urbančem izračunala, da je od nekdanjih več kot štiri tisoč delovnih mest, danes živih le dober tisoč. Tretjina tistih, ki so izgubili delo, je že prišla do svojih pravic. Za preostali dve tretjini pa Svobodni sindikati Posavja še naprej uveljavljajo terjatve.

Nekateri primeri stečajev potekajo še po starem za delavce zelo neugodnem stečajnem zakonu, med njimi izstopa zlasti TSS iz Ševnice. Delavcem tega podjetja lahko sindikalni odvetniki in strokovnjaki v najboljšem primeru iztožijo le zajamčene plače, ne pa plač po kolektivni pogodbi, kot piše v zakonu, ki se uporablja zadnji dve leti.

»Delo v Območni organizaciji Svobodnih sindikatov Posavja, je zelo težko in zahtevno, ker številni podjetniki ne spoštujejo pravnih norm. Pogosto je treba delati po deset ali celo dvajset ur na dan. Privatizacija še ni končana in grozi nam še novi stečaji. Marsikdo še išče zadnjo možnost, da si kaj prigrabi. Sklad je skoraj vse razprodal, nikjer ni več proizvodnje in ne morem ga pozitivno oceniti. Res pa je, da so se vanj zatekla najslabša podjetja. Danes je težko presoditi, ali bi jim kdo drug bolj pomagal. Pozna se tudi, da se stikamo z jugom,« je Marjan Urbanč povedal za konec pogovora.

Franeček Kavčič

ZAČETEK ZDRUŽEVANJA SINDIKATOV GOSPODARSTVA?

Na Ptuj so se sredi minulega tedna sestali predstavniki štirih sindikatov gospodarstva in se dogovorili za sodelovanje. Srečanja so se udeležili predstavniki Konfederacije sindikatov 90 (Vito Doltar), Konfederacije novih sindikatov Slovenije - Neodvisnost (Vid Senica in Milena Koselj Šmit), Železniških sindikatov Slovenije (Slavko Kmetič) in Neodvisnih sindikatov Slovenije (Rastko Plohl in Vladimir Pajek). Predstavniki sindikata bančnikov so pisno izrazili pripravljenost za sodelovanje.

Predstavniki štirih sindikatov so se dogovorili, da bodo poslej sodelovali in se z roko v roki borili za delavske pravice. Naslednjic se bodo sestali 6. novembra v Ljubljani, kjer se bodo dogovorili o zahtevah, ki jih bodo naslovili na vlado. Svoje zahteve bodo podkrepili z organiziranjem opozorilne stavke. Če vlada do roka ne bo izpolnila njihovih zahtev, bodo skupaj organizirali splošno stavko v slovenskem gospodarstvu. Nekaj dni po ptujskem srečanju je Konfederacija sindikatov 90 javnosti sporočila, da se ne strinja s pobudo za organizacijo splošne opozorilne

stavke, ker ravnokar potekajo pogajanja z vlado.

Po srečanju so nas predstavniki štirih sindikatov na tiskovni konferenci seznanili z razlogi, zaradi katerih so se odločili za tesnejše sodelovanje.

Po besedah Slavka Kmetiča delodajalci ne spoštujejo dogovora o politiki plač, četudi je uzakonjen. To dokazuje, da naša pravna država ne deluje, delavci pa so vsakodnevno tudi priča divjemu lastninjenju. Poleg tega je pri nas nenormalno obremenjena cena dela, zato že 70 odstotkov delavcev prejema podpovprečne plače.

Milena Koselj Šmit je izrazila veselje, da je končno prišlo do povezovanja med sindikati, kar bo samo v prid delavcem, ki jim je že "vsega zadosti". Sicer pa je po njenih besedah s sindikati tako kot z leskovim grmom: bolj kot ga režeš, bolj raste. Tako je prišlo tudi do sindikalnega povezovanja.

Vid Senica pa je opozoril na nespoštovanje zakonodaje. Družbena podjetja delavcem velikokrat ne izplačujejo plač, pa če imajo denar ali ne. Samopašnosti menedžerjev se delavci ne upajo sami

postaviti po robu, saj lahko kaj hitro ostanejo brez dela in socialne varnosti.

Vito Doltar je dejal, da so delavci v izredno težkem ekonomsko socialnem položaju, poleg tega pa jih nihče učinkovito ne ščiti pred samovoljno delodajalcev: ne sodišča in ne delovna inšpekcija.

Rastko Plohl je menil, da pri nas pravosodni organi delavcev ne obravnavajo enakopravno. Če išče na sodišču pravico delavec, mora čakati več let, tožbe menedžerjev pa sodišča rešijo v nekaj tednih. Po njegovem mnenju so delavci v Sloveniji tako zapostavljeni, kot so bili včasih črnici v Južni Afriki. "Pri nas vlada pravica za tiste pri koritu, državni aparat pa podpira korupcijo," je sklenil Plohl.

Srečanje štirih gospodarskih sindikatov je na svojevrstni način podprl tudi Sindikat Slovenske kmečke zveze - enota ribištvo slovenske obale. Na dan srečanja so predstavniki tega sindikata na Ptuj občanom brezplačno delili ribe. Na ta način so ribiči opozorili na svoje težave, hkrati pa so demonstrialno solidarnost med delavci iz vse Slovenije.

Tomaž Kšela

V MAKOLSKI ISKRI RELEJH SO PRISTAVKALI REGRES

Na začetku minulega tedna je začelo stakvati 320 delavcev in delavcev tovarne Iskra Releji iz Makol, nedaleč od Slovenske Bistrice. Stavkajoči so terjali izplačilo regresa za letni dopust in regresa za prehrano v skladu s kolektivno pogodbo.

"Razlogi za nezadovoljstvo delavcev so globlji," pravi predsednica Sindikata kovinske in elektro industrije v podjetju Majda Podjaveršek. "Delavci imamo že več let zelo nizke plače, regresa za letni dopust pa nismo dobili že pet let."

Težave v podjetju Iskra Releji so se začele že pred petimi leti. Dela je bilo premalo, delavci so bili na čakalju, rezultati poslovanja pa so bili negativni. V upanju, da bo to pomenilo rešitev, je podjetje prešlo v last republiškega razvojnega sklada.

"Sklad za razvoj Republike Slovenije je za rešitev problemov ni naredil praktično nič, pač pa je začel podjetje takoj prodajati," pojasnjuje Majda Podjaveršek. "Osemdeset odstotkov delnic Iskre Releji je nato kupilo podjetje Eurel, ki ga je pred tem ustanovilo 43 družbenikov, od katerih jih je velika večina zaposlenih v podjetju Iskra Releji. Pravzaprav je šlo za nekakšen delavsko menedžerski odkup Iskra Relejev preko novega podjetja. Republiški razvojni sklad je ostal 20-odstotni lastnik podjetja."

Po privatizaciji Iskre Relejev je direktor ostal Viktor Korosec. Hkrati je postal tudi direktor Eurela in eden njegovih največjih lastnikov.

"Po privatizaciji so najprej nameravali odpustiti večje število trajno presežnih delavcev, vendar se zadeva ni iztekla, ker so se delavci množično pritožili. Nato so se razmere v podjetju začele izboljševati. Proizvodnja se je povečala za desetkrat, podjetje pa nabavlja tudi nove stroje in drži korak s sodobno tehnologijo. V bistvu je razvoj podjetja perspektiven (podjetje skoraj celotno proizvodnjo izvozi), vendar pa so kljub vsem naporom zaposlenih plače vseskozi ostale zajamčene. Do maja letos je večina zaposlenih prejela bruto plače 31 tisoč tolarjev, od maja pa so plače 45 tisoč tolarjev bruto. Regresa delavci po privatizaciji podjetja še splh nismo dobili, zato podjetje

Majda Podjaveršek: Delavci že pet let nismo dobili regresa.

tožimo za izplačilo regresa za leto 1992 in 1993."

Delavke in delavci so dolgo časa zategovali pas, letos poleti pa jim je prekipelo. Že meseca avgusta so organizirali opozorilno stavko. Zahtevali so plače po kolektivni pogodbi in znižanje norm, ki so bile po njihovem mnenju administrativno določene.

"Delavci sumijo, da so plače tako nizke, ker lastniki iz tekočega poslovanja plačujejo kupnino za podjetje, ki so ga kupili na obroke. Zato smo se v sindikatu SKEI odločili, da bomo to raziskali," pravi Majda Podjaveršek.

Pogajanja med stavkajočimi in delodajalci so se začela že prvi dan stavke. Vodstvo podjetja je predlagalo izplačilo regresa za dopust v višini 40 tisoč tolarjev v dveh obrokih, na pogajanjih pa so se dogovorili za 50 tisoč tolarjev regresa, pravtako v dveh obrokih. Vendar so stavkajoči skupni predlog vodstva in svojih predstavnikov gladko zavrnili. Terjali so izplačilo 70 odstotkov regresa po kolektivni pogodbi (60 tisoč tolarjev v dveh delih). Ko so predstavniki delavcev prišli na pogajanja je vodstvo skupaj z lastniki trdilo, da bi izplačilo takšnih regresov pahnilo podjetje v stečaj. Stavkajočim v podjetju Iskra Releji sta ves čas stavke pomagala tudi sekretar območnega odbora SKEI za Podravje Edi Ozimič in

sekretar krajevnega sveta ZSSS v Slovenski Bistrici Dušan Detiček. "Zato, da bi ohranili več kot 300 delovnih mest, smo sindikalisti skupaj z delavci dolgo tolerirali nizke plače in neizplačevanje regresa. Glede na to je bila zahteva za izplačilo 70 odstotkov regresa zares minimalna. Žal pa delodajalci tega niso doumeli, saj so se pogajali s stavkajočimi na zelo nizki ravni," pravi Dušan Detiček. Delodajalci so na različne načine poskušali vrstiti tudi pritisk na delavce. Tako so jih denimo z anketo spraševali o tem, ali si strinjajo s stavko. Anketiranje ni bilo demokratično in skladno z zakonom o stavki. Prav tako so nekateri stavkajoče delodajalci obiskovali na domu in jih prepričevali, naj prenehajo stavkati.

V Iskri Relejih se ponavlja stara zgodba iz drugih skladovih podjetij, ki jih je sklad prodal ljudem brez kapitala. Lastniki takšnih podjetij nato očitno plačujejo skladu kupnino iz tekočega poslovanja, pri tem pa so prizadete pravice delavcev, ki niso plačani po kolektivni pogodbi. Gre za klasičen način izkoriščanja delavcev, saj na račun njihovih žuljev nekateri posamezniki postajajo lastniki podjetja.

Skejevci so zato poslali pismo tudi predsedniku SKEI Albertu Vodovniku s prošnjo, da pri republiškem razvojnem skladu preveri kupoprodajno pogodbo in ugotovi, kako lastniki plačujejo kupnino.

Konec tedna pa so se trda pogajanja med vodstvom podjetja in stavkajočimi vendarle končala. Stavkajoči so predlagali, da bi podjetje izplačalo zaposlenim 70 odstotkov regresa, lastniki pa bi se regresu v celoti odpovedali in tako zmanjšali maso sredstev za izplačilo regresa. Lastniki in vodstvo podjetja so predlog sprejeli: 70 odstotkov regresa bodo delavci dobili v treh delih do konca leta. Dogovorili so se tudi, da se bodo plače postopno zviševale, tako da bodo čez leto dni usklajene s kolektivno pogodbo. Proizvodnja v podjetju Iskra Releji je stekla, čeprav vsi problemi in konflikti še niso rešeni.

Tomaž Kšela

Po več stoletjih ponovno **PROTESTANTSKI KATEKIZEM** na Slovenskem. Knjiga s 500 stranmi kot

- dialog med posameznikom in religijo,
- med teologijo in humanistično znanostjo in
- med cerkvijo in družbo.

Dodatek v **Protestantskem katekizmu** prinaša:

- vse predgovore v delih slovenskih protestantskih v sodobnem slovenskem knjižnem jeziku (Trubar, Dalmatin in prekmurski protestantski esej),
- fotografije vseh slovenskih evangeličanskih cerkva s temeljnimi zgodovinskimi podatki.

Založnika sta ČZP Enotnost in Evangeličanska cerkev v Sloveniji. Maloprodajna cena je 10.000 SIT (+ 5% p. d.). Možnost plačila v dveh obrokih: prvi ob prevzemu knjige in drugi s položnicó naslednji mesec.

Naročilo pošljite na naslov ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4. Knjigo lahko naročite lahko tudi po telefonu 061/321-255, 061/1310-033 in po faksu 311-956.

SRAMOTNO NIZKE PLAČE V NEKATERIH PTUJSKIH PODJETJIH

"Trenutno so na našem območju v najhujšem družbenoekonomskem položaju delavci v tekstilni in usnjarskopredelovalni industriji. Očitno se problemi v tej gospodarski panogi že nekaj časa kopičijo in čas bi bil, da bi slovenska vlada in drugi odgovorni sprejeli ustrezne ukrepe, saj so sedanje razmere za večino tekstilnih delavcev postale nevzdržne," pravi sekretar območne organizacije ZSSS na Ptuj Boris Frajnkovič.

V gospodarstvu ptujske regije je tekstilna industrija močno zastopana. V ptujski Delti, ki je vključena v poslovni sistem Laboda iz Novega mesta, je zaposlenih okoli 600 delavk in delavcev. V Planiki iz Majšperka, ki je sestavni del kranjske Planike, dela 300 delavcev. Približno enako število delavk in delavcev je zaposlenih tudi v Tovarni volnenih izdelkov v Majšperku. V Čevljarstvu v Kidričevem je po uvedbi stečajnega postopka in po prisilni poravnavi v stečajnem postopku zaposlenih od nekdanjih 39 še 10 delavcev. "Poleg tega imamo na našem območju še šest ali sedem zasebnih tekstilnih podjetij, ki zaposlujejo od 10 do 50 delavcev. V ptujski regiji si tako z delom v tekstilni in usnjarskopredelovalni industriji služi kruh blizu 1400 delavcev," pojasnjuje Frajnkovič. "Kos kruha, ki si ga delavke in delavci služijo v tej panogi, pa je žal iz meseca v mesec tanjši!"

"V nekaterih tekstilnih podjetjih imajo zaposleni, med katerimi je daleč največ žensk oziroma mater, ki morajo skrbeti tudi za otroke in družino, tako sramotno nizke plače, da človek skoraj verjeti ne more. Pred dnevi se je na sedežu naše območne organizacije oglasilo več delavk iz ptujske Delte. Povedale so, da so v poletnih mesecih prejemale manj kot 20 tisoč tolarjev mesečne plače. Ena izmed njih je dobila denimo samo 14 tisoč tolarjev mesečne plače za polni delovni čas. To ni samo v nasprotju z zakonodajo in kolektivno pogodbo, pač pa tudi v nasprotju z zdravo pametjo, saj vsakdo ve, da s takšno plačo človek ne more preživeti niti sebe, kaj šele družino," je ogorčen Frajnkovič. Dodaja, da se bodo v tem primeru Svobodni sindikati takoj začeli

pogajati z delodajalcem, z nizkimi plačami v Delti pa so seznanili tudi predsednika ZSSS Dušana Semoliča ob njegovem obisku na Ptuj.

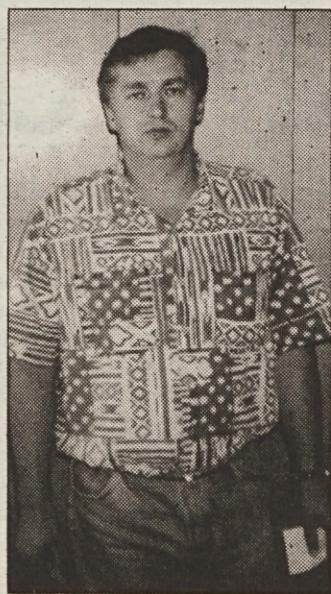
"Zelo nizke plače imajo tudi tekstilne delavke pri zasebnih delodajalcih, ki praviloma ne spoštujejo kolektivnih pogodb. Čeprav morajo tekstilne delavke delati v več izmenah, imajo le redke več kot 45 tisoč tolarjev plače. Poleg tega pa se marsikdaj tako bojijo za svoje delo, da ne upajo niti na bolniško za svojega otroka," pravi Frajnkovič. Vse to je delno tudi posledica dejstva, da naša tekstilna podjetja največkrat opravljajo lon posle za tuje naročnike, ki za delo skupaj z vsemi davki in prispevki niso pripravljani plačati veliko več kot v državah vzhodne Evrope. Nekaterim tujcem prav tako ne gre v glavo, da se je pri nas letos odstotno povečal regres za letni dopust in da bi morali delavkam zanj odšteti pravzaprav dve mesečni plači...

V ptujski območni organizaciji ZSSS menijo, da bi morala ustrezne ukrepe za izboljšanje ekonomskega položaja tekstilne in usnjarskopredelovalne industrije ter zaposlenih v njej sprejeti država. Povečati bi morala izvozne stimulacije in razbremeniti gospodarstvo, hkrati pa bi veljalo v tekstilni panogi znižati davke in prispevke na plače od prvega do četrtega plačilnega razreda.

Ptujski sindikativ zvezi s tem podpirajo že večkrat izražene zahteve republiškega odbora Sindikata delavcev tekstilne in usnjarskopredelovalne industrije Slovenije.

"Takoj za tekstilnimi delavci imajo ta čas na našem območju najhujše težave delavci v gradbeništvu, med katerimi prav tako le redki mesečno zaslužijo več kot 45 tisočakov," pojasnjuje Boris Frajnkovič. "Podobno kakor v drugih panogah so tudi v gradbeni dejavnosti v še posebej nevhvaležnem položaju delavci pri zasebnikih. Na tem področju je toliko problemov in nepravilnosti, da se vseh ne da niti naštet, zato bi morala inšpekcija dela in drugi državni organi bolj odločno in koordinirano ukrepati."

Zaradi socialne stiske, v kateri so se znašli mnogi tekstilci, gradbinci in delavci v še nekaterih gospodarskih panogah, je območna

Boris Frajnkovič: Najbolj so kritične razmere v tekstilni industriji in gradbeništvu

organizacija ZSSS med svoje člane razdelila več kot milijon tolarjev solidarnostne pomoči.

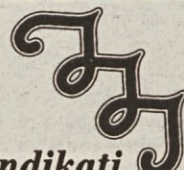
Ptujska območna organizacija ZSSS, v katero je včlanjenih okoli 60 odstotkov vseh na območju zaposlenih delavcev, pripravlja v novembru za sindikalne zaupnike v podjetjih tudi izobraževalni seminar. Obravnavane teme na njem bodo pogoji za delovanje sindikata, delavsko soupravljanje, sklepanje kolektivnih pogodb in delničarstvo zaposlenih. "Samo ustrezno usposobljeni se bomo lahko učinkovito postavili v bran interesom delavcev," je prepričan Boris Frajnkovič. Če pa v kakšnem podjetju sindikalnih zaupnikov ne bodo mogli ustrezno usposobiti, jim nameravajo poslati na pomoč ustrezno podkovane in izkušene zunanje zaupnike. "Ravno na sindikalnih zaupnikih v podjetjih namreč stoji ali pade marsikatera sindikalna akcija."

Tomaž Kšela

Foto: Sašo Bernardi

Prejšnji teden je Sindikat dejavnosti energetiko Slovenije iz sestave ZSSS obiskala delegacija Evropske zveze sindikata - IÖTV. Vodil jo je njen predsedujoči Branko Rakidzija, poleg pa je prišel tudi sekretar Andreas Braun. Z vodstvom našega sindikata so se pogovarjali o začetku postopka za njegovo vključitev v to evropsko sindikalno zvezo. Na pogovoru so bili tudi predstavniki sorodnih sindikatov iz Italije in Hrvaške. Delegacija IÖTV je obiskala tudi državnega sekretarja za energetiko Borisa Soviča.

Svobodni Sindikati Slovenije

STAVKAKOČE DELAVCE SILEXA DIREKTOR IGNORIRA

Prejšnji četrtek so delo ustavili v Silexu iz Blance, podjetju v večinski lasti Tesnil iz Velike Loke. Stavkali so le delavci v neposredni proizvodnji. Direktor Janez Peperko se z njimi ni hotel pogovarjati, sprejel je le predsednico stavkovnega odbora Marto Kolarik in sekretarja območne organizacije ZSSS za Posavje Marjana Urbanca. Na pisne zahteve stavkajočih je po njunih besedah odgovoril le s »pozabite«. Stavkajoči so se odločili nadaljevati stavko, čeprav so se zavedali, da podjetje peljejo v stečaj.

Stavka se je začela dan po izplačilu avgustovske plače, ki so jo delavci prejeli s tridnevno zamudo. Gre res za plačo za avgust in ne za september, kot bi bilo skladno s kolektivno pogodbo. Zamuda je torej več kot enomesečna. Ker so avgusta stavkali osem dni, je direktor Janez Peperko delavcem od polne plače odštel stimulacijo za prisotnost na delu, ki znaša sedem tisoč tolarjev; za dni, ko so stavkali, pa so dobili le 70-odstotno plačilo. Velika večina zaposlenih je zato za avgust prejela le nekaj več kot 30 tisočakov.

Delavci sa nam povedali, da je

sedanji direktor že osmi v zadnjih dveh letih. Menjujejo jih tako pogosto, da delavci in njihov sindikat dostikrat sploh ne vedo, kdo sedi v direktorskem fotelju. Vedo, da je v podjetju 75 zaposlenih, ne vedo pa števila ljudi, ki sedijo v pisarnah, saj ne sodelujejo niti pri njihovih stvarkih. Med avgustovsko stavko so celo opravljali vlogo stavkokočov, saj so nekaj dni delali namesto njih.

Lesnoobdelovalni stroji so brez odsesovalnih naprav, pogosto se kvarijo in režejo prste. Zaradi tega in dela na prepihu je veliko delavcev na bolniški, marsikdo pa je že po-

stal invalid. Ko smo obratovodjo Jožeta Oštirja vprašali, ali je delovno okolje primerno za delo, nas je napotil k varnostnemu inženirju, ki naj bi v tovarni skrbel za to področje. Marjan Urbanec pa nam je povedal, da imajo v Posavju le enega inšpektorja za delo, ki se ukvarja z varstvom pri delu. Zato vsega ne more niti pregledati, kaj šele ukrepati. Inšpektorji so, tako tudi v Silexu, povsem nemočni, saj ureditvene odločbe nimajo nobenega učinka, zapiranje obratov pa bi najbolj oškodovalo delavce.

Razmere v Silexu so po našem mnenju vseeno zrele za radikalno ukrepanje inšpektorjev, saj si delavci sami želijo čimprejšnji stečaj in skromno socialno varnost, ki jo daje zavod za zaposlovanje. Očitno menijo, da bi bila boljša od slabo plačanega napornega fizičnega dela v težkih delovnih razmerah.

Delavci so nam povedali, da Silex dolguje zasebnemu gostinstvu Pohle več kot dva milijona tolarjev, veliko dolguje tudi številnim dobaviteljem

bukove hlodovine. Na tovarno je od njene zgraditve, takrat je bila v sestavi sevniškega Stillea in naj bi delala tekaške smuči za Elan, izstavljena hipoteka SKB. Novi stroji so kupljeni na lizing, stari pa so v veliki meri odpisani. Morebitni stečajni upravitelj bi mogoče lahko vnovčil le velike zaloge furnirja, s katerim so zatrpali proizvodni prostori. Gre za stranski proizvod njihovega edinega proizvoda latofleksa, lesenih vzmetnic za pohištvo. V primeru stečaja delavci ne bi mogli računati na normalno stečajno maso. Če so se kljub temu odločili za nadaljevanje stavke in z njo povezan stečaj, jim je res hudo.

Tokratna stavka je povezana tudi z novimi normami. Večina delavcev je prepričana, da jih ne bodo mogli izpolniti, saj so dvakrat višje od prejšnjih. Ena od stavkovnih zahtev je povrnitev na stare norme in strokovna priprava ter odločanje o novih. Silex ima zelo veliko naročil. Ker delavci iz njega odhajajo, morajo preostali pogosto opravljati nadumno delo, ki do nedavnega sploh ni bilo plačano. Direktor je delavce skušal prepričati, da je nove višje norme zahteval Ciril Pevec, ki v imenu večinskega lastnika predseduje njihovega upravne odboru. Krovno podjetje Tesnil iz Velike Loke pa je last Sklada.

Direktor dolguje delavcem tudi tri petine letošnjega regresa za dopust. Lani so iz tega naslova prejeli le 21 tisočakov. Nađur jim ni plačal od maja naprej.

Predsednik sindikata Jože Motore nam je povedal, da je poslovodstvo skušalo onemogočiti sindikat, saj ni dovoljevalo sestankov med delovnim časom. Njegova pogodba o zaposlitvi se sklicuje na osnutek akta o sistematizaciji, ki naj bi ga upravni odbor sprejel dan po njeni izdaji. Iz razvrstitve v tarifni razred ni razvidno, za katero kolektivno pogodbo gre. Pogodba je pomanjkljiva tudi zato, ker ne določa izhodiščne plače in dodatkov.

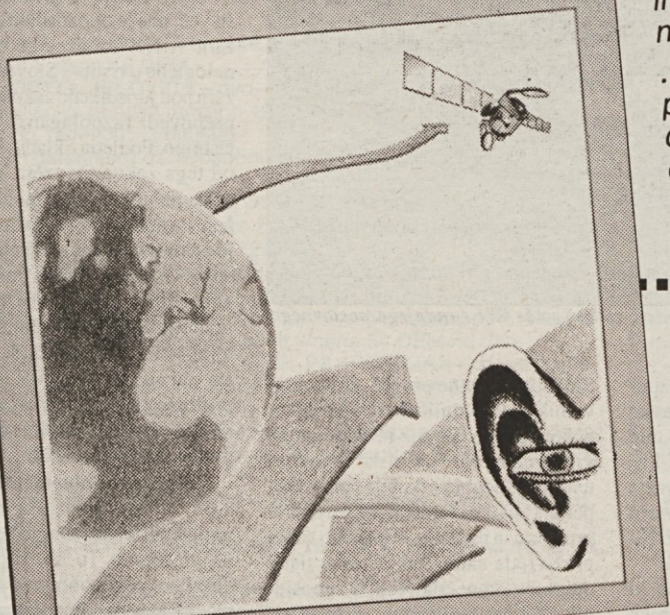
Med čakanjem na direktorjeve odgovore so nam delavci povedali še marsikaj, kar kaže na izjemno črno podobo njihovega podjetja. Posebej so opozorili tudi na slabo organizacijo dela, ki je tudi posledica številnih zamenjav na direktorskem mestu. Med vladanjem Peperkovega predhodnika Petra Pucelja se je proizvodnja zmanjšala za polovico.

Direktorjeva vrata so bila zaprta tudi za nas, saj nam je prek posrednikov sporočil le, da nima kaj povedati. Mi smo odšli in zgodbo zapisali z željo, da bi pomagali navadnim delavcem, ki jim stoji ob strani le njihov sindikat. Njihovemu brezbriznemu direktorju naj »pomaga« kdo drug. Delavcem Silexa, ki so v hudi stiski, naj pomagajo tudi pristojni državni organi.

Franček Kavčič

dr. Adam Purg

OBVEŠČEVALNE SLUŽBE

... Delo odlikuje skrb za nadaljnjo graditev države in njene suverenosti ter želja po oblikovanju visokoprofesionalne obveščevalne službe. Avtor spoštuje dosežke tujine, ki pa jih po nepotrebnem ne favorizira. Je nasprotnik mehničnega prenašanja tujih izkušenj v naše razmere. Išče in najde kompromis med množico tujih rešitev in slovensko prakso. Ves čas se zaveda dejavnikov, ki določajo slovensko stvarnost. ... Delo je rezultat vestnega, načrtnega, sistematičnega ter teoretičnega in znanstveno zaokroženega proučevanja. Predstavlja soliden prispevek ne samo stroki, temveč tudi sodobni politološki znanosti. ... V pravem času je prišlo v javnost ustrezno znanstveno delo, ki popravlja mučen občutek kvazi poznavanja, degradiranih in večinoma deplasiranih razprav v javnosti o problemu organiziranja in delovanja obveščevalnih služb pri nas.

dr. Andrej Anžič

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) izvod(ov) knjige avtorja dr. Adama Purga OBVEŠČEVALNE SLUŽBE (a 3.500 SIT + 5% prometni davek).

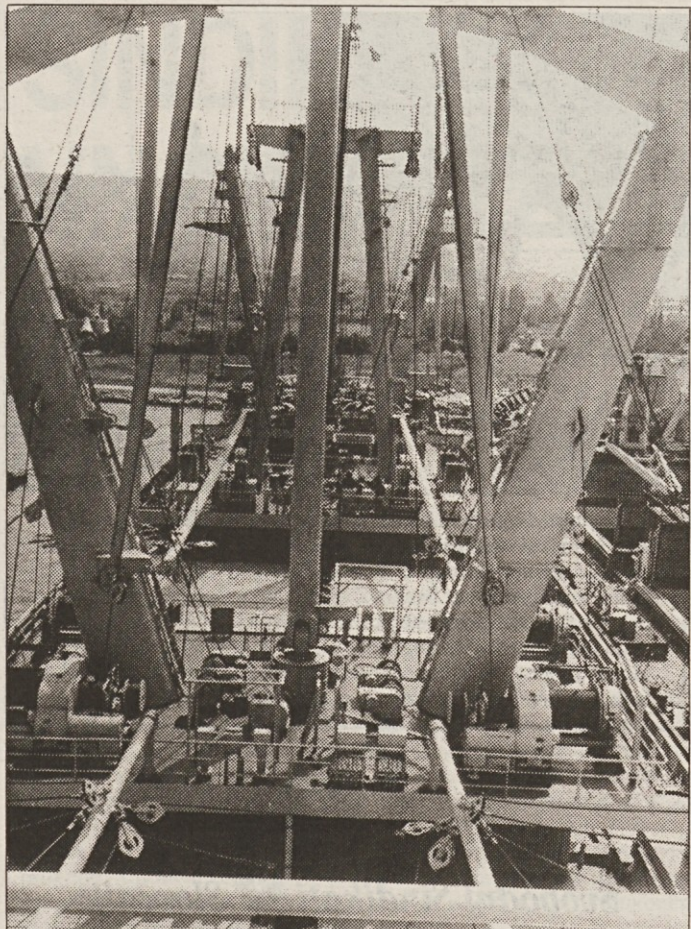
Naročeno pošljite na naslov:.....

Ulica, poštna št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:.....

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku.
2. Kot ind. naročniku mi pošljite po povzetju.

Naročeno, dne:..... Podpis naročnika:.....

Splošna plovba, ki tekoče posluje pozitivno, naj bi bila sposobna odplačevati stare obveznosti in posodabljati floto

TAM najtrši oreh

Ta trenutek je od vseh štirih podjetij najtrši oreh TAM, ker bo lahko povsem spremenil proizvodni program in se utrdil na trgu še le čez čas. Dotlej pa se bo moral preživljati (in otepati) tudi še s starim proizvodnim programom. O položaju v tem podjetju je imela vlada tudi najmanj natančne podatke, vse dokler ni »vstopila« vanj. Pri tem se je pokazalo, da je stanje dosti slabše od dotedaj prikazanega. Podobno je ugotavljala tudi v preostalih podjetjih. V Tamu je država odkrila vrsto slabih poslov in neustrezen nadzor nad poslovanjem. O tem zdaj teče razprava pred mariborskim sodiščem, kjer se bo zagovarjalo enajst nekdanjih vodilnih mož iz tega podjetja.

Nova vodilna garnitura je čez poltletje pripravila sanacijski program, ki po zahtevanju ministra obeta, da bo novi TAM čez nekaj let sposoben vračati vanj vloženi denar in ne bo obremenil proračuna - razen za sredstva ministrstva za delo, socialne zadeve in družino, namenjena pomoči pri reševanju presežnih delavcev.

Tajnikar je program takole predstavil: TAM naj bi v prihodnje opustil nekatere proizvodne programe, ki prinašajo ali bi prinašali izgubo: izdelavo motorjev in gospodarskih vozil. Ohranil naj bi izdelavo avtobusov, specialni program in izdelavo sestavnih delov vozil, ki naj bi jo celo najbolj povečali. Vendar bo za ta program podjetje moralo še poiskati primerne zunanje partnerje. Minister pravi, da je v tujini za sodelovanje s Tamom dovolj zanimanja, vendar pa bo iskanje partnerja trajalo verjetno vsaj leto dni če ne dve leti. Tudi izdelava rezervnih delov za dosednji program proizvodnje gospodarskih vozil bo še nekaj let zanimiva, saj je teh vozil na ozemlju nekdanje Jugoslavije kar precej in tudi na skorajšnji odprtje trga je moč resno računati.

V prihodnjem letu naj bi TAM dosegel za 230 milijonov mark prometa ob 2000 zaposlenih, leto kasneje pa ob enakem številu delavcev za 300 milijonov mark prometa. Minister meni, da je rentabilnostni prag tovrstne proizvodnje pri sto tisoč markah letnega prometa na zaposlenega, zato sedanji in naslednjih deset let sicer povečevan obseg proizvodnje ne dopušča večjega števila zaposlenih.

Država se je lani odločila, da Tama ne bo prepustila stečajju. Zato mu je že lani jeseni v skladu z zakonom o poroštvih Republike Slovenije za obveznosti gospodarskih družb in poslov restrukturiranja dolgov odobrila 576 milijonov tolarjev za obratna sredstva. Letos pa je državni zbor sprejel zakon o ukrepih za sanacijo gospodarskega položaja Tama in odvisnih družb ter Avtomontaže-Busa. V njem je država Tamu odobrila za okroglo 7 milijard tolarjev državnih jamstev pri najemanju posojil (Avto-

montaži pa za slabo milijardo). Odplačilo teh jamstev bi padlo na pleča davkoplačevalcev le v primeru, da bi Tam in AM-Bus morala v stečaj.

Zakon in sanacijska programa obeh družb naj bi bila temeljna garanta, da se kaj takega ne bo zgodilo. Je pa ob vsem pozitivnem razreševanju položaja v obeh družbah še nekaj odprtih vprašanj. To so denimo način reprogramiranja drugega dela obveznosti Tama do bank. Prvi del je bil razrešen v korist Tama, saj so banke pristale na prenos terjatev v lastniške deleže v Tamu. Vlada bi najraje videla, da bi banke tudi te obveznosti spremenile v lastniške deleže ali pa jih celo odpisale. Banke pa zagovarjajo finančni najem, ki pa po mnenju vlade vsaj naslednji dve leti ne bi smel obremeniti bilance Tama. Drugo odprto vprašanje je razmerje med Tamom in Avtomontažo-busom. Možno bi bilo pogodbeno sodelovanje kot sedaj, popolna ločitev obeh družb ali pa celo spojitve v eno družbo. Zdaj proučujejo to zadnjo inačico, odločitve pa še ni.

Tretje odprto vprašanje pa je lastninjenje Tama. Vlada bi ga najraje podpržavila, ne ve pa še, kako bi bilo to najboljše storiti, ali preko Sklada za razvoj ali s spremembo zakona o sanaciji Tama in AM-Busa.

AM-BUS v višji cenovni razred

Položaj v Avtomontaži je bilo lažje spregledati kot v Tamu, je dejal minister Tajnikar, pa tudi v tako težkem položaju to podjetje ni. Sanacijski načrt predvideva povečanje prodaje in prehod v višji cenovni razred. Podjetje si bo skušalo utrditi lastno prodajno mrežo. Tam je sicer njen najvažnejši partner s polovičnim deležem odkupa, namerava pa Avtomontaža povečati proizvodnjo tudi za druge kupce in to ne le avtobusnih karoserij. V prihodnjem letu naj bi Avtomontaža-Bus povečala prodajo za 69 odstotkov, zmanjšala materialne stroške za 6,5 odstotka, produktivnost za 11 odstotkov, vse to pa dosegla tudi na račun za petino zmanjšanega števila zaposlenih. Prodali bodo tudi vse premoženje, ki ga nujno ne potrebujejo... Leta 1997 naj bi Avtomontaža-Bus že poslovala pozitivno. Je pa tudi v tem podjetju nekaj nerešenih vprašanj, med prvimi vprašanje lastnine, pa odprt dolg do Merkurja, ki naj bi ga s pomočjo Gorenjske banke refinancirali. Odprto je, kot smo že zapisali, sodelovanje s Tamom in želja Avtomontažinega podjetja AM-Cosmos, da se osamosvoji. Po ministrom mnenju predvsem ni jasno, kako naj AM-Cosmos preživi, ko bo sam.

Nov veter v jadrnih Splošne plovbe

Tudi o Splošni plovbi je bilo prelitega že veliko tiskarskega črnila: za

Ministrstvo za gospodarske dejavnosti predstavilo zdravstvene slike in načrte okrevanja štirih gospodarskih bolnikov

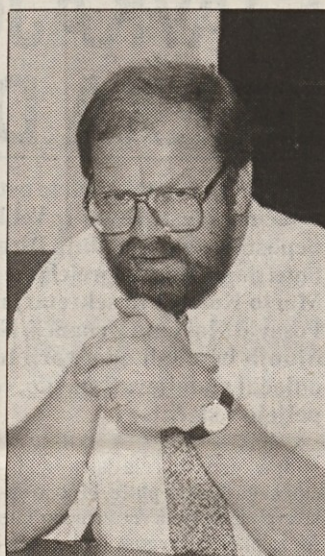
OPERACIJE USPELE, BOLNIKI OKREVAJO

V prejšnji DE smo omenili, da je vlada pred kratkim sprejela sanacijski program za mariborsko družbo TAM d. d. in ljubljansko Avtomontažo-Bus d. o. o. Javnosti ju je predstavilo Ministrstvo za gospodarske dejavnosti, ki je ob tej priložnosti tudi povedalo, kako teče sanacija Splošne plovbe d. o. o. in kako v letošnjem letu poslujejo Slovenske železarnice d. d. V tem članku povzemamo, kar smo na tiskovni konferenci zvedeli od ministra za gospodarske dejavnosti dr. Maksa Tajnikarja in direktorjev teh podjetij ali predsednikov njihovih upravnih odborov ali nadzornih organov, ki so tudi bili navzoči. Uvodoma pa velja ponoviti besede ministra, češ da so rezultati pričakovani in da dokazujejo, kako prav je bilo, da se je v sanacijo vključila država. Minister je še dodal, da so podjetja dobila s sanacijskimi programi, podprtimi z zakoni, ki se nanašajo posebej na pomoč države tem podjetjem, temelj za ozdravitev. Ta da je mogoča, bodo pa podjetja potrebovala za to nekaj časa, zaveznikov in sreče. Prihodnje leto bo zanje kritično, odločilno, leto kasneje naj bi poslovala brez izgub in še leto kasneje bo mogoče dati končno sodbo o uspešnosti sanacije. Za davkoplačevalce, ki kajpak hočeš nočeš sodelujejo pri sanaciji nekdanjih socialističnih vlečnih konjev, najpomembnejša ministrova izjava pa je tista, da se pred državni zbor z gospodarskimi težavami teh podjetij ne namerava več vračati. To pomeni, da država za ta podjetja ne bo znova, četudi bi jim šlo za nohte, ne bo več razvezala proračunske vreče.

radi domnevnega prelivanja družbene kapitala skozi firme Splošne plovbe v tujini; ko je Splošna plovba država sprejela pred letom in pol pod svoje peruti, saj je prevzela na pleča davkoplačevalcev za 75 milijonov dolarjev (ali 87 odstotkov) dolga Splošne plovbe; in zdaj, ko se je vlada odločila podpreti tako imenovano »dinamično« obliko sanacije podjetja. To pomeni sanacijo, pri kateri bi bil slovenski ladjar sposoben vračati stare obveznosti in hkrati posodabljati floto - ne da bi država zraven še kaj dodala.

Davkoplačevalci naj bi po besedah ministra za gospodarske dejavnosti dr. Maksa Tajnikarja in po zagotovilih direktorja Splošne plovbe Alda Krejačiča sodelovali samo pri poplačilu starih finančnih obveznosti podjetja, medtem ko bi bila Splošna plovba po sprejetem sanacijskem programu sposobna sama odplačevati posojila za nakup novih ladij. Spodbudno je, da je bilo tekoče poslovanje slovenskega ladjarja lani in letos pozitivno.

Vlada je nedavno tega sprejela program za dinamično sanacijo Splošne plovbe, kar pomeni, da se bo ta družba sanirala tako, da bo redno vračala dolgove in hkrati kupovala nove ladje iz druge roke prek hčerinskega podjetja Genshipping Corporation brez dodat-

Maks Tajnikar, minister za gospodarske dejavnosti: S težavami Tama, AM-Busa, Splošne plovbe in Železarnice ne nameravam več prihajati pred državni zbor

Vlada je razrešila tudi vprašanje zaostalih plač zaposlenim. Terjatve zaposlenih na ta račun so 31. decembra 1993, ko je vlada prevzela dolgove Splošne plovbe, dosegale vrednost 3,3 milijona dolarjev. Te bodo

bljala floto? V načrtu je nakup štirih deset let starih ladij v naslednjih štirih letih, v celoti na tuje posojilo za odplačilno dobo 6 let. Ker je življenska doba ladij nekako 23 let, bi nove ladje sedem let prinašale dobiček. Ladje bi kupili preko Genshipping Co., ker bi bila tuja posojila pač cenejša, kot če bi se za ladje zadolžila Splošna plovba pri slovenskih bankah. Toda tudi v tem primeru bi morala država v času odplačevanja novonastalih obveznosti Splošni plovbi pomagati s subvencijo: do konca leta 1999 bi morala država vložiti 14,3 milijona dolarjev za subvencije, če bi ladje kupili preko Genshipping co. in 27,5 milijona, če bi posojila vzela Splošna plovba doma. Samo če bi Genshipping Co. uspel nabaviti ladje v času, ko konjunktura na morju ni visoka, bi bile ladje še za kakih 15 odstotkov cenejše in v tem primeru Splošna plovba ne bi potrebovala nikakršnih subvencij. Kot je razbrati iz vladinega sklepa, se je le-ta odločila za to, zadnjo inačico.

Železarnice: najhujše je mimo

Slovenske železarnice so te dni praznovale 375-letnico železarstva na

izboljšujejo, izguba je vse manjša, tako da je mogoče računati, da bodo železarnice že v letu 1997 poslovale pozitivno. In to kljub nekoliko pešajoči konjunkturi na svetovnem trgu.

Minister Tajnikar nam je takole na kratko opisal položaj slovenskih železarn po prvem polletju letošnjega leta: poslovanje se je v primerjavi s prvo četrtino leta še izboljšalo, izguba še zmanjšala. Tekoče poslovanje je že pozitivno. Pri tem posluje metalurški del železarn boljše, kot predelovalni, Acroni boljše, pozitivno, kakor železarna Ravne. Izjemno važno pa je, da so se v celoti tresnili dosednji naložbeni načrti, s čimer bodo železarji lahko še naprej konkurirali na svetovnem trgu z večjo kakovostjo izdelkov. In iztržili višje cene. Prodaja se je v primerjavi z lanskim letom povečala za 28 odstotkov, je pa za odstotek pod planom. Na tujem so iztržili za 192 milijonov mark ali blizu 60 odstotkov vsega izplena. Izguba je dosegla dobri dve milijardi tolarjev ali 7,6 odstotka bruto proizvoda, lani je bilo izgube še za 13 odstotkov bruto proizvoda. To je tudi rezultat zelo strogega varčevanja. V družbi prodajajo premoženje, ki ga ne potrebujejo pri sedanjem poslovanju. Poslovanje so racionalizirali s pripojitvijo štorske železarni Železarni Ravne, pazijo pa tudi na to, da noben delavec ni neproduktivno zaposlen. Zaradi tega se število zaposlenih stalno zmanjšuje. V zadnjem letu dni se je število zaposlenih znižalo skoraj za tisoč delavcev, na nekaj več kakor 8800, so pa pripravljani, glede na manjši obseg poslovanja od načrtovanega, še novi seznaniti odvečnih delavcev.

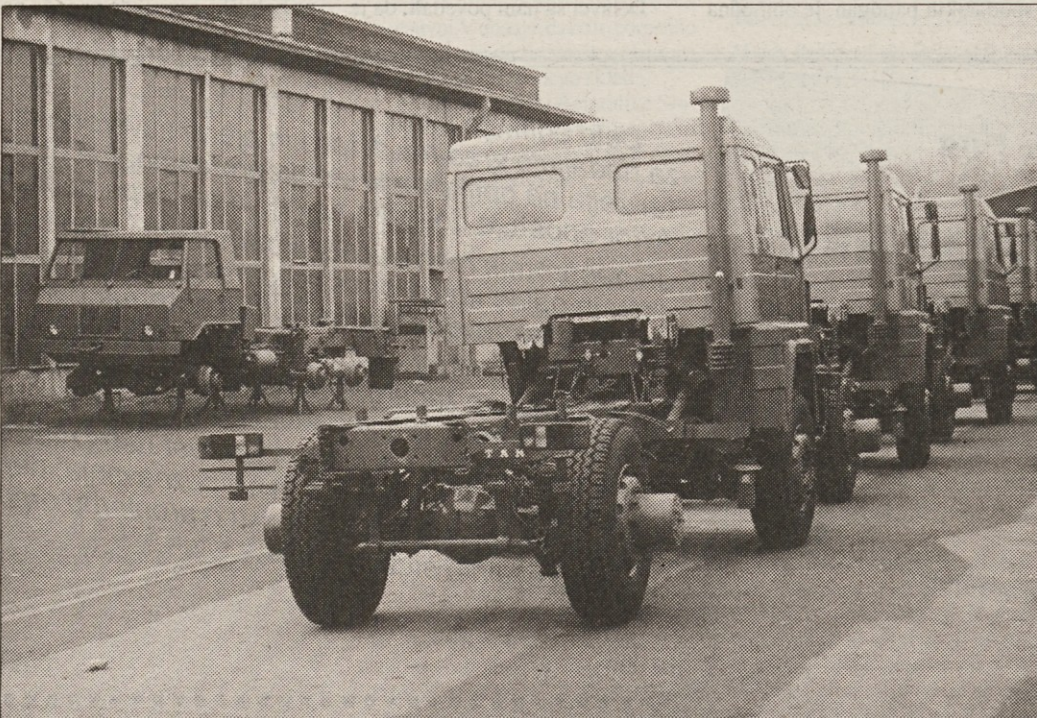
Minister je tudi dodal, da so sprejeti vsi potrebni zakoni za sanacijo železarn, zato je glede na konjunkturo v svetu in močne procese prestrukturiranja v železarstvu moč pričakovati, da se bodo železarnice postavile na noge brez nove pomoči države.

Sicer pa je država s spomladani letos sprejetim zakonom o zagotavljanju sredstev za odplačilo posojil za trajna obratna sredstva in za najnujnejše naložbe železarstva omogočila vložek 4,5 milijarde tolarjev v letošnjem letu, od tega 3,6 milijarde v metalurgijo. Denar, ki ga bodo železarnice dobile od prodaje odvečnega premoženja, bodo porabile za reševanje ekoloških problemov, za odpravo ozkih grl v proizvodnji in za racionalizacijo v poslovanju. Vlada je konec leta 1993 železarnam naložila, naj odprodajo odvečno premoženje, pridobljena sredstva, v višini 30 milijonov mark, pa vložijo v posodabljanje proizvodnje. Železarnice so lani in letos iztržile iz tega naslova 40 milijonov mark.

Tega denarja pa bi lahko pridobili še več, nas je opozoril direktor železarn Alojz Vrečko, če bi ne bilo nelogične uvrstitve Slovenskih železarn pod jurisdikcijo zakona o začetni prepovedi razpolaganja z državno lastnino. Podjetja Sklada za razvoj so od tega zakona izvzeta, pa so tudi državna last. Omenjeni zakon torej železarnice ovira pri dezinvestiranju, je pa tudi ovira za vodenje jasnih in dokončnih dogovorov s potencialnimi kupci delov podjetij družbe ali celih podjetij. Železarnice zato predlagajo ministrstvu za gospodarske dejavnosti, naj sproži postopek, ki bo vrnil pristojnosti vsem organom upravljanja in vodenja, kot jih določa zakon o gospodarskih družbah.

Železarnice so obremenile proračun s po 780 milijoni tolarjev letno v naslednjih šestih letih, začeni s prihodnjim letom. To bo, trdi minister Tajnikar, edina obremenitev davkoplačevalcev za račun slovenskih železarn.

Boris Rugelj

Tamov glavni proizvod ne bodo več gospodarska vozila, ampak sestavni deli, za kar pa še išče zunanje poslovne partnerje

nega finančnega angažmaja Republike Slovenije kot edinega lastnika Splošne plovbe. V sanacijskem programu je hkrati predvidena tudi ukinitve nekaterih hčerinskih podjetij po svetu, zmanjšalo pa se bo tudi število zaposlenih v upravi podjetja in sicer ne za 124 delavcev, kot smo v prejšnji številki DE v članku »Država dober gospodar?« narobe zapisali (saj je toliko vseh zaposlenih v upravi), ampak za približno 15 do 20 odstotkov.

spremenili v lastniške deleže zaposlenih, prav tako pa tudi zahtevke zaposlenih iz istega naslova po tem datumu do zaključka sanacije. Lastniški delež zaposlenih po poravnavi teh obveznosti in njihovem prenosu v kapital podjetja znesel približno 28-odstotni delež v Splošni plovbi.

In kako naj bi Splošna plovba, ki bi se brez vladine pomoči potopila, v naslednjih letih ne le vračala posojila, ampak tudi na kredit posoda-

Slovenskem v ne preveč slovesnem vzdušju. V zadnjih letih so razpad nekdanje Jugoslavije in razmere na svetovnem trgu slovensko črno metalurgijo doobila oskubila najlepšega perja. Ostali so samo najbolj trdoživi programi in podjetja, ki pa bodo lahko preživljala samo kakih osem tisoč delavcev od nekdanj 18000 zaposlenih. V tako temačnem vzdušju pa vendarle sije dokaj močan žarek upanja: poslovni rezultati se stalno

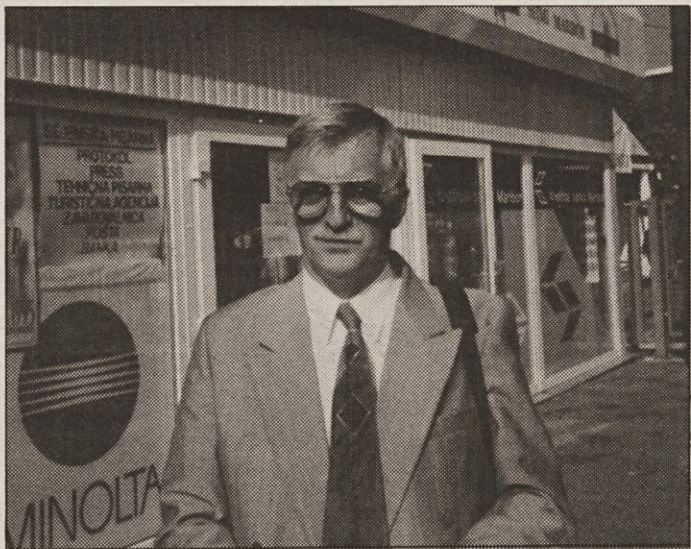
ČASI DELAVSKEMU TURIZMU NISO NAKLONJENI

V okviru 3. Mednarodnega gostinsko-turističnega sejma v Mariboru se je sestel tudi izvršni odbor Turistične zveze Slovenije. Na njem so ocenili letošnji turistični promet v Sloveniji in priprave na prihodnjo turistično sezono. Seje se je udeležil tudi direktor agencije Atris Metod Zalar. Z njim smo se pogovarjali o dejavnosti in problemih te agencije, ki se še vedno pretežno ukvarja s tako imenovanim delavskim turizmom.

"Število gostov, ki se odločajo za letovanje preko naše agencije, se zadnja leta zmanjšuje. Razloga za to sta najmanj dva: zaradi pomanjkanja denarja se za letovanje izven domačega kraja odloča čedalje manj delavcev, poleg tega pa tudi na tržišču z našo dejavnostjo nismo več sami," pravi Metod Zalar. Agencija Atris sodeluje s 57 slovenskimi podjetji in po sindikalnih cenah posreduje proste zmogljivosti v njihovih domovih in turističnih objektih delavcem iz drugih podjetij, pa tudi drugim zainteresiranim gostom.

"Atris razpolaga čez vse leto z okoli dva tisoč posteljami v različnih sindikalnih in delavskih domovih ter bungalovih. Okoli tisoč postelj je v turističnih objektih na Hrvaškem. Standard v vseh objektih, s katerimi tržimo, je zelo visok, naše cene pa so za 20 do 30 odstotkov nižje," pojasnjuje Zalar. Kljub temu pa cene letovanja tudi pri Atrisu niso več nizke. Letos je morala štiričlanska družina za sedemdnevno letovanje odšteti od 65 do 85 tisoč tolarjev, kar je več od povprečne delavske plače.

V lanskem letu je preko Atrisa letovalo blizu 400 družin, letos pa skoraj polovico manj. "Če se ne bi ukvarjali tudi z organizacijo sindikalnih in drugih izletov, z organizacijo obiskov na sejemskih prireditvah in z drugimi dejavnostmi, bi naši agenciji trda predla. Tako pa Atris posreduje turistične in izletniške storitve letno še vedno okoli 10 tisoč

Metod Zalar: Atris posreduje turistične storitve letno deset tisoč sindikalnim in drugim gostom

delavcem in drugim gostom," pravi Zalar. "V najboljši letih - to je bilo leta 1989 in 1990 je naša agencija posredovala turistične storitve okoli 20 tisoč gostom oziroma izletnikom."

"Res pa je, da je na področju, na katerem deluje naša agencija, čedalje večja konkurenca. V številnih podjetjih so delavce, ki so skrbeli za oddih in rekreacijo zaposlenih ter za njihovo kulturo in izobraževalno dejavnost, med prvimi opredelili za trajno presežne. V podjetjih, ki so se znašla v stiski, pa so šli najprej od hiše sindikalni domovi. Tako je iz bivših delovnih skupnosti nastala cela vrsta družb z omejeno odgovornostjo, ki se med drugim ukvarjajo tudi z dejavnostjo turističnih agencij," pravi direktor Atrisa. Ocenjuje, da je že najmanj tretjina sindikalnih domov, čolnar in drugih turističnih zmogljivosti, s katerimi so razpolagala družbena podjetja, v privatnih rokah.

In kakšna je prihodnost Atrisa, ki ostaja eden "poslednjih mohikancev" na področju delavskega turiz-

ma. "Sindikalnemu in delavskemu turizmu bomo ostali zvesti, vendar se bomo morali začeti ukvarjati tudi s povsem komercialnimi programi," pravi Metod Zalar.

Tomaz Kšela

Čaka nas navzkrižna kontrola plačanih davkov

ZAENKRAT ZELO SLABA DAVČNA DISCIPLINA

Republiška uprava za javne prihodke poudarja, da je davčna disciplina v Sloveniji zelo slaba. Veliko je nepravilnosti in odločno preveč ljudi, ki si prizadevajo, da bi državo prikrajšali za tisto, kar ji gre. Kajpak davki nikomur izmed nas niso kaj dosti po godu, toda brez reda preprosto ne gre, saj si konec koncev velika večina državljanov želi pravno državo. Te pa ni brez spoštovanja zakonov.

Inšpektorji republiške uprave za javne prihodke so s pregledi medletnega poslovanja ugotovili pri zavezancih za davke od dejavnosti precej nepravilnosti pri prikazovanju porabe v zvezi z dejavnostjo. S posebno akcijo so davčni inšpektorji podrobneje pregledali poslovanje 54 zasebnikov, in to kar za nekaj let nazaj. Vseh podrobnosti še niso izbrskali, že zdaj pa je na dlani, da so ti obrtniki v napovedi vpisali za skupno 147,6 milijona tolarjev dobička, po ugotovitvah inšpektorjev pa naj bi ga bilo kar za 228,8 milijona tolarjev.

Ker omenjeni primer ni izjema, temveč prej pravilo, v Sloveniji odgovorni že dolgo razmišljajo, kako bi bolj učinkovito nadzirali plačevanje davkov in po čim krajši poti odkri-

vali neplačnike. Seveda pa je za korak naprej na tem področju neizogibna davča reforma.

Zdaj se davki pobirajo v naši državi prek Republiške uprave za javne prihodke, ki je bila ustanovljena na pomlad 1992. Uprava je s svojimi enotami pokrivala vse občine, v njej pa je bilo zaposlenih približno 1500 ljudi. Vzpostavitev nove davčne uprave pa predvideva združitev sedanjih Republiške uprave za javne prihodke in dela sedanje Agencije za plačilni promet. Temeljni namen reorganizacije je seveda učinkovitejši nadzor izpolnjevanja davčnih obveznosti. Učinkovitejšega nadzora pa razumljivo ne bo brez novih, učinkovitejših prijemov.

Nova davčna služba bo imela za osnovo davčnega zavezanca. Zato je v pripravi tudi davčna številka, ki jo bo dobil vsak davčni zavezanec. V postopku pobiranja davkov bo nadomestila sedanjo enotno matično številko in bo sestavni del registra davčnih zavezancev. Z davčno številko bo namreč možna tudi navzkrižna kontrola najrazličnejših davkov, ki jih bo plačeval zavezanec.

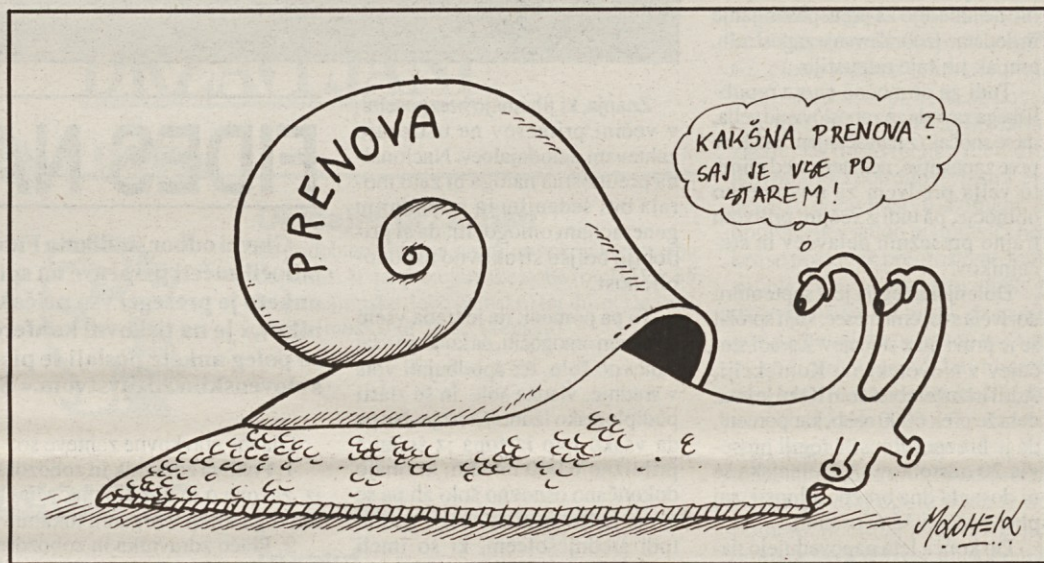
Zelo pomemben del projekta nove davčne službe bo informacijski sistem, ki naj bi zagotovil sprotno nadziranje plačevanja davkov in odkrivanje neplačnikov. Delovanje sodobne in učinkovite davčne službe bo sloanelo na informacijsko podprtem enotnem registru davčnih zavezancev. Ta naj bi omogočal hiter dostop do vseh potrebnih podatkov. Dober nadzor nad plačevanjem davkov bo omogočal tudi takojšnjo uvedbo postopka zaradi neplačevanja obveznosti.

Davčni informacijski sistem bo povezan z informacijskim sistemom plačilnega prometa pri Banki Slovenije. Celoten sistem bo temeljil na uvedbi registra davčnih zavezancev, katerega osnova bo davčna številka. Nova organizacija davčne službe bo tako zagotavljala popoln pregled nad premoženjem davčnega zavezanca, saj bo mogoče tudi ugotavljati, kje ima zavezanec svoj denar naložen kot delničar.

Kajpak pa enotnega davčnega sistema ni mogoče vpeljati čez noč. Z analizo podobnih sistemov v tujini so na ministrstvu za finance ugotovili, da so jih tam gradili precej let. Pri nas pa smo prišli šele do temeljne strategije. Bolj kot strojna oprema bo pri uveljavljanju novega sistema pomembna programska oprema. Ne le pri nas, temveč tudi v svetu se namreč postavlja vprašanje, koliko programov kupiti in koliko razviti svojih. Popolnih programov za davčno informacijski sistem na trgu namreč ni. Prav tako takšnega sistema nikoli ni mogoče razviti do konca, saj se na trgu pojavljajo vedno nove in nove rešitve. Zato si na ministrstvu za finance prizadevajo, da bi ga najprej oblikovali vsaj toliko, da bi prek registra zavezancev in davčne številke s križno kontrolo lahko ugotavljali vse prihodke in odhodke davčnih zavezancev.

V državah, kjer so podobne sisteme že vpeljali, so ugotovili, da se je učinkovitost davčne službe povečala za 40 odstotkov, zmanjšali pa so se tudi stroški za delo davčne uprave.

A. U.

ATRIS d.o.o.

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 42

ATRIS - BORZA SINDIKALNEGATURIZMA, Ljubljana, Dalmatinova 4, sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmogljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolice in drugih možnosti.

Pišite nam ali telefonirajte na 061/131 00 33, int. 384, 385, 061/326-982 ali 322-975; naš telefaks je 061/326-982 ali 317-298, žiro račun 50101-601-92077 - Atris. Poslovni čas za stranke vsak delovnik od 9. do 15.30 ure.

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KIVAM JIH NUDIMO

- ROGAŠKA SLATINA** - privatna hiša, kuhinja, tri dvoposteljne sobe, TWC. Cena za 4 osebe 50 DEM, za 6 oseb 80 DEM, turistična taksa ni vključena.
- VRŠNO, gostišče GREGORČIČ** - dvoposteljne sobe, sedemdnevni paketi ali vikend program, cena polpenzion 3.300 tolarjev, polnega pa 3.600 tolarjev.
- VELIKE BLOKE** - počitniški dom s 105 ležišči, štiriposteljne sobe. Cena polnega penziona je 25 DEM. Popusti za skupine - primerno za zimsko šolo v naravi.
- NOVIGRAD** - trisobno stanovanje, možnost bivanja za 5 oseb. Termin po 20. 11., cena 45 DEM.
- BLED - HOTEL JELOVICA** - dvo- in triposteljne sobe, polpenzion 44 DEM, doplačilo za polni penzion 12 DEM. Popusti: otroci do 2 let gratis, od 2 do 12 let 30% popusta.
- ROGLA** - garsonjera oz. dvosobno stanovanje, 55 oz. 65 DEM dnevno.
- KOPE** - garsonjera za 4 osebe, cena 52 DEM dnevno.
- KRANJSKA GORA** - garsonjere za 4 osebe, cena dnevnega najema 65 DEM. Stanovanje za 6 oseb 72 DEM.
- KRANJSKA GORA - PENZION SATURN** - nad jezerom Jasna, dvo-, tri- ali štiriposteljne sobe, TWC, polpenzion 39 DEM.
- MORAVSKE TOPLICE** - bungalov za 4 osebe, v času od 1. oktobra do 20. decembra, enotedenski paketi - cena 54 DEM na dan.
- POKLJUKA** - DVO ALI ŠTIRIPOSTELJNI APARTMAJI - dnevna soba, spalnica, kuhinja, kopalnica. Cena dnevnega najema 55 oz. 72 DEM. Počitniška hiša za 6 oseb - najem 100 DEM na dan.
- BOVEC** - Kaninska vas - garsonjere oz. enosobna stanovanja, cena 55 oz. 72 DEM. Tedenski termini od 28. septembra do 20. decembra po dogovoru.
- MOST NA SOČI** - APARTMAJI - za 4, 6 ali 9 oseb. Cena 70, 85 oz. 110 DEM.
- VELIKA PLANINA** - planinske kočje za 4 ali 8 oseb, cena od 50 do 85 DEM.
- RATEČE - PLANICA** - počitniški dom s 23 ležišči, cena polpenzion 35 DEM, polnega penziona pa 41 DEM.
- KRVAVEC** - garsonjera, dnevni najem 45 DEM in apartma za 45 oseb, najem 65 DEM na dan. Cene veljajo do 22. 12.

POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI JIH POTREBUJEMO

- Počitniške hišice** v Čatežu, Atomskih toplicah ali Moravskih toplicah, Banovcih, Ptujskih toplicah, Rogli, Krvavcu, Kaninu, Bohinju ali Kranjski Gori za vsa obdobja.
- Lastni počitniški domovi** v slovenskem Primorju ali v hrvaški Istri, ki bi dali objekte v najem, vabimo, naj nam posredujejo ponudbe tudi že za leto 1996.

B. SINDIKALNI IZLETI

Sindikalne organizacije ali kar tako oblikovane skupine vabimo, naj nam posredujejo svoje želje za družabni ali strokovni izlet ali potovanje doma ali v tujino. Možnost plačila v 2 obrokih.

- BUDIMPEŠTA** - tridnevni izlet za vikend ali pa kar tako za skupine 40 do 50 oseb. Avtobusni izlet v Budimpešto, ogled znamenitosti madžarske prestolnice, poldnevni obisk tipične kmetije v madžarski stepi z družabnim delom izleta, tretji dan na povratku v Ljubljano ali v kraj, od koder je skupina, kosilo v čardi. Cena 245 DEM, plačljivo v dveh obrokih.
- ENODNEVNI IZLET PO BELI KRAJINI** preko Muljave in Žužemberka, obisk metliške kleti, naselja Adlešiči, kosilo na poznani kmetiji pri ŠKALOVIH v Cerovcu. Idealno za 45 oseb.
- OTOČEC** - posebni programi oddiha in rekreacije. Teniška igrišča, jahanje, čolnarjenje, gorska kolesa, ribolov, rafting, plavanje, plesne zabave in igralnica.
- VIPAVA** - ogled Vipavskega križa, Biljanskih vinogradov, grobnice Burbonov in doživeti gostoljubnost domačinov in njihovih bogato založenih kašč in kleti. Po večerji odhod proti domu. Cena 2.500 tolarjev na osebo brez prevoza.
- ISTAMBUL - BURSA** - odhod 2. novembra. Štiridnevni izlet, avionski prevoz, nočitve z zajtrkom. Cena 505 DEM na osebo.
- GOSTILNA PRITONETU** - Breg na Ptuj, možnost nočitve za 24 oseb, odlična gostinska ponudba tudi za večje skupine. Pokličite 062/772-376.
- MARTINOVANJE** - obisk Vipavske doline in Goriških Brd 11. 11. Avtobusni prevoz, ogledi, kosilo, pokušnja vin. Cena 72 DEM na osebo. - **enodnevni izlet na Ptuj in v Jeruzalem.** Odhod 11. 11. Avtobusni prevoz, obisk vinske kleti s pokušnjo, Martinovo kosilo. Cena 70 DEM na osebo. - **gostišče Pirnat - Letuš - Šmartno ob Paki,** ugodni meniji za Martinovanje, tel. 063/885-143

POSEBNO OBVESTILO: Sindikalnim organizacijam na šolah sporočamo, da imamo v času jesenskih počitnic pripravljene 3 do 4-dnevne izlete v Rim, Pariz, Budimpešto, London, po vaši želji pa tudi drugam. Pokličite nas čimprej.

C. ORGANIZACIJA SEMINARJEV

Posebna ponudba ATRISA in Hotela KOMPAS v Bohinju. Organiziramo eno- ali večdnevne seminarje za 15 do 70 udeležencev. Cena penziona 4.350 tolarjev. Tehnična oprema je zagotovljena.

D. SEJMI IN STROKOVNA POTOVANJA

- LASVEGAS** - največji računalniški sejem na svetu. Sedemdnevni program, nočitve, sejmski program. Odhod 12. 11., cena 1.485 USD.

- FRANKFURT** - FI - prehrabeni sejem, tridnevni ogled v času od 7. do 9. novembra z avionskim prevozom, cena 1.100 DEM.
- DÜSSELDORF** - MEDICA - svetovni medicinski forum, medicinski sejem in kongres v času od 22. do 25. novembra. Štiridnevna udeležba, avionski prevoz, cena 1.350 DEM.
- PARIZ** - BATIMA IN INTERCLIMA - strokovna razstava gradbenih materialov, gradbenih elementov in notranje izgradnje, - tridnevni ogled sejma: odhod 6. 11. Cena obiska 980 DEM na osebo; - petdnevni obisk sejma: odhod 8. 11. Cena obiska 1.195 DEM na osebo. Cena vključuje letalski prevoz do Pariza, avtobusni transfer do hotela in nastanitev v hotelu.

E. NAJEM ALI NAKUP POČITNIŠKE ENOTE

- Za več let najamemo počitniški dom v Slovenskem primorju, na Gorenjskem ali v hrvaški Istri.
- Kupimo dvosobno počitniško stanovanje v Piranu, Simonovem zalivu ali Luciji pri Portorožu

F. REZERVACIJE AVIJSKIH ALI LADIJSKIH VOZOVNIC G. VELIKA POTOVANJA

- ZAHOJNI PACIFIK - LOS ANGELES, HAVAJI, NOVA ZELANDIJA, FIDŽI in TAHITI.** Potovanje traja 25 dni, odhod 27. decembra - cena na osebo 7500 DEM.
- JUŽNA AMERIKA - PERU, BOLIVIJA in BRAZILIJA.** Potovanje traja 16 dni. Odhod 20. decembra - cena 4300 DEM na osebo.
- KARIBI** - desetdnevno križarjenje: odhodi iz Trsta 3., 10. in 24. novembra. Cene od 2.550 do 3.200 DEM.

H. POSEBNA POSLOVNA POTOVANJA

organiziramo ob skupni pripravi osebnega programa.

I. SILVESTROVANJE

organizatorje letošnjih silvestrovanj vabimo, da nam posredujejo svoje ponudbe.

Informacija gostom Atrisa

PLAČILNI POGOJI: Ob potrditvi rezervacije zahtevamo plačilo 40% celotnega zneska. Pri odpovedi nad 20 dni pred odhodom za že rezerviran termin zaračunamo stroške poslovanja in druge stroške; najmanjši znesek stroškov odpovedi je 4.000 tolarjev, pri krajši odpovedi zaračunamo stroške in 30% celotnega zneska. Cene veljajo le za več kot 7%. Po plačilu gostje prejmejo našo napotnico. V primeru, da naše napotnice ne prejmete z dne pred odhodom, nas nujno pokličite.

Pri posebnih akcijah z znižano ceno aranžmaja je potrebno takojšnje 10% plačilo, ki se obravnava kot kavicja, ob odpovedi se znesek ne vrača.

Program v tujini obravnavamo v skladu s splošnimi navodili potovalne agencije, ki je organizator potovanja, in jih gostje prejmejo ob prijavi. Prijava je sprejeta, ko je vplačanih 30% cene aranžmaja. Reklamacije v skladu s turističnimi uzancami rešujemo sporazumno.

ATRIS je povsod, kjerkoli ste.

Metod Zalar, direktor borze

GROZEČA BREZPOSELNOST MLADIH

Z jesenjo se običajno poveča število brezposelnih, in to na rovaš mladih, ki po šolanju ne najdejo zaposlitve ali pa so jim pred nosom zaloputnili vrata rednih visokošolskih programov. Takšnih mladih, ki se znajdejo na zavodu za zaposlovanje, je bilo septembra 4.337, oktobra pa jih bo še več.

V letošnjem devetmesečju se je na Republiškem zavodu za zaposlovanje prijavilo vsega skupaj 15.851 mladih, ki iščejo svojo prvo zaposlitev. Porast brezposelnosti mladih je nemara povzročil tudi sklep o omejitvah subvencioniranja pripravnikov, ki velja že od prvega junija.

Število brezposelnih se je v septembru povzpelo na 123.420, kar je približno 3000 več kot mesec prej. Obseg brezposelnosti se je tako z zadnjim povečanjem močno približal lanskoletnemu stanju. Obseg zaposlovanja v gospodarstvu ne narašča, skratka, zgodba o uspehu ni več tako rožnata, kot so jo še pred meseci prikazovali.

Med brezposelnimi je 47 odstotkov žensk, 21 odstotkov iskalcev prve zaposlitve, 33 odstotkov je starih do 26 let, 11 odstotkov je brezposelnih zaradi stečajev. Med dolgo trajno brezposelne se je septembra uvrstilo že več kot 60 odstotkov vseh, ki so iskali zaposlitev prek zavoda.

Izenačevanja števila brezposelnih s tistimi v lanskem letu ne gre pripisovati le večjemu prilivu v brezposelnost, ampak predvsem počasnejšemu zaposlovanju brezposelnih. V letošnjem devetmesečnem obdobju se je kljub 8-odstotnemu povečanju povpraševanja delodajalcev po delovni sili zaposlilo le 47.000 brezposelnih, kar je približno petino manj kot lani.

Neugoden je predvsem podatek, da gre v večini primerov le za začasno rešitev posameznikovih težav, saj je bilo kar dve tretjini zaposlitev sklenjenih za določen čas. To pa

pomeni, da se posameznik čez čas ponovno znajde na zavodu.

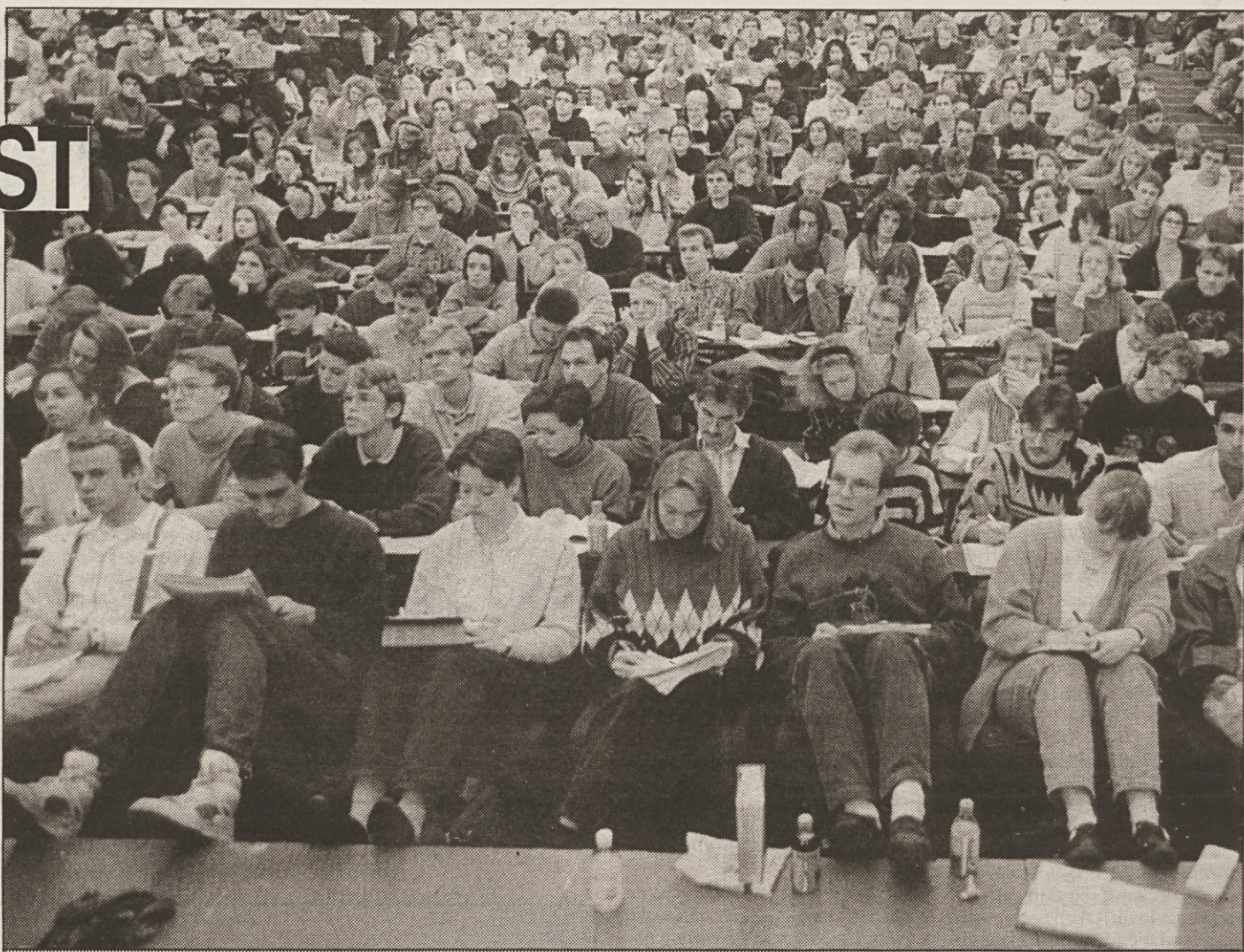
Vse slabšo zaposljivost brezposelnih je moč pripisati sestavi prijavljenih na zavodu, saj se, kljub trenutnemu prilivu iz šol, povečuje število težje zaposljivih oseb. Vse več je namreč za delodajalce manj zanimivih iskalcev zaposlitve, ki prehajajo med dolgotrajno brezposelne.

Najbolj problematični postajajo starejši od 40 let, ki jih je že več kot tretjina od vseh brezposelnih, pa tudi strokovno neusposobljeni brezposelni, ki jih je že 46,2 odstotka. To pa tudi pomeni, da delodajalci prav nič ne naredijo za preusposabljanje in dodatno izobraževanje zaposlenih, ampak jih raje odpustijo.

Tudi za območne enote republiškega zavoda za zaposlovanje velja, da se soočajo z naraščanjem iskalcev prve zaposlitve, nekatere med njimi, to velja predvsem za novomeško območje, pa tudi z večjim prilivom trajno presežnih delavcev in stečajnikov.

Dolenjska regija je v septembru doživela svoj črni mesec, kajti sprožil se je prvi plaz stečajev. Zaradi stečajev v Novoteksovi Konfekciji, Adrii in žužemberškem Keku je brez dela že prek 6000 oseb, kar pomeni, da je brezposelnost v regiji preseгла 20 odstotkov. A Dolenjska še ni dosegla dna brezposelnosti, saj plaz stečajev še ni usahnil.

Do konca leta napovedujejo naraščanje brezposelnosti po vsej Sloveniji. Podjetja iz različnih krajev že zdaj najavljajo približno 1700 odvečnih delavcev, ki naj bi se do konca leta znašli med tistimi brez dela.

Znanja, ki jih imajo brezposelni, v večini primerov ne ustrezajo zahtevam delodajalcev. Nacionalna prednostna naloga bi zato morala biti sedanjim in prihodnjim generacijam omogočiti, da si pridobijo boljše strokovno usposobljenost.

To pa pomeni, da je treba vsem učencem omogočiti, da končajo vsaj osnovno šolo, ter spodbujati vpis v srednje, visoke šole in še zlasti podiplomsko izobraževanje. Ne pa da vsako leto izstopa iz šolanja približno 6.000 mladih, ki imajo dokončano osnovno šolo ali pa še te ne. Letos se ni nič bolje godilo tudi srednješolcem, ki so imeli kopico težav z vpisom na univerzo, saj se jih je moralo več kot 3000 izredno vpisati, torej si plačati šolanje iz lastnega žepa.

Marija Frančeskin

FIDES NAPOVEDUJE STAVKO

Glavni odbor sindikata Fides se je na podlagi ankete, ki jo je izvedel med slovenskimi zdravniki, odločil začeti priprave na splošno stavko zdravnikov in zobozdravnikov Slovenije. »Odziv na anketo je presegel vsa pričakovanja, saj smo do zdaj prejeli že več kot 3000 odgovorov zdravnikov,« je na tiskovni konferenci povedal dr. Konrad Kuštrin, predsednik sindikata. »Mnogi so poleg ankete poslali še pisma, v katerih izražajo svoje nezadovoljstvo s tem, kar se dogaja s slovenskim zdravstvom.« Slovenski zdravniki so se z 2800 glasovi odločili za stavko.

Glavne stavkovne zahteve so:

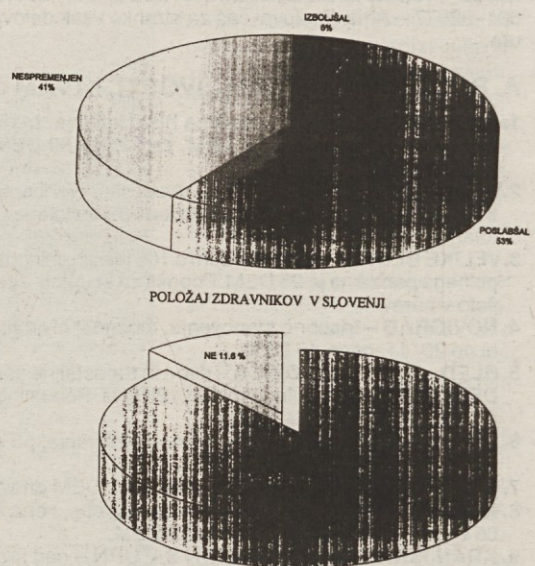
1. Poklica zdravnik in zobozdravnik naj se izločita iz zakona o razmerjih plač v javnih zavodih, državnih organih in v organih lokalnih skupnosti.
2. Plačo zdravnika in zobozdravnika ureja kolektivna pogodba za zdravnike in zobozdravnike.
3. Osnovna plača zdravnika specialista mora dosegati tri povprečne mesečne plače, dosežene v gospodarstvu.
4. Pogajanja o dopolnitvah in spremembah kolektivne pogodbe za zdravnike in zobozdravnike se morajo

zaključiti do poteka roka veljavnosti kolektivne pogodbe.

Kar 88,6 odstotka vprašanih zdravnikov se je odločilo za stavko, 53 odstotkov zdravnikov je napisalo, da se je položaj zdravnikov v Sloveniji poslabšal, 41 odstotkov pa jih meni, da je ostal nespremenjen. Le šestim odstotkom zdravnikom se je ekonomski položaj izboljšal. Med vprašanimi jih je velika večina, to je 90 odstotkov, zaposlenih v javnem zavodu, zasebnikov brez koncesije je 1,4 odstotka, zasebnikov s koncesijo pa 4,6 odstotka.

Zdravstvo deluje v zelo težkih razmerah, zaradi česar obstaja resna nevarnost poslabšanja zdravstvenega stanja pacientov. Med zdravnika in bolnika se vključujejo najrazličnejši posredniki, ki z zdravljenjem nimajo zveze, povzročajo pa nepopravljivo škodo.

Dr. Rasta Rakar iz Kliničnega centra v Ljubljani je opozorila na nevezdrne razmere v tej osrednji slovenski ustanovi, ministrstvo za zdravstvo pa jo obravnava kot denimo bolnišnico v Brežicah, ker pač še vedno ni narejena kategorizacija bolnišnic in niso oblikovani kadrovske normativi. Znano pa je, da se v Kliničnem centru zdravi kar 39 odstotkov bolnikov iz vse Slovenije.

ALI STE PRIPRAVLJENI STAVKATI

Vsi programi so bili preseženi že ob koncu avgusta. Ker zavarovalnica ne plačuje presejanja programa, so v Kliničnem centru uvedli izredne razmere. Že nekaj časa sprejemajo v bolnišnično zdravljenje le nujne primere, druge pa obravnavajo le ambulantno. Ustavili so zaposlovanje novih delavcev, tisti ki so zaposleni za določen čas, pa se jim delovno razmerje ne podaljšuje. Nadurno delo se ne plačuje. Posamezne organizacijske enote lahko naročajo zdravila in medicinski potrošni material v minimalnih količinah, in to le z naročilnico, ki jo obvezno podpiše direktor.

M. F.

PEŠ IZ TRŽIČA K MAMI

Na Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije, na Dalmatinovi 4 v Ljubljani, se je te dni pri Sandiju Bartolu, nekdanjemu predsedniku ZSSS za Gorenjsko, oglasil Darko M., že od lanskega aprila brezposelni delavec iz Tržiča in prosil za pomoč.

Brez prebite pare v žepu je kar peš prikorakal v Ljubljano, da bi obiskal bolno mater, ki jo je zadela možganska kap in zdaj leži v Kliničnem centru, na oddelku za intenzivno nego.

Z materino boleznijo se je porušil ves njegov notranji svet in mir, zdaj je ostal sam, z grozo, kaj bo, če se mati ne postavi več na noge, z negotovostjo, kako bo preživel le s svojimi 17.800 tolarji nadomestila za brezposelnost. Prej sta se s skromno materino pokojnino nekako pretolkla skozi mesec, zdaj pa nima niti toliko denarja, da bi jo lahko obiskoval.

keričeč primer

Gre za tipičen primer, kako lahko nizka zadržana plača, ki jo je prej dobival, usodno vpliva na izredno nizko odmero nadomestila za brezposelnost. Prejema komaj 60 odstotkov zadržane plače, kar pa je daleč premalo, da bi lahko dostojno živel.

Višina zadržane plače je namreč v Sloveniji komaj 30 odstotkov povprečne plače, medtem ko v Evropski uniji dosega okrog 68 odstotkov.

Ravno te dni je vlada povečala zadržano plačo za kakšnih 500 tolarjev, a zaradi načina odmere, bo Darko prejel le nekaj tolarjev več. Milo rečeno, gre za svojevrstno norčevanje iz tretjine zaposlenih delavcev, ki ta hip dobivajo zadržane plače, in še iz vseh tistih, ki so odvisni od raznih oblik pomoči in nadomestil, za katera je pri odmeri osnovna ravno zadržana plača.

Potem ko obišče bolno mater, se Darko običajno oglasi za kratek čas še pri sindikalistu Sandiju Bartolu, ki je zdaj sekretar sindikata za trgovinsko dejavnost. Z nekom se pač mora pogovoriti, da mu vsaj malo odleže.

Darko je nekvalificiran delavec, star blizu 40 let, opravljal pa je najslabše plačana dela. Najprej pri Peku, pri Obrtnem podjetju Tržič pa si je služil skromni kruh kot dvoriščni delavec. Nekaj časa je bil vključen v javna dela za brezposelne. Za svoje delo je dobil po 150 tolarjev na uro, a ker si je moral sam plačevati pot na delo in z dela ter hrano, se mu računica ni izšla.

V Tržiču ima manjše stanovanje, kjer je poprej živel z mamo. Stroški vzdrževanja stanovanja so tako visoki, da jih sam ne bi mogel več plačevati.

Darko ne mara publicitete, le stežka se je odločil povedati svojo zgodbo. Vedno se najde kdo, ki užiiva v nesreči drugega. A njegova stiska je brezmejna. Tako ne more več živeti. Enostavno ne zdrži več. Gre za človeka, ki se je znašel na skrajnem socialnem dnu in zdaj ne ve več ne kod ne kam.

Stiska Darka in njemu podobnih je ena najbolj značilnih posledic tranzicije, prehoda iz enega političnega sistema v drugega. Ta je boleče prizadel tudi delavski razred Gorenjske, še posebej industrijski središči Jesenice in Tržič.

Država si je zaradi strahu pred delavci kupovala socialni mir v glavnem le v največjih gospodarskih giganti v Sloveniji, drugod pa se v ekonomske spremembe ni vključevala.

Po drugi strani pa so se občinski veljaki bolj ukvarjali z drobnarijami, kot je denimo spreminjanje imena ulic, še raje pa s strankarskimi razprtijami, medtem ko so se podjetja podirala kot domine. Hkrati so zanemarili razvijanje informacijskega sistema in socialne varnosti delavcev, ocenjuje Sandi Bartol.

V tem času je prišlo do raznih nepravilnosti pri izplačevanju plač delavcem, saj so jim namesto denarja dajali v glavnem bone za hrano. Še hujša je za delavce negotovost, strah pred izgubo službe, če bo šlo podjetje v stečaj.

Delavci so v stiski, da bi preživel, se zaposlujejo na črno, brez vseh pravic ali pa za določen čas in jim delodajalec dovoljuje podaljšanje vsake tri mesece (ali pa tudi ne) in manipulira z njimi po mili volji.

Kdo ve, kaj je premišljeval Darko vso dolgo pot iz Tržiča do Ljubljane; morda o svojem trpkem življenju, ki mu ni z ničemer prizanašalo. Kaj naj naredi mali človek, ko se znajde v stiski? In kaj naj naredijo drugi, ko se srečajo z njegovo stisko? Marija Frančeskin

Na poti v kapitalistični raj

VLADA PODPIRA DIVJO DENACIONALIZACIJO

Približujejo se nove volitve in vlada na čelu z LDS se do države vse bolj vede kot do svoje zasebne lastnine. Drugega pač ni moč reči ob podatku v dnevnem časopisju, da je »državni zbor julija pozval vlado, da mu poda natančen pregled vseh primerov, v katerih so izvedli denacionalizacijo na podlagi naknadno pridobljenega državljanstva upravičenca. Vlada meni, da je za denacionalizacijski postopek nepomembno, kdaj je upravičenec dobil slovensko državljanstvo, pomembno je le, da ga ima ob izdaji odločbe o denacionalizaciji«.

Iz tega sledi, da vlada državnemu zboru ni podala omenjenega pregleda. Še celo več, vlada je zahtevalo državnega zbora zavrniti s popolnoma neutemeljenim argumentom.

Zakaj bi utegnil biti zahtevani pregled zelo pomemben? Odgovor je na dlani: zato, ker je bilo v denacionalizacijski odisejdi kar nekaj utemeljenih sumov zlorabe zakona v korist upravičencev. To

še zlasti velja za tujo gospodo – spomnimo se samo nesojenega otoškega grofa Margherija – ki se je skušala dokopati do »svoje« nekdanje lastnine z mahinacijami prek različnih strankarskih kanalov.

Vlada čenča o svojem zavemanju za pravno državo in sprejema protikorupcijsko zakonodajo, a je hkrati prva, ki minira pravno državo in s takšnim odnosom do zahtev državnega zbora sama na široko odpira vrata za korupcijo. Zdaj je za vlado nepomembno, kdaj je upravičenec dobil slovensko državljanstvo, pomembno naj bi bilo le, da ga ima ob izdaji odločbe o denacionalizaciji. Ali res? V 62. členu zakona o denacionalizaciji natančno piše, da se postopek za denacionalizacijo lahko začne, ko upravičenec med drugim predloži potrdilo o vpisu v evidenco o državljanstvu. Pomeni, da upravičenec sploh ni upravičenec, ker se postopek preprosto ne more začeti, če nima slovenskega državljanstva. Se pravi, da je njegov zahtevek nepopoln in s tem za sodišče ničen. Zakaj bi sicer tuji hoteli naknadno pridobiti slovensko državljanstvo. Prav zaradi tega, ker bi bil v nasprotnem primeru njihov zahtevek neupravičen. Vlada pa zdaj ugotovi, da je nepomembno, kdaj je upravičenec dobil državljanstvo. Idiotizem in cinizem brez primere!!!

Višek vladine privatizacije slovenske države in s tem tudi lastnine

državljanov Slovenije pa je njena ugotovitev, da »ni razlogov za uvedbo posebnih postopkov za preverjanje zakonitosti že pravno-močnih odločb«, ki je spet utemeljena z nekim »unikatnim« pravnim mnenjem, da bi namreč v nasprotnem primeru »izvršilna oblast posegla v zakonodajno«. Kaj takega pa že dolgo ne! Če je kdo »mutil« v denacionalizacijskem postopku – in kot smo pri teh postopkih lahko večkrat ugotovili, so sumi za tako početje več kot utemeljeni – zdaj ni razlogov za preverjanje zakonitosti, ker bi s tem izvršilna oblast posegla v zakonodajno. Natanko tako kot v časih montiranih političnih procesov, ko tudi ni bilo nobenih razlogov za preverjanje zakonitosti postopkov. Nič zato, če se potem čez desetletja ugotovi, da so bili ljudje obsojeni po krivem in odpeljani na morišča. In tako kot takrat je tudi zdaj izvršna oblast nad zakonodajno, kar je že samo po sebi dovolj za preverjanje zakonitosti postopkov. Tembolj, ker je na dlani, da upravičenci v denacionalizacijskih postopkih na sodišču v mnogih primerih niso imeli nasproti sebi stranke, ki bi skrbel za »svoje« interese, temveč korumpirano strankarsko državo, ki se je z neznošno lahkostjo odrekala tako imenovanega družbenega premoženja. Liberalci in klerikalci v vladi pa bi zdaj radi v lasanju za volilne glasove denacionalizacijskih upravičencev z najrazličnejšimi manevri in zvrhanim košem (pravnih) idiotizmov to svoje početje samo prikrili. In velika verjetnost je, da jim bo to ob takšnem parlamentu in opoziciji, kot ju imamo v Sloveniji, to celo uspelo. Dovolj velik razlog, da bi bilo potrebno najprej in predvsem denacionalizirati vlado samo!

Ivo Kuljaj

PRIVILEGIRANI POSLANCI ■ OBIČAJNI DRŽAVLJANI

POKOJNINSKA DOBA

Poslanec

Upokoji se lahko poslanec, ki je opravljal poslansko funkcijo: • zaporedoma najmanj dve mandatni dobi, če je dopolnil 20 let pokojninske dobe; • najmanj eno mandatno dobo, če je dopolnil 25 let pokojninske dobe; • manj kot eno mandatno dobo, vendar ne manj kot dve leti, če je dopolnil 30 let pokojninske dobe. Za poslance ne velja starostna meja.

Običajni državljani

Za pridobitev splošne starostne pokojnine je treba dopolniti 40 let pokojninske dobe (moški) in 35 let pokojninske dobe (ženske) ter doseči starost 58 let (moški) in 53 let (ženska).

VIŠINA POKOJNINE

Poslanec

Za 20 let pokojninske dobe prejme pokojnino v višini 70 % (poslanca) in 65 % (poslanec) pokojninske osnove.

Invalid

Za 20 let pokojninske dobe prejme pokojnino v višini 66 % (ženska) in 54 % (moški) pokojninske osnove.

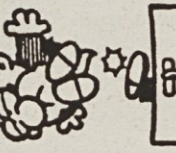
Običajni državljani

Za 20 let pokojninske dobe prejme pokojnino v višini 55 % (ženska) in 45 % (moški) pokojninske osnove.

ODPRAVNINA

Poslanec

• Za dve ali več mandatnih dob mu pripada odpravnina v znesku 24 poslanskih plač (ob povprečni poslanski plači 3.000 DEM znaša odpravnina 72.000 DEM); • za eno mandatno dobo mu pripada odpravnina v znesku 12 poslanskih plač; • za dve leti poslanske funkcije mu pripada odpravnina v znesku 6 poslanskih plač.

Običajni državljani

Odpravnine je deležen v primeru tehnološkega presežka, in sicer za vsako leto dela najmanj v višini polovice povprečne mesečne plače v zadnjih treh mesecih (ob povprečni slovenski plači 700 DEM znaša odpravnina za osem let dela - dve mandatni dobi - 2.800 DEM, kar je 26-krat manj od odpravnine poslanca).

NADOMESTILO PLAČE

Poslanec

Prve tri mesece po prenehanju poslanskega mandata prejmejo vsi poslanci nadomestilo v višini poslanske plače. Če se poslanec po treh mesecih ne upokoji ali ne dobi ustrezne zaposlitve, prejema nadomestilo še devet mesecev (pri povprečni poslanski plači 3.000 DEM navrže v enem letu denarno nadomestilo skupaj 36.000 DEM). Po enem letu od prenehanja mandata se prejemanje nadomestila podaljša samo poslancu do upokojitve po splošnih predpisih, vendar največ še za eno leto.

Običajni državljani

Na zavodu za zaposlovanje znaša denarno nadomestilo prve tri mesece po prenehanju delovnega razmerja 70 % osnove za nadomestilo (osnova za nadomestilo je povprečni mesečni dohodek v zadnjih treh mesecih dela), v naslednjih mesecih pa 60 % osnove. Denarno nadomestilo prejema praviloma od treh mesecev do dveh let, odvisno od dobe zavarovanja (pri povprečni slovenski plači 700 DEM navrže v enem letu denarno nadomestilo 5250 DEM, kar je 7-krat manj od nadomestila poslanca).

MOČ PRIVILEGIJA

Poslanec

Če prejema poslanec po preteku mandata denarno nadomestilo eno leto in če je poslanec opravljal funkcijo dve mandatni dobi, dobi na račun denarnega nadomestila in odpravnine skupaj 108.000 DEM proračunskega denarja (predpostavka je povprečna poslanska plača 3.000 DEM in opravljena dva mandata).

Običajni državljani

Če prejme po izgubi službe kot tehnološki presežek odpravnino in prejema nato še leto dni denarno nadomestilo pri zavodu za zaposlovanje, dobi skupaj 8050 DEM, kar je 13-krat manj od poslanca (predpostavka je povprečna slovenska plača 700 DEM in osem let dela pri zadnjem delodajalcu).

No: 776-жжфгптыяя

Revše udbovsko!

Ker sem zaenkrat še vedno prisiljen brati časopis Delo, saj ima za zdaj najdražjo (in v posledici kvalitetno) infrastrukturo, plačano iz državnega, t.j. skupnega denarja, čeprav je uredniška politika popolnoma kvazi levičarsko deformirana – in ker moram vedno znova in znova izpljuvati premnoge ideološke konstrukte, da izvem vsaj kakšno objektivno novico – in tudi vsled tega ker v tem časniku kar naprej nekritično objavljajo tudi tvoje vsakovrstne umotvorice, za katerih snovanje imaš kot bogato penzioniran špicelj in politični policaj na pretek časa in denarja – ti sporočam, da sem se teh tvojih bedarij prenaedel in jih v Delu ne nameravam več videti! Če si me pravilno razumel, ti svetujem, da nadaljuješ spet samo v Nedeljskem Dnevniku, kjer ti bodo še vedno radi objavljali, saj so časopis za tovrstne psihopate. Na ta način namreč močno razbremenujejo psihiatrično kliniko. Če ti je pretežko, pa pojdi za Pepco ali Avbljem. Saj ti niso še odvzeli orožja, ka-li?

Če boš imel srečo, te bodo po naslednjih volitvah celo zaprli. To je za zakrknjence tvojega kalibra pravi balzam in tudi freudovska nezavedna želja prenekaterega člana Zveze borcev ali člana kluba Maksa Perca, saj pisarjenje po časopisih pomaga le malenkostno. Kot rečeno, pa so nekateri že ugotovili, da nadležne spomine najbolj efektivno odčene le pištola ali štrik. Res se mi smilji!

YOUR MEMORY

BILO KUDA - UDBA SVUDA! Ali kaj misliš na to, da se je že precej vaših spreobrnilo? Ne samo tisti, ki npr. na TV jokajo. V neverjetnem dreku ste!

Takšnole pisanje nam je poslal Žarko Žbogar iz Pirana in pripisal, da je to »fotokopija enega od številnih grozljivih pisem in telefonskih groženj, ki sem jih deležen zaradi mojega kritičnega pisanja v različne časopise«. Dodaja, da je bila pismu priložena tudi žaljivo dekorirana Kučanova fotografija. Kdo je revše in kdo junak, naj presodijo bralci sami. Zgolj v pomoč: Žbogar se pod vsako svoje pisanje podpisuje s polnim imenom in naslovom, kar za »junaka« in »borca« za novo demokracijo ne velja. Strahopetno se skriva v anonimni, kar pove vse. Posamezniki so v zgodovini, da bi uresničili svoje politične cilje ali se dokopali do oblasti, dolga leta sedeli za roščkami, postavili na kocko svoja življenja in usodo svojih najbližjih. Tule naši grozijo in čenčajo o novem »družbenem redu«, pa se še podpisati ne upajo... Fui!

Tole plastično primerjavo »delovnih in življenjskih pogojev« med poslanci slovenskega parlamenta in navadnimi državljani nam je posredoval Sandi Bartol, predsednik ROS trgovine. Prispevek so na republiškem odboru pripravili za objavo v prvi številki internega glasila »IFORMATOR«, ki bo v kratkem zagledala luč sveta. Bralcem bržda ni treba posebej razlagati motive, ki so snovalce novega glasila silili k takšni uredniški potezi. Ob naši objavi tega zanimivega prikaza lahko zapišemo le, da ljudem očitno ne prihajajo iz ust kar tako na pamet kletvice: »banda na prostosti«, »prokleta banda hudičeva«, »svinje pri koritu«, »prasci«...

